

KINH PHÁP CÚ

Dhammapada Sutta

--- o0o ---

VÀI LỜI NÓI ĐẦU

Kinh Pháp Cú (*Dhammapada*) là cuốn Kinh ghi lại những lời dạy của Đức Phật Thích Ca Mâu Ni khi còn tại thế. Trong suốt 45 năm thuyết pháp, Đức Phật đã nói rất nhiều câu giáo pháp, trong đó chứa đựng nghĩa lý sâu xa để giúp cho chúng sanh cởi mở nghiệp khổ mà đưa họ đến giải thoát, tức là Niết Bàn an lạc. Chữ **Pháp** (*Dhamma*) có nghĩa là đạo lý, triết thuyết, tư tưởng, giáo pháp, chân lý được Đức Phật khai thị, là Phật ngôn, là pháp ngữ. Còn chữ **Cú** (*Pada*) có nghĩa là câu nói, câu kệ. Như vậy, Pháp Cú có nghĩa là câu nói giáo pháp, là lời Phật dạy.

Kinh Pháp Cú gồm có **423 bài kệ** ghi lại những lời Đức Phật đã nói ra trong nhiều dịp khác nhau. Các bài kệ này được sắp xếp trong **26 phẩm**, do các vị đại đệ tử tụng đọc trong Đại hội Kết tập Kinh điển lần đầu tiên, ba tháng sau khi Đức Phật nhập diệt. Mỗi bài kệ là những lời dạy của Đức Phật cô đọng mà súc tích, giản dị mà sâu sắc. Chúng ta cần phải đọc đi đọc lại nhiều lần, và suy nghiệm kỹ càng từ các tu chứng của bản thân thì mới mong hiểu thấu ý nghĩa thâm thúy của các lời dạy cao quý đó của Phật. Một khi đã thông hiểu rồi thì mỗi bài kệ sẽ cho ta một nguồn cảm hứng cao đẹp, một sức mạnh diệu kỳ giúp ta có một niềm tin vững chắc trên con đường tu học để tiến đến giác ngộ, giải thoát.

Kinh Pháp Cú được phổ biến rộng rãi nhất trong đại chúng và đã được dịch ra rất nhiều thứ tiếng trên thế giới.

Bản dịch ra tiếng Việt dùng trong phiên bản này là do chúng tôi trích chọn từ những bản dịch khác nhau của chư vị Hòa thượng Thích Minh Châu, Thích Thiện Siêu, Thích Trí Quang, Tỷ kheo Giới Đức, v.v... Bên cạnh mỗi bài kệ trong Kinh Pháp Cú, chúng tôi có đưa thêm một hai bài đã chuyển sang thể lục bát để giúp bạn đọc dễ ghi nhớ những lời vàng ngọc của Đức Phật. Những bài này chúng tôi trích từ bản dịch của Tâm Minh Ngô Tằng Giao, Tịnh Minh và vài người khác, để bạn đọc tùy nghi chọn bài dịch nào mình thích.

Nhóm Biên tập Trang Nhà.

MỤC LỤC

KINH PHÁP CÚ

I. Phẩm Song Yếu

Từ Kệ 1 đến Kệ 20

II. Phẩm Không Phóng Dật

Từ Kệ 21 đến Kệ 32

III. Phẩm Tâm

Từ Kệ 33 đến Kệ 43

IV. Phẩm Hoa

Từ Kệ 44 đến Kệ 59

V. Phẩm Ngụ

Từ Kệ 60 đến Kệ 75

VI. Phẩm Hiền Trí

Từ Kệ 76 đến Kệ 89

VII. Phẩm A-la-hán

Từ Kệ 90 đến Kệ 99

VIII. Phẩm Ngàn

Từ Kệ 100 đến Kệ 115

IX. Phẩm Ác

Từ Kệ 116 đến Kệ 128

X. Phẩm Hình Phạt

Từ Kệ 129 đến Kệ 145

XI. Phẩm Già

Từ Kệ 146 đến Kệ 156

XII. Phẩm Tự Ngã

Từ Kệ 157 đến Kệ 166

XIII. Phẩm Thế Gian

Từ Kệ 167 đến Kệ 178

XIV. Phẩm Phật Đà

Từ Kệ 179 đến Kệ 196

XV. Phẩm An Vui

Từ Kệ 197 đến Kệ 208

XVI. Phẩm Hỷ Ái

Từ Kệ 209 đến Kệ 220

XVII. Phẩm Phẫn Nộ

Từ Kệ 221 đến Kệ 234

XVIII. Phẩm Cấu Uế

Từ Kệ 234 đến Kệ 255

XIX. Phẩm Pháp Trụ

Từ Kệ 256 đến Kệ 272

XX. Phẩm Đạo

Từ Kệ 273 đến Kệ 289

XXI. Phẩm Tạp Lục

Từ Kệ 290 đến Kệ 305

XXII. Phẩm Địa Ngục

Từ Kệ 306 đến Kệ 319

XXIII. Phẩm Voi

Từ Kệ 320 đến Kệ 333

XXIV. Phẩm Tham Ái

Từ Kệ 334 đến Kệ 359

XXV. Phẩm Tỷ Kheo

Từ Kệ 360 đến Kệ 382

XXVI. Phẩm Bà-la-môn

Từ Kệ 383 đến Kệ 423

NỘI DUNG KINH

I. Phẩm Song Yếu

Kệ 1. Ý dẫn đầu các pháp,
Ý là chủ, tạo tác.
Nếu nói hay hành động
Với tâm ý bất tịnh,
Khổ não liền theo sau,
Như xe theo bò vậy.

Chuyển thể lục bát

(1)

Việc làm của bản thân ta

Do tâm, do ý tạo ra, dẫn đầu.

Nói năng, hành động trước sau

Ý mà ô nhiễm: khổ đau theo kẻ,

Tựa như là cái bánh xe

Theo chân con vật kéo lê trên đường.

1.

Các pháp do ý dẫn đầu,
Ý chủ, ý tạo bất cầu đưa duyên.
Nói, làm với ý chẳng hiền
Bánh xe, bò kéo, khổ liền theo sau!

Kệ 2. Ý dẫn đầu các pháp,
Ý là chủ, tạo tác.
Nếu nói hay hành động
Với tâm ý thanh tịnh,
An lạc liền theo sau,
Như bóng chẳng rời hình.

Chuyển thể lục bát

(2)

Việc làm của bản thân ta

Do tâm, do ý tạo ra, dẫn đầu.

*Nói năng, hành động trước sau
Ý mà thanh tịnh: đạt dào niềm vui,
Và bao hạnh phúc trên đời
Theo ta như bóng khắp nơi theo hình.*

2.
Các pháp do ý dẫn đầu,
Ý chủ, ý tạo bất cầu đưa duyên.
Nói, làm với ý tốt hiền
Như hình dọi bóng vui liền theo sau!

Kệ 3. “Nó mắng tôi, đánh tôi,
Nó thắng tôi, cướp tôi.”
Ai ôm hiềm hận ấy,
Hận thù không thể nguôi.

Chuyển thể lục bát

(3)

*"Người kia chửi bới, đánh tôi,
Lại còn lấn lướt, cướp hoài. Giận thay!"
Ai mà nghĩ mãi điều này
Làm sao dứt bỏ được ngay hận thù.*

3.
"Nó đánh, nó cướp của tôi!
Lại còn nhục mạ lắm lời đấng cay!"
Ai mà ôm ấp niệm này
Lửa phiền thiêu đốt thảng ngày chẳng nguôi!

Kệ 4. “Nó mắng tôi, đánh tôi,
Nó thắng tôi, cướp tôi.”
Không ôm hiềm hận ấy,
Hận thù tự nhiên nguôi.

Chuyển thể lục bát

(4)

*"Người kia chửi bới, đánh tôi,
Lại còn lán lướt, cướp hoài. Giận thay!"*

*Ai không còn nghĩ điều này
Sẽ mau dứt bỏ được ngay hận thù.*

4.

*"Nó đánh, nó cướp của tôi,
Lại còn nhục mạ lắm lời đấng cay!"
Người không ôm giữ niệm này,
Lửa phiền chột tắt, khổ rày tự tiêu!*

Kệ 5. Hận thù diệt hận thù,
Đời này không thể có.
Tù bi diệt hận thù,
Là định luật ngàn thu.

Chuyển thể lục bát

(5)

*Khắp nơi trong cõi dương gian,
Hận thù đâu thể xua tan hận thù.
Chỉ tình thương với tâm từ
Làm tiêu oán hận, giải trừ hờn căm.
Đó là định luật ngàn năm.*

5.

*Nếu ai lấy oán báo thù,
Oan oan tương báo thiên thu hắng sâu.
Từ tâm định luật nhiệm màu,
Lấy ân báo oán, còn đâu oán thù?*

Kệ 6. Người kia không biết rằng,
Ta chết vì cãi nhau.
Ai nhận ra điều đó,
Tranh cãi lắng dịu mau.

Chuyển thể lục bát

(6)

Người ham cãi cọ nào hay

Chúng ta đều chết một ngày gần đây.

Khi ai hiểu rõ điều này,

Chẳng ham tranh cãi thêm gây muộn phiền.

6.

Luận tranh chẳng có ích gì,
Tranh cường, hiểu thắng lắm khi phiền hà!
Ai người suy gẫm sâu xa,
Nói năng tự chế, bất hòa lặng yên!

Kệ 7. Ai sống theo lạc thú,
Không nhiếp hộ các căn,
Ăn uống thiếu tiết độ,
Lười biếng, chẳng siêng năng,
Sẽ bị Ma vương kéo,
Như cây yếu gió quàn.

Chuyển thể lục bát

(7)

Ham theo lạc thú nổi trôi,

Giác quan buông thả sống đời mê say,

Uống ăn vô độ hàng ngày

Lại thêm biếng nhác, chẳng hay chuyên cần.

Con người bị cuốn đến gần

Ma vương dục vọng ngàn lần hại ta.

Như cơn gió lốc thổi qua,

Cây cành nghiêng ngã, lá hoa rơi rời.

7.

Người hăng say đắm lục trần,
Uống ăn vô độ, trăm phần dễ duôi!
Ma vương chúng vỗ tay cười,
Cây cành mềm yếu rơi rời gió lay!

Kệ 8. Ai sống quán bất tịnh,
Nhiếp hộ được các căn,
Ăn uống có tiết độ,
Thành tín và siêng năng,
Ma vương không chuyển nổi,
Như núi đá, gió qua.

Chuyển thể lục bát

(8)

*Nhận ra ô uế thân người,
Giác quan kiểm chế, sống đời tịnh yên.
Uống ăn điều độ giữ gìn,
Lại thêm bền vững đức tin, chuyên cần,
Người đâu dễ bị cuốn gần
Ma vương dục vọng ngàn lần thua ta.
Khác gì cơn gió thổi qua
Núi cao, vách đá khó mà lung lay.*

8.

Người hằng quán niệm tự than,
Uống ăn tiết độ tinh cần sớm hôm,
Ma vương đâu dễ khinh lờn,
Gió qua núi đá chẳng sòn, chẳng lay!

Kệ 9. Ai mặc áo cà sa, [1]
Tâm chưa sạch uế trước,
Không tự chế, không thực,
Không xứng mặc cà sa.

Chuyển thể lục bát

(9)

*Nếu mà mặc áo cà sa,
Lòng còn ô uế, tâm tà quần quanh,
Chưa tự chế, thiếu chân tình,
Xứng đâu mà khoác vào mình áo kia.*

9.

Người không tự chế, không chơn
Người mà tâm địa chẳng hơn thế phàm.
Làm sao xứng mặc y vàng?
Làm sao xứng đáng dự hàng Sa-môn?

Kệ 10. Ai tẩy trừ uế trước,
Giới luật khéo nghiêm trì,

Tự chế, sống chân thực,
Xứng đáng mặc cà sa.

Chuyển thể lục bát

(10)

*Người mà ô nhiễm chẳng vương,
Giữ gìn giới luật vững vàng, nghiêm minh,
Luôn tự chế, rất chân tình,
Áo cà sa khoác vào mình xứng thay.*

10.

Người mà nhân nại tu hành,
Nghiêm trì giới luật cao thanh rõ rang,
Khen thay, khéo mặc y vàng,
Khen thay, xứng đáng dự hàng Sa-môn.

Kệ 11. Không chân, tướng chân thật,
Chân thật, thấy không chân:
Ai ôm ấp tà vọng,
Không thể nào đạt chân.

Chuyển thể lục bát

(11)

*Những gì không thật, hão huyền
Lại cho là thật và tin vô bờ,
Những gì chân thật lại ngờ
Lại cho không thật, chỉ là giả thôi,
Nghĩ suy lầm lạc mất rồi,
Thấy sao chân thật rạng nơi pháp mầu.*

11.

Phi chơn lại tưởng chánh chơn,
Chánh chơn lại tưởng phi chơn, đó là:
Duy trì ác kiến, ác tà.
Người ngu nào thấy tinh hoa pháp mầu.

Kệ 12. Chân thật, biết chân thật,
Không chân, biết không chân:

Ai nuôi dưỡng chánh niệm,
Ắt hẳn đạt được chân.

Chuyển thể lục bát

(12)

*Biết đây là thật để tin,
Biết kia không thật, hão huyền mà thôi,
Nghĩ suy theo đúng đường rồi,
Thấy ngay chân thật rạng nơi pháp màu.*

12.

Chánh chơn thấy rõ chánh chơn,
Phi chơn thấy rõ phi chơn, mới là:
Lìa xa ác kiến, ác tà,
Trí nhân để ngộ tinh hoa pháp màu.

Kệ 13. Như mái nhà vụng lợp,
Mưa liền len lỏi vào.
Tâm không tu cũng vậy,
Tham dục liền lọt vào.

Chuyển thể lục bát

(13)

*Căn nhà lợp chẳng kỹ càng,
Mưa tuôn thấm dột dễ dàng lấm thay.
Tâm mà tu vụng có ngày
Bị nhiều tham dục lọt ngay khác gì.*

Kệ 14. Như ngôi nhà khéo lợp,
Nước mưa không lọt vào.
Tâm khéo tu cũng vậy,
Tham dục khó lọt vào.

Chuyển thể lục bát

(14)

*Căn nhà lợp thật kỹ càng,
Mưa tuôn đâu dột dễ dàng mấy khi.*

Tâm mà tu khéo sợ gì,

Bao nhiêu tham dục dễ chi lọt vào.

13.14.

Nhà ai vụng lợp, mưa tuôn,
Tâm người kém hạnh dễ luôn ái tham.
Mái tranh che đậy kỹ càng,
Tâm người khéo giữ, dục phàm khó xen.

Kệ 15. Nay buồn, đời sau buồn,
Làm ác, hai đời buồn.
Nó u buồn, khổ não,
Thấy ứê nghiệp ứê mình luôn.

Chuyển thể lục bát

(15)

Đau buồn ngay ở kiếp này,

Kiếp sau cũng lại tràn đầy buồn đau:

Người làm điều ác hay đêu

Buồn kia theo mãi dài lâu bên mình.

Quay nhìn việc ác tạo thành,

Chết mòn thân xác, héo nhanh tâm hồn.

15.

Đây hối quá, kia ăn năn
Tâm người ác hạnh hai đặng chẳng vui.
Bất an, ưu não rối bời,
Mất nhìn khổ báo, Phật, trời thử than!

Kệ 16. Nay vui, đời sau vui,
Làm phúc, hai đời vui,
Nó an vui, hoan hỷ,
Thấy tịnh nghiệp mình nuôi.

Chuyển thể lục bát

(16)

Vui mừng ngay ở kiếp này,

Kiếp sau cũng lại tràn đầy mừng vui:

Người làm điều thiện ở đời

Thấy chân hạnh phúc khắp nơi theo mình.

Quay nhìn việc thiện tạo thành,

Sướng vui dào dạt, an lành chứa chan.

16.

Đây hoan hỷ, kia hỷ hoan
Tâm người thiện hạnh mọi đàng mọi vui.
An vui, hoa nở, nụ cười,
Mắt nhìn phước sự thành thoi, nhẹ nhàng!

Kệ 17. Nay than, đời sau than,
Làm ác, hai đời than,
Nó than: “Ta làm ác”.
Đọa cõi khổ, càng than.

Chuyển thể lục bát

(17)

Kiếp này tràn ngập khổ đau,

Khổ đau cũng lại kiếp sau ngập tràn.

Người gây nghiệp ác thờ than:

"Bao điều gian ác mình làm trước đây!"

Bây giờ đường ác đọa đây,

Trăm luân cõi khổ biết ngày nào xong.

17.

Đây đau khổ, kia khổ đau,
Tâm người ác hạnh muộn sầu thảm thương.
Thờ than nghiệp dữ đã vương,
Chết vào khổ cảnh đoạn trường, than hơn!

Kệ 18. Nay mừng, đời sau mừng,
Làm phúc, hai đời sùng.
Nó mừng: “Ta làm thiện”,
Sanh cõi lành, mừng hơn.

Chuyển thể lục bát

(18)

Đầy tràn vui sướng kiếp này,

Sướng vui cũng lại tràn đầy kiếp sau:

Người làm nghiệp thiện vui sao

Nhủ lòng: "Mình tạo biết bao phước lành!"

Kiếp sau sẽ được tái sinh

Vào nơi hạnh phúc an bình chứa chan.

18.

Đây hạnh phúc, kia an vui
Tâm người thiện hạnh rạng ngời hân hoan.
Đã mừng gieo được phước vàng,
Sanh vào tiên cảnh lại càng mừng hơn!

Kệ 19. Dầu đọc tụng nhiều kinh,
Tâm buông lung cầu thả,
Như kẻ chăn bò thuê,
Khó hưởng Sa môn quả.

Chuyển thể lục bát

(19)

*Dù cho có tụng nhiều kinh,
Không theo giáo pháp thực hành sớm hôm,
Tu hành lợi ích đâu còn,
Khác chi một kẻ luôn luôn chăn bò,
Chăn thuê nên chỉ âu lo
Đém bò cho chủ, sữa bò hưởng đâu?*

Kệ 20. Dầu đọc tụng ít kinh,
Nhưng hành trì giáo pháp,
Như thật, tâm giải thoát,
Từ bỏ tham, sân, si,
Hai đời không chấp trì,
Thọ hưởng Sa môn quả.

Chuyển thể lục bát

(20)

*Dù cho chỉ tụng ít kinh,
Nhưng theo giáo pháp thực hành sớm khuya.
Hết tham, hết cả sân, si,*

Lòng luôn tỉnh giác, tâm thì hiển lương.

Trước sau giải thoát mọi đường,

Tu hành lợi ích ngát hương muôn đời.

20.

Ít thông kinh luật mặc dầu,
Nếu chuyên hành đạo tìm cầu sửa mình,
Sống đời chánh hạnh, quang minh,
Qua miền siêu thoát vô sinh, hưởng nhàn!

Chú thích:

[1] Áo màu vàng, chỉ bậc xuất gia.

II. Phẩm Không Phóng Dật

Kệ 21. Không phóng dật - đường sống,

Phóng dật là đường chết.

Không phóng dật - không chết,

Phóng dật như chết rồi.

Chuyển thể lục bát

21.

Con đường phóng dật: nguy nan,
Con đường tỉnh thức: vinh quang đời đời.
Buông lung là kẻ chết rồi,
Pháp môn bất tử đợi người cần chuyên.

Kệ 22. Hiểu rõ sai biệt ấy,

Người trí không phóng dật,

Hoan hỷ, không phóng dật,

An vui quả bậc Thánh.

Chuyển thể lục bát

(21) - (22)

Người chuyên niệm, chẳng buông lung,

Coi như sống mãi, thoát vòng tử vong.

Kẻ phóng dật, kẻ buông lung,

Coi như đã bị mệnh chung lâu ngày.

Sống mà như chết nào hay,

Người hiền trí biết điều này từ lâu.

Cho nên gìn giữ trước sau,

Dám đâu phóng dật, há nào buông lung.

Luôn luôn cảnh giác vô cùng,

Nhập vào cõi thánh vui mừng, bình an.

22.

Trí nhân thấy rõ cơ duyên,
Nhiếp tâm kiên định vẫy thuyền sang sông!
An vui, hoan hỷ tự long,
Dự vào cảnh giới thanh trong thánh mẫu!

Kệ 23. Người hăng tu thiền định,
Thường kiên trì tinh tấn.
Bậc trí hường Niết Bàn,
Đạt an tịnh vô thượng.

Chuyển thể lục bát

(23)

Nhờ tu thiền định thâm sâu,

Tháng năm kiên nhẫn, trước sau chuyên cần,

Người hiền trí được bình an,

Thân tâm giải thoát, Niết Bàn hường vui.

23.

Trí nhân tinh tấn thiền hành,
Kiên trì, nỗ lực duyên sanh Niết Bàn.
Ma vương khó buộc, khó ràng,
Tự do tối thượng thênh thang bên bờ!

Kệ 24. Nỗ lực, giữ chánh niệm,
Tịnh hạnh, hành thận trọng
Tự chế, sống theo pháp,
Ai sống không phóng dật,
Tiếng lành càng tăng trưởng.

Chuyển thể lục bát

(24)

Luôn cố gắng, chẳng buông lung,

*Nghĩ suy chín chắn, tâm lòng hăng say,
Bản thân tự chế hàng ngày,
Sống theo chánh pháp, tốt thay cuộc đời,
Tiếng lành tăng trưởng mãi thôi.*

24.

Tinh cần, chánh niệm, hồi ai!
Giữ gìn tịnh hạnh trong ngoài chăm chuyên,
Tự điều, theo pháp sống thiền,
Nỗ lực sung mãn thiện hiền tấn tăng!

Kệ 25. Nỗ lực, không phóng dật,
Tự chế, sống nghiêm cần.
Người trí xây hòn đảo,
Nước lụt khó ngập tràn.

Chuyển thể lục bát

(25)

*Luôn luôn cố gắng nhiều bề,
Lại thêm hăng hái, không hề buông lung.
Tự mình khắc chế mọi đường,
Những người hiền trí vô cùng tinh anh,
Tạo ra hòn đảo cho mình,
Vượt trên sóng nước vây quanh thét gào,
Nào phiền theo ngọn sóng trào
Để gì quấy nhiễu dăng cao ngập tràn.*

25.

Sống không phóng dật, kiên trì
Tự điều, tự chế thường khi mới là!
Chí người thiện trí cao xa
Xây hòn đảo lớn quê nhà trú thân!

Kệ 26. Kẻ ngu si, thiếu trí,
Thích sống đời phóng dật.
Người trí, không phóng dật,
Như giữ tài sản quý.

Chuyển thể lục bát

(26)

Kẻ ngu si bị đắm chìm

Trong đời phóng dật, trong miền buông lung.

Nhưng người hiền trí tìm đường

Chăm lo gìn giữ tâm đừng buông lung,

Tựa người bạc bẽ tiền rìng,

Chăm lo báu vật, trông chừng quý kim.

26.

Si mê, cuồng si buông lung,
Riêng người thiện trí canh chừng niệm tâm,
Tâm tâm, niệm niệm tinh cần,
Giữ gìn kho báu, thể nhân dễ gì!

Kệ 27. Chớ sống đời phóng dật,
Chớ mê say dục lạc.
Không phóng dật, thiền định,
Đạt được an lạc lớn.

Chuyển thể lục bát

(27)

Chớ nên chìm đắm xuôi theo,

Buông lung, phóng dật là điều chẳng hay,

Chớ nên dục lạc mê say,

Hãy nên tỉnh giác tâm này cho mau,

Tu thiền định thật chuyên sâu,

Mới mong phước báu, mới cầu bình an.

27.

Người không phóng dật, dễ duôi,
Người không mê đắm niềm vui dục trần,
Tỉnh thức, thiền quán tinh cần,
Sẽ hái, sẽ gặt phước phần sum suê!

Kệ 28. Nhờ diệt trừ phóng dật,
Người trí hết ưu phiền,
Lên lầu cao trí tuệ,
Nhìn chúng khổ triền miên,

Như người hiền trên núi,
Nhìn đám ngu đất liền.

Chuyển thể lục bát

(28)

*Nhờ trì được hết buông lung,
Những người hiền trí sẽ không lo gì:
Tựa như bậc thánh hiền kia
Lên đài trí tuệ nhìn về dưới chân,
Thấy bao nhiêu kẻ ngu đần,
Trăm bề đau khổ, bội phần lo âu,
Tựa người leo tới núi cao,
Cúi nhìn muôn vật lao xao dưới ghềnh
Đắm chìm trong chốn vô minh.*

28.

Niệm tâm: phóng dật lùi xa
Thoát khỏi phiền não - binh ma cuối đèo!
Núi cao, trí tuệ khéo trèo
Vô minh, đau khổ - nằm queo đám người!

Kệ 29. Tinh cần giữa phóng dật,
Tỉnh thức giữa ngủ mê.
Người trí như tuấn mã,
Bỏ xa con ngựa hèn.

Chuyển thể lục bát

(29)

*Giữ cho tinh tấn trong lòng
Giữa bao nhiêu kẻ buông lung tràn trẻ,
Giữ cho tỉnh táo mọi bề
Giữa bao nhiêu kẻ ngủ mê li bì.
Kìa trông kẻ trí khác gì
Như con tuấn mã phóng đi hào hùng.*

Phía sau bỏ lại trên đường

Ngựa gầy hèn yếu não nùng lét theo.

29.

Trú niệm giữa kẻ buông lung,
Tỉnh thức giữa đám mê mung, loạn cuồng.
Như con tuấn mã kiên cường
Sau lưng bỏ lại lươn ươn ngựa hèn!

Kệ 30. Đê Thích [1] không phóng dật,
Đạt ngôi vị Thiên chủ.
Không phóng dật, được khen;
Phóng dật, thường bị trách.

Chuyển thể lục bát

(30)

*Nhờ tinh tấn, chẳng buông lung
Khiến cho Đê Thích thành ông thánh hiền,
Được làm chủ cõi chư thiên,
Muôn người cùng cất tiếng khen ngợi hoài.
Kẻ phóng dật bị chê bai,
Mọi người khinh miệt, chẳng ai nể vì.*

30.

Chỉ nhờ đức tánh tinh cần,
Đê Thích cai quản bốn tầng Thiên vương.
Dễ đuổi thiên hạ khinh thường,
Tinh cần mãi được tán dương đời đời!

Kệ 31. Tỷ kheo thích tinh cần,
Sợ hãi tính phóng dật,
Bước tới như lửa hừng,
Thiêu kết sử [2] lớn nhỏ.

Chuyển thể lục bát

(31)

*Tỷ kheo sợ tính buông lung,
Chuyên tâm chú niệm, dốc lòng chuyên tu.
Tiến mau biết mấy cho vừa,*

Đốt tiêu phiền não tựa như lửa hồng,

Đốt dây to nhỏ chập chùng

Từ lâu trời buộc người trong luân hồi.

31.

Tỷ-kheo vui thích tinh cần,
Sợ hãi phóng dật, niệm tâm canh chừng,
Bước đi như đám lửa hừng
Thieu bao phiền não kết thừng [*] tiêu tan!

[] kết thừng: dây buộc trời*

Kệ 32. Tỷ kheo thích tinh cần,
Sợ hãi tính phóng dật,
Không thể bị thối đọa,
Nhất định gần Niết Bàn.

Chuyển thể lục bát

(32)

Tỷ kheo sợ tính buông lung,

Chuyên tâm chú niệm, dốc lòng tu thân,

Niết Bàn đã tiến đến gần,

Hố sâu đọa lạc trăm phần thoát qua.

32.

Tỷ-kheo vui thích tinh cần,
Sợ hãi phóng dật, chuyên tâm quán thiền,
Khỏi rơi, đọa xuống các miền,
Vị ấy nhất định kề bên Niết Bàn!

Chú thích:

[1] *Đế Thích: Magha (Manavaka), vị lãnh đạo chư thiên.*

[2] *Kiết sử: phiền não.*

III. Phẩm Tâm

Kệ 33. Tâm hoảng hốt dao động,
Khó hộ trì, khó nhiếp,
Người trí làm tâm thẳng,
Như thợ tên, làm tên.

Chuyển thể lục bát

(33)

*Thường thường tâm kẻ phàm phu
Chập chờn, dao động, lu mờ, khó canh,
Khó mà chế phục được nhanh.
Chỉ riêng kẻ trí tâm mình giữ yên,
Giữ cho ngay thẳng lâu bền,
Như tay thợ khéo uốn tên lành nghề,
Tên luôn ngay thẳng mọi bề.*

33.

Khó thay! trì nhiếp tâm người,
Chập chờn, dao động vạn đời không yên!
Thợ tài uốn thẳng cây tên,
Giữ tâm cũng vậy, thiện hiền khéo tu!

Kệ 34. Như cá quăng lên bờ,
Vắt ra ngoài thủy giới;
Tâm này vùng vẫy mạnh,
Hãy đoạn thế lực Ma.

Chuyển thế lực bát

(34)

*Tựa như cá ở hồ ao
Bị đưa khỏi nước quăng vào bờ kia,
Vẫy vùng, sợ sệt kẻ chi,
Tâm người nên vậy khác gì cá dâu,
Phải vùng vẫy, phải lo âu.
Cổ mà phẩn đấu thoát mau tâm mình
Khỏi tay Ma giới dục tình.*

34.

Cá kia quăng bỏ lên bờ
Vẫy vùng, hốt hoảng đợi giờ chết thôi!
Cho hay, tâm lạc chợ đời
Cũng dường như thế ấy, hãy rời dục tham!

Kệ 35. Khó nắm giữ, khinh động,
Theo các dục quay cuồng.
Lành thay, điều phục tâm;
Tâm điều, an vui đến.

Chuyển thể lục bát

(35)

*Tâm phàm phu cứ xoay vần
Chạy theo dục vọng muôn phần đảo chao,
Khó mà nắm giữ được nào,
Chỉ riêng những kẻ thanh cao tính tình
Đã điều phục được tâm mình,
Mới mong hạnh phúc, an bình mãi thôi.*

35.

Tâm ta khinh động bất an,
Kiếm tìm dục lạc chạy quanh, chạy xiêng.
Lành thay, chế ngự thành hiền
Tâm được điều phục, thuốc tiên chẳng màng!

Kệ 36. Tâm khó thấy, tế nhị,
Theo các dục quay cuồng.
Người trí phòng hộ tâm,
Tâm hộ, an vui đến.

Chuyển thể lục bát

(36)

*Tâm phàm phu cứ xoay vần
Chạy theo dục vọng muôn phần đảo chao,
Tinh vi, khó thấy được nào,
Chỉ riêng người trí lo âu thật tình
Canh phòng nghiêm ngặt tâm mình,
Cho nên hạnh phúc, an bình mãi thôi.*

36.

Tâm ta tế nhị vô cùng
Dễ nào thấy biết, canh chừng làm sao?

Kiểm tìm dục lạc xôn xao.
Tâm được phòng hộ xiết bao phước lành!

Kệ 37. Chạy xa, sống một mình,
Không thân, ẩn hang sâu [1]
Ai điều phục được tâm,
Thoát khỏi Ma trời buộc. [2]

Chuyển thể lục bát

(37)

*Tâm phàm phu cứ lao mình,
Âm thâm, đơn độc du hành rất xa,
Nào đâu hình dạng phô ra
Hang kia ẩn náu thật là thăm sâu.
Tâm ai điều phục được mau
Thoát Ma trời buộc, lụy đâu dục tình.*

37.

Xa xôi diệu vợi lữ trình
Đến đi đơn độc ẩn mình hang sâu [i]
Điều tâm: hạnh phúc cơ mầu
Vui sao! thoát khỏi Ma đầu sáu tay! [ii]

*[i] trú xứ ẩn mật của Thức
[ii] lục trần*

Kệ 38. Ai tâm không an trú,
Không biết chân diệu pháp,
Tịnh tín bị rúng động,
Trí tuệ không viên thành.

Chuyển thể lục bát

(38)

*Người không an định được tâm,
Không rành chánh pháp, không thông đạo mầu,
Lòng tin lại chẳng bền lâu,
Tất nhiên trí tuệ dễ đâu hoàn thành.*

38.

Tâm chưa an trú vững vàng,
Làm sao chánh pháp dễ dàng liễu tri?
Niềm tin rung động từng khi,
Trí tuệ như vậy mong chi thành toàn?!

Kệ 39. Tâm không đầy tràn dục,
Tâm không hận công phá,
Đoạn tuyệt mọi thiện ác,
Kẻ tỉnh không sợ hãi.

Chuyển thể lục bát

(39)

*Người nào thanh tịnh trong tâm,
Không còn tham ái và sân hận gì,
Vượt lên thiện, ác đôi bề,
Là người giác ngộ chẳng hề sợ chi.*

39.

Tâm không ái dục đầy tràn,
Tâm không sân hận chẳng mang lửa phiền,
Vượt lên thiện, ác đôi miền,
Bậc luôn tỉnh giác chẳng hiểm sợ chi!

Kệ 40. Biết thân như đồ gốm,
Trú tâm như thành trì,
Chống Ma với gương trí;
Giữ chiến thắng [3] không tham [4]

Chuyển thể lục bát

(40)

*Thân như đồ gốm mong manh,
Giữ tâm cho vững như thành vây quanh,
Với gương trí tuệ tinh anh
Hãy mau đánh dẹp tan tà quân Ma.
Dẹp Ma dục vọng quấy ta,
Thắng rồi nỗ lực để mà tiến thêm,
Giữ gìn chiến thắng cho bền,*

Vượt vùng luyến ái, thoát miền nhiễm ô.

40.

Thân này gồm sứ mỏng manh,
Tâm này kiên cố thủ thành chống ma.
Gươm vàng trí tuệ vung ra
Giữ gìn chiến thắng một tòa "vô tham"!

Kệ 41. Không bao lâu thân này,
Sẽ nằm dài trên đất,
Bị vất bỏ, vô thức,
Như khúc cây vô dụng.

Chuyển thể lục bát

(41)

*Thân này rồi chẳng bao lâu
Nằm dài dưới đất, chôn sâu ngủ vùi,
Đâu còn ý thức chuyện đời,
Tựa cây gỗ mục vứt nơi bụi bờ.*

41.

Mai kia thương xót thân này,
Nằm vùi đất lạnh tháng ngày nắng mưa,
Vô tri một đồng thịt thừa,
Gỗ mùn vô dụng xẻ cưa làm gì?

Kệ 42. Kẻ thù hại kẻ thù,
Oan gia hại oan gia,
Không bằng tâm hướng tà, [5]
Gây ác cho tự thân.

Chuyển thể lục bát

(42)

*Kẻ thù gây hại cho nhau,
Hay người oán hận trước sau rủa hờn,
Cũng đâu gây hại nhiều hơn
Hại do hạnh ác trong tâm tạo thành,
Gây ra cho chính thân mình.*

42.

Kẻ thù hiểm hại kẻ thù,
Oan gia chước hiểm báo cừu oan gia,
Ghê hơn, tâm hướng ác tà
Vạn lần nguy khôn cho ta, cho người.

Kệ 43. Điều mẹ cha, bà con,
Không có thể làm được,
Tâm hướng chánh làm được
Làm được tốt đẹp hơn.

Chuyển thể lục bát

(43)

*Dù cha mẹ hoặc thân nhân
Giúp ta chỉ được một phần thặng hoa.
Chính nhờ tâm tốt của ta
Tìm về việc thiện, hướng qua hạnh lành,
Làm mình cao thượng thật nhanh.*

43.

Điều mà quyền thuộc, mẹ cha
Chẳng thể làm được cho ta, cho người.
Nhưng tâm chân chánh hướng rồi
Thành tựu tốt đẹp vẹn mười, vẹn trăm!

Chú thích:

- [1] Trú xứ của Thức.
- [2] Dục giới, sắc giới, vô sắc giới.
- [3] Tức là quán (vipassana) mới chứng được.
- [4] Đối với các thiên mới chứng.
- [5] Hướng về 10 pháp bất thiện như sát sanh v.v.

IV. Phẩm Hoa

Kệ 44. Ai chinh phục đất này,
Dạ ma, Thiên giới này?
Ai khéo giảng Pháp cú,
Như người [1] khéo hái hoa?

Chuyển thể lục bát

(44)

*Ai mà tinh tấn nhận chân
Địa cầu và chính bản thân của mình,
Nhận chân được cội nhân sinh
Khổ đau bốn cảnh dập dình vây quanh,
Nhận chân cội thế gian mình
Cũng như cánh giới thiên đình cao xa,
Khéo mang Pháp Cú giảng ra
N như người thợ khéo nhặt hoa làm tràng?*

Kệ 45. Hữu học chinh phục đất,
Dạ ma, Thiên giới này.
Hữu học giảng Pháp cú,
N như người khéo hái hoa.

Chuyển thể lục bát

(45)

*Người còn tu học nhận chân
Địa cầu và chính bản thân của mình,
Nhận chân được cội nhân sinh
Khổ đau bốn cảnh dập dình vây quanh,
Nhận chân cội thế gian mình
Cũng như cánh giới thiên đình cao xa,
Khéo mang Pháp Cú giảng ra
N như người thợ khéo nhặt hoa làm tràng!*

Kệ 46. Biết thân như bọt nước,
Ngộ thân là như huyễn,
Bẻ tên hoa của Ma,
Vượt tầm mắt Thần chết.

Chuyển thể lục bát

(46)

Chúng sinh nên biết thân này

Như là ảo ảnh rồi đây chóng tàn,

Như là bọt nước mau tan.

Nên hoa dục vọng chớ màng làm chi,

Mũi tên cám dỗ bẻ đi

Đẹp Ma dục vọng còn gì hại thân,

Vượt qua tầm mắt Tử thần.

46.

Thân như bọt nước đầu ghềnh
Rỗng không, huyền ảo diệt sinh vậy mà!
Trượng phu bẻ gãy tên hoa
Vượt lên tầm mắt Tử ma khó tìm.

Kệ 47. Người nhật các loại hoa,
Ý đắm say, tham nhiễm,
Bị Thần chết mang đi,
Như lựu trôi làng ngủ.

Chuyển thể lục bát

(47)

Tựa như nước lũ cuốn đi

Xóm làng say ngủ li bì nửa khuya.

Tử thần cũng sẽ rước về

Những người phóng túng, đam mê tối ngày,

Chỉ chuyên thu nhật luôn tay

Cánh hoa dục lạc chất đầy trong tâm.

47.

Ai còn thu nhật hoa hương
Đắm si, tham nhiễm bên đường, biết hay?
Tử thần mang kẻ ấy ngay
Như cơn lũ cuốn ngủ say cả làng!

Kệ 48. Người nhật các loại hoa,
Ý đắm say, tham nhiễm,
Các dục chưa thỏa mãn,
Bị Thần chết chinh phục.

Chuyển thể lục bát

(48)

*Những người chỉ biết đam mê
Cánh hoa dục lạc hái về trong tay,
Với tâm phóng túng đọa đày,
Không hề thỏa mãn, tới ngày cuồng say,
Chính là nô lệ tốt thay,
Tử thần sẽ tới lôi ngay đi rồi.*

48.

Ai còn thu nhặt hoa hương
Đắm say, tham nhiễm bên đường chẳng thôi,
Coi chừng Thần chết tới nơi.
Bắt làm nô lệ, rồi đòi kẻ ngu!

Kệ 49. Như ong đến với hoa,
Không hại sắc và hương,
Che chở hoa, lấy nhụy.
Bạc Thánh đi vào làng.

Chuyển thể lục bát

(49)

*Sa môn khát thực trong làng,
Ví như ong lượn nhịp nhàng bên hoa,
Kiếm tìm mật nhụy hút ra,
Xong rồi tung cánh bay qua cuối vườn,
Không làm hoa tổn sắc hương.*

49.

Như ong kiếm tí mật thôi,
Sắc hương chẳng hại lá chồi cũng không,
Khẽ khàng chút nhụy lót lòng.
Bạc Thánh cũng vậy, thông dong vào làng.

Kệ 50. Không nên nhìn lỗi người,
Người làm hay không làm.
Nên nhìn tự chính mình,
Có làm hay không làm.

Chuyển thể lục bát

(50)

*Chớ nên dòm ngó lỗi người
Để xem họ đã làm rồi hay chưa,
Lỗi mình đừng có làm lơ,
Phải nên nhìn lại đừng chờ đợi chi,
Coi mình làm được những gì,
Hay còn nhiều việc sẵn kia chưa làm.*

50.

Lỗi người tìm trách sao nên,
Dầu phải, dầu quấy chen xen chẳng gì?
Gẫm ta làm được điều chi,
Lặng im, tự kiểm, tu trì mới hay!

Kệ 51. Như bông hoa tươi đẹp,
Có sắc nhưng không hương.
Cũng vậy, lời khéo nói,
Không làm, không kết quả.

Chuyển thể lục bát

(51)

*Hoa kia sắc đẹp phô trương,
Tiếc rằng chẳng có chút hương thơm nào.
Khác chi người nói ngọt ngào,
Trăm điều hoa gấm, trăm câu tốt lành,
Nói xong không chịu thực hành,
Chẳng đem lợi ích, cũng thành uổng đi.*

51.

Hoa kia đẹp dễ dường bao,
Sắc màu tươi thắm, nhưng nào có hương!
Ngôn lời dệt gấm thêu chường,
Không làm, chỉ nói là phường bỏ đi!

Kệ 52. Như bông hoa tươi đẹp,
Có sắc lại thêm hương ;
Cũng vậy, lời khéo nói,
Có làm, có kết quả.

Chuyển thể lục bát

(52)

*Hoa kia sắc đẹp vô cùng,
Lại thêm hương tỏa thơm lừng biết bao.
Khác chi người nói ngọt ngào
Trăm điều hoa gắm, trăm câu tốt lành,
Nói xong quyết chí thực hành,
Tương lai kết quả tạo thành đẹp thay.*

52.

Hoa kia đẹp dễ dường bao,
Sắc màu đã thắm lại ngào ngạt hương!
Ngôn lời trong sáng như gương,
Nói làm là một văn chương dám bì!

Kệ 53. Như từ một đống hoa,
Nhiều tràng hoa được kết.
Cũng vậy, thân sanh tử,
Làm được nhiều thiện sự.

Chuyển thể lục bát

(53)

*Như từ một đống hoa tươi
Lựa ra ghép lại cho đời tràng hoa.
Nhiều tràng phô sắc mặn mà.
Người đời cũng vậy khác xa đâu nào.
Thân tâm an lạc, thanh cao,
Làm nên việc thiện kể sao cho vừa.*

53.

Đó đây lác đác đầu cành
Hái tìm từng đóa xâu thành tràng hoa.
Chúng sanh giữa cõi ta bà,
Việc lành thu góp, kết tòa thiện tâm!

Kệ 54. Hương các loại hoa thơm [2]
Không ngược bay chiều gió,

Nhưng hương người đức hạnh
Ngược gió khắp tung bay.
Chỉ có bậc chân nhân
Tỏa khắp mọi phương trời.

Chuyển thể lục bát

(54)

*Hương thơm hoa quý vườn kia,
Ngược chiều gió thổi dễ gì thoảng bay,
Hương người đức hạnh thơm thay,
Dù cho ngược gió dâng đầy muôn phương.*

54.

Hương thơm tối thẳng diêu hoa
Làm sao ngược gió bay xa mọi đường?
Hương thơm đức hạnh phi thường
Xông bay khắp cả muôn phương ngát ngào!

Kệ 55. Hoa chiên đàn, già la,
Hoa sen, hoa vũ quý.
Giữa những hương hoa ấy,
Giới hương là vô thượng.

Chuyển thể lục bát

(55)

*Muôn hương tỏa ngát thơm tho
Từ vườn hoa quý, từ hồ sen thanh.
Dễ chi hơn được hương lành
Do người đức hạnh lưu danh cho đời.*

55.

Hương sen, hương lý, hương trầm,
Già la cùng với chiên đàn thẳng hương,
Dầu thơm, nhưng chẳng phi thường,
Hương người đức hạnh so lường dễ đâu!

Kệ 56. Hương già la, chiên đàn
Thơm lừng, vẫn không bằng
Hương thơm người đức hạnh
Xông ngát tận chư thiên.

Chuyển thể lục bát

(56)

*Hương thơm hoa quý thua xa
Hương người đức hạnh chan hòa vượt trên,
Xông lên mãi tận chư Thiên
Tỏa ra ngào ngạt khắp miền trời cao.*

56.

Hương sen, hương lý, hương trầm,
Già la cùng với chiên đàn thắng hương.
Hương người đức hạnh phi thường,
Xông bay bốn cõi Thiên vương ngát ngào!

Kệ 57. Những người có giới hạnh,
An trú, không phóng dật,
Chánh trí, chơn giải thoát,
Ác ma không thể tìm.

Chuyển thể lục bát

(57)

*Ai hằng ngày chẳng buông lung,
Lại thêm giới hạnh vô cùng thanh cao,
Có nguồn trí tuệ dạt dào,
Thân tâm giải thoát há nào sợ chi,
Ma vương dòm ngó dễ gì.*

Kệ 58. Như giữa đồng rác nhớp,
Quăng bỏ trên đường lớn,
Chỗ ấy nở hoa sen,
Thơm sạch, đẹp lòng người.

Kệ 59. Cũng vậy giữa quần sanh,
Uế, nhiễm, mù, phạm tục,
Đệ tử bậc Chánh Giác,
Sáng ngời với trí tuệ.

Chuyển thể lục bát

(58) - (59)

Như từ trong đồng bùn nơ
Bên đường nước đọng, ai ngờ nở ra
Hoa sen phô sắc mặn mà,
Tỏa hương thanh khiết gần xa đẹp lòng,
Khác chi giữa chốn bụi hồng
Giữa phường mê muội ngập trong nã phiền,
Nảy sinh Phật tử trung kiên
Rạng soi trí tuệ khắp miền nhân gian.

58.59.
Hoa sen dễ mến, dễ ưa
Mọc lên giữa đồng bùn nơ vệ đường,
Môn đệ đức Chuyển pháp vương
Trí tuệ chiếu sáng khắp phường tối tăm.

Chú thích:

[1] Thơ làm vòng hoa

[2] Các loại hoa thơm: hương già la, chiên đàn, v.v.

V. Phẩm Ngụ

Kệ 60. Đêm dài với kẻ thức,
Đường dài với kẻ mệt,
Luân hồi dài, kẻ ngu
Không hiểu chơn diệu pháp.

Chuyển thể lục bát

(60)

Người mắt ngủ thấy đêm dài,
Bộ hành mỗi mệt than hoài đường xa.
Luân hồi cũng vậy thôi mà
Chập chùng tiếp nói thật là tái tê,
Với người ngu dại, u mê
Biết gì chánh pháp, hiểu chi đạo màu.

60.

Người mất ngủ thấy đêm dài
Đường xa mệt mỏi đôi vai lữ hành
Người ngu chẳng thấy pháp lành
Luân hồi nào biết mối manh nẻo về!

Kệ 61. Tìm không được bạn đường
Hơn mình hay bằng mình,
Thà quyết sống một mình,
Không làm bạn kẻ ngu.

Chuyển thể lục bát

(61)

*Khi cùng sánh bước đường đời
Nếu không tìm được một người so ra
Hơn ta hay chỉ bằng ta,
Một mình rong ruổi thế mà lại hay,
Gặp người ngu muội phiền thay
Chớ nên kết bạn có ngày khổ đau.*

61.

Xa xôi thiên lý lữ trình
Không gặp đồng đạo bằng mình hoặc hơn,
Thà rằng vững bước cô đơn,
Chẳng nên bè bạn với phường ngu si!

Kệ 62. "Con tôi, tài sản tôi",
Người ngu thường nghĩ thế.
Chính ta còn không có,
Con, tài sản đâu ra?

Chuyển thể lục bát

(62)

*"Đây là con cái của tôi,
Đây là của cải mấy đời chắt chiu."
Người ngu chỉ nghĩ bấy nhiêu,
Nào hay biết được một điều thâm sâu:
Chính ta cũng chẳng có đâu,*

Mà đòi con nọ, mà cầu của kia.

Kệ 63. Người ngu nghĩ mình ngu,
Nhờ vậy thành có trí.
Người ngu tưởng có trí,
Thật xứng gọi chí ngu.

Chuyển thể lục bát

(63)

*Người ngu tự biết mình ngu,
Thế là có trí, người xưa dạy rồi,
Ngu mà cứ tưởng khôn thôi
Mới là một kẻ muôn đời thật ngu.*

63.

Người ngu xin hãy biết mình!
Thà rằng như vậy thông minh mấy phần
Ngu si lại tưởng trí nhân
Vớ kẻ như vậy vạ lần chí ngu!

Kệ 64. Người ngu, dầu trọn đời,
Thân cận người có trí,
Không biết được Chánh pháp,
Như muông vớ vị canh.

Chuyển thể lục bát

(64)

*Người ngu suốt cả một đời
Gần bên người trí cũng hoài công thôi.
Hiểu đâu chánh pháp cao vời,
Như thìa, như muông múc nồi canh kia,
Múc hoài từ sáng tới khuya,
Vị canh ngon ngọt hưởng gì được đâu.*

64.

Người ngu cho dầu trọn đời
Sống gần trí giả uống lời cao siêu,
Không hành chánh pháp nửa điều,
Muông canh nào biết trong niêu vị gì!

Kệ 65. Người trí, dù một khắc,
Thân cận người có trí,
Biết ngay chân diệu pháp,
Như lưỡi với vị canh.

Chuyển thể lục bát

(65)

*Người thông minh dễ dàng thay,
Gần người trí tuệ hiểu ngay đạo mầu,
Hiểu ngay chánh pháp thâm sâu.
Khác chi cái lưỡi nếm vào canh kia,
Biết ngay hương vị khó chi.*

65.

Phút giây thân cận đại hiền,
Với người hữu trí là duyên vạn đời,
Thấy ngay chánh pháp tuyệt vời.
Lưỡi kia nếm thử biết nôi canh ngon!

Kệ 66. Người ngu si thiếu trí,
Tự ngã thành kẻ thù.
Làm các nghiệp không thiện,
Phải chịu quả đắng cay.

Chuyển thể lục bát

(66)

*Những người ngu dại, u mê
Thiếu phần trí tuệ, thiếu bề tinh anh,
Tự mình lại biến chính mình
Thành ra thù địch quân quanh theo hoài,
Tạo muôn nghiệp ác nào hay,
Chuồn vào hậu quả đắng cay sau này.*

66.

Oi người thiếu trí dại ngu!
Lại xem "tự ngã" kẻ thù, khôn thay!
Trở đi, lộn lại cõi này
Mãi tạo ác nghiệp, khổ rày ai mang?!

Kệ 67. Nghiệp làm không chánh thiện,
Làm rồi sanh ăn năn,
Mặt nhuốm lệ, khóc than,
Phải chịu quả đắng cay.

Chuyển thể lục bát

(67)

*Việc làm chẳng thiện, chẳng lành,
Làm xong rồi lại tự mình ăn năn,
Dầm dề nhỏ lệ khóc than,
Biết rằng quả báo dữ dần tương lai.*

67.

Ác nghiệp là nghiệp chẳng lành,
Ăn năn, hối quá phát sanh lòng người,
Đến khi quả dữ chín muồi,
Lệ tuôn đầy mặt lạy trời khóc than.

Kệ 68. Người tạo được thiện nghiệp,
Làm rồi, không ăn năn,
Hoan hỷ, lòng phơi phới,
Hái quả phúc tương lai.

Chuyển thể lục bát

(68)

*Việc làm rất thiện, rất lành,
Nếu làm xong thấy lòng mình thanh thoi,
Chẳng ăn năn, lại mừng vui,
Tương lai quả báo đẹp tươi tốt lành.*

68.

Thiện nghiệp là nghiệp tốt lành,
Thỏa thích, hoan hỷ phát sanh lòng người,
Đến khi lạc báo chín muồi
Thọ hưởng quả phúc, nói cười hân hoan!

Kệ 69. Khi ác chưa chín muồi,
Người ngu tưởng đường mật.
Ác nghiệp chín muồi thật,
Người ngu chịu khổ đau.

Chuyển thể lục bát

(69)

*Khi mà nghiệp ác chưa thành,
Chưa gây hậu quả thật tình thâm thương,
Người ngu cảm thấy bình thường,
Tưởng như được nếm mật đường ngọt thay,
Nhưng khi quả báo đọa đày,
Người ngu chịu khổ, đắng cay não nề.*

69.

Ác hạnh ngọt ngào như đường,
Người ngu nghĩ vậy, quả thường chưa sanh.
Đến khi ác báo đành rành
Than trời, trách Phật, khổ thành khổ hơn!

Kệ 70. Người ngu sống hằng tháng
Nhờ ngọn cỏ cô-sa,
Không bằng phân mười sáu [1],
Người hiểu được chánh pháp.

Chuyển thể lục bát

(70)

*Với đầu ngọn cỏ mong manh
Người ngu dùng bới cho mình thức ăn,
Tu theo khổ hạnh nhọc nhằn,
Nhịn ăn, nhịn uống quanh năm võ vàng,
So ra đâu có phước bằng
Một phân mười sáu của hàng chân tu
Hiểu thông chánh pháp từ xưa.*

Kệ 71. Ác nghiệp chưa tạo quả,
Như sữa chưa đông ngay,
Cháy ngằm theo kẻ ngu,
Như lửa ngún trong tro.

Chuyển thể lục bát

(71)

*Người ngu nghiệp ác tạo nên,
Nào đâu hậu quả thấy liền nơi đây,
Tựa như sữa chẳng đông ngay,
Tuy nhiên nghiệp báo đêm ngày ngấm theo,
Giống như ngọn lửa thắm reo
Trong than hồng ủ dưới nhiều lớp tro.*

71.

Ác hạnh không tạo quả ngay
Tựa như sữa nọ sớm ngày chưa đông.
Nghiệp kia theo kẻ cuông ngông
Dưới tro, âm ủ than hồng, biết chẳng?

Kệ 72. Kiến thức và danh vọng

Quay lại hại kẻ ngu,
Phá tan cả vận tốt,
Bữa nôt cả đầu ngu.

Chuyển thể lục bát

(72)

*Chút tài mọn, chút hư danh
Dù thêm vào được cho mình nay mai.
Người ngu vẫn tự hại đời,
Tự đưa mình tới cuối trời diệt vong,
Để rồi hạnh phúc chẳng còn,
Tiêu tan đầu não, héo hon trí người.*

Kệ 73. Kẻ ngu ham danh hão,

Khoái ngồi trước Sa môn,
Ưu quyền trong tu viện,
Thích mọi người suy tôn.

Chuyển thể lục bát

(73)

Kẻ ngu thường muốn hư danh,

*Ngồi trong Tăng chúng muốn dành chỗ trên,
Trong Tăng viện muốn uy quyền,
Muốn người cung kính đến xin cúng dường.*

73.

Người ngu cuồng vọng tiếng tăm
Muốn ngồi trên trước chư Tăng thánh, phàm
Quyền uy tu viện cao sang,
Muốn người đưa đón lọng vàng, lọng hoa!

Kệ 74. "Cả tăng, tục phải biết:
Việc này chính ta làm!
Việc dù lớn hay nhỏ,
Đều phải theo lệnh ta!"
Kẻ ngu nghĩ như vậy,
Dục, mạn càng tăng thêm.

Chuyển thể lục bát

(74)

*Để cho kẻ tục, người Tăng
Phục ta và phải nghĩ rằng ta đây:
"Chính ta làm được việc này!"
Hay: "Ta ra lệnh đó đây thì hành!"
Kẻ ngu cuồng vọng khoe mình,
Lòng tham, ngạo mạn tăng nhanh với đời.*

Kệ 75. Đường này đến thế gian.
Đường kia đến Niết Bàn.
Tỷ kheo, đệ tử Phật,
Phải ý thức rõ ràng.
Đừng đắm say thế lợi.
Hãy tu hạnh ly tham.

Chuyển thể lục bát

(75)

*Một đường danh lợi thế gian,
Một đường đưa tới Niết Bàn cao xa,*

Ty kheo đệ tử Phật Đà

Nhủ lòng cho rõ để mà bước chân,

Đừng nên tham đắm lợi trần,

Đạo màu giải thoát chuyên tâm trau dồi!

75.

Con đường lợi lộc trần gian
Con đường vô dục, Niết Bàn, vốn hai.
Sa môn đâu dễ đắm mùi
Khởi tâm nhàm chán, xa rời mỗi câu!

Chú thích:

[1] Hành trì khổ hạnh của người ngoại đạo không bằng 1/16 người hiểu được chánh pháp.

VI. Phẩm Hiền Trí

Kệ 76. Nếu thấy bậc hiền trí,
Chỉ lỗi và khiển trách,
Như chỉ chỗ chôn vàng,
Hãy thân cận người trí!

Thân cận người như vậy,
Chỉ tốt hơn, không xấu.

Chuyển thể lục bát

(76)

Nếu ta gặp được kẻ hiền

Chỉ bày điều lỗi, trách phỉn chuyện sai,

Giống như gặp được một người

Chỉ cho vật quý chôn nơi kho tang.

Hãy mau cùng họ kết thân,

Trăm phần lợi ích, mười phần tốt lành.

76.

Thiện hiền chỉ lỗi cho ta,
Điều còn sai sót, điều chưa hoàn toàn,
Khác chi chỉ chỗ chôn vàng,
Thân người như vậy, tốt càng tốt hơn!

Kệ 77. Những người hay khuyên dạy,
Ngăn người khác làm ác,

Được người hiền kính yêu,
Bị người ác không thích.

Chuyển thể lục bát

(77)

*Ai thường khuyên dạy người ta
Đừng làm điều ác, tránh xa lỗi lầm,
Người lành yêu họ vô ngần,
Chỉ riêng người ác muôn phần ghét chê.*

77.

Ai khuyên kẻ khác làm lành,
Ngăn ngừa niệm dữ, pháp hành gắng tu,
Người hiền cảm kích kính yêu,
Còn người xấu ác ra điều chẳng ưa.

Kệ 78. Chớ thân với bạn ác,
Chớ thân kẻ đê hèn.
Hãy thân bạn hiền lành,
Hãy thân người cao thượng.

Chuyển thể lục bát

(78)

*Người gian ác, kẻ tiểu nhân,
Chớ nên làm bạn, kết thân với mình.
Chỉ nên kết bạn người lành,
Tác phong quân tử, tính tình thanh cao.*

78.

Với người xấu ác, chớ thân.
Với người ti tiện, lại cần tránh xa.
Người hiền, bạn tốt mới là
Thượng nhân cao quý điểm hoa lòng mình!

Kệ 79. Ai thâm nhuần chánh pháp,
Người ấy tâm an bình,
Người trí vui chánh pháp,
Do thánh nhưn [1] thuyết minh.

Chuyển thể lục bát

(79)

*Một khi chánh pháp thấm nhuần,
Tươi vui cuộc sống, bình an tâm hồn,
Cho nên người trí, người khôn
Hân hoan nghe pháp thánh nhân giảng truyền.*

Kệ 80. Người trị thủy dẫn nước,
Kẻ làm tên nắn tên,
Người thợ mộc uốn gỗ,
Bậc trí điều phục thân.

Chuyển thể lục bát

(80)

*Những người tưới nước chăm lo
Đào mương dẫn nước vào cho khắp miền,
Những người thợ vót cung tên,
Cung tên lo uốn triền miên tháng ngày,
Những người thợ mộc khéo tay,
Xẻ cây, uốn ván thẳng ngay tài tình,
Còn như người trí tinh anh,
Chăm lo điều phục thân mình cho nhanh.*

Kệ 81. Như núi đá kiên cố,
Không gió nào lay động,
Người đại trí cũng vậy,
Khen, chê, không dao động.

Chuyển thể lục bát

(81)

*Gió nào lay núi đá cao,
Và người trí lớn khác nào núi kia.
Tiếng đời tràn tục khen chê,
Tán dương, phỉ báng, dễ gì động tâm.*

81.

Ví như tảng đá kiên trì
Gió cuồng tám hướng dễ gì chuyển lay.
Tiếng đời chê dờ, khen hay,
Không làm chao động, đôi mày trí nhân.

Kệ 82. Như hồ nước sâu thăm,
Yên lặng và trong xanh,
Người trí nghe giáo pháp,
Tâm thanh tịnh, an lành..

Chuyển thể lục bát

(82)

*Như là hồ nước thăm sâu
Phô dòng phẳng lặng, khoe màu sạch trong,
Những người có trí, có lòng,
Khi nghe chánh pháp cũng không khác gì
Thân tâm tịnh lạc kể chi.*

82.

Ví như hồ nước thăm sâu,
Lặng yên, trong suốt chẳng màu bọt nơ.
Lòng người trí cũng lặng tờ
Khi nghe diệu pháp bến bờ như nhiên.

Kệ 83. Người hiền bỏ tất cả [2],
Người lành không bàn dục,
Dầu cảm thọ vui khổ,
Bạc trí không vui buồn.

Chuyển thể lục bát

(83)

*Người lành thường mãi lìa xa
Mọi điều dục lạc bỏ qua chẳng bàn,
Người hiền trí gặp vui buồn,
Dù đây hạnh phúc, hay tràn khổ đau,
Không hề dao động trước sau
Tinh thần luôn vững, há nào mừng lo.*

83.

Người hiền - tất cả xả ly
Thánh nơn: dục ái, đắm si, chẳng bàn!
Dầu cho cảm thọ khổ nần
Vui buồn, thiện trí đâu màng để tâm!

Kệ 84. Không vì mình, vì người
Mà làm những điều ác,
Không vì cầu con cái,
Tài sản hay đất đai
Mà làm những việc ác,
Không vì mình thành tựu
Bằng hành động bất chánh.
Vị ấy thật đức hạnh,
Trí tuệ và chân thành.

Chuyển thể lục bát

(84)

*Đừng vì mình hay vì người,
Ham cầu con cái, ham nơi ruộng tiền
Hay ngai vàng để ngự lên,
Mà dùng mưu kế đảo điên ở đời.
Muốn thành công chớ hại ai,
Thấy điều bất chính làm sai tránh đường,
Sống đời đức hạnh thơm lòng,
Rạng vàng trí tuệ, ngát hương đạo mầu.*

84.

Chẳng vì mình, chẳng vì người,
Chẳng vì con cái, lộc tài trăm xe:
Làm điều bất chánh đáng chê!
Bậc trí như vậy, bỏ đề nở bông!

Kệ 85. Ít người giữa nhân loại,
Đến được bờ bên kia.
Còn số người còn lại,
Xuôi ngược chạy bờ này.

Chuyển thể lục bát

(85)

*Đám đông nhân loại quanh ta
Ít người đạt được tới bờ bên kia.
Còn bao kẻ khác kể chi
Ngược xuôi quanh quẩn sớm khuya bờ này,
Trầm luân sinh tử thương thay!*

85.

Giữa đám nhân loại dật dờ
May ra ít kẻ vượt bờ bên mê.
Phần đông cười, khóc ê chề,
Tâm hồn rách nát kéo lê bờ này!

Kệ 86. Những ai hành trì pháp,
Theo chánh pháp khéo dạy,
Sẽ đến bờ bên kia,
Vượt cõi dục khó thoát.

Chuyển thể lục bát

(86)

*Ai mà có đủ duyên may
Được nghe chánh pháp giảng bày phân minh,
Đúng theo chánh pháp tu hành,
Sẽ mau thoát cảnh tử sinh bờ này,
Trùng dương dục vọng vượt ngay,
Bên kia bờ giác dang tay đón chờ.*

86.

Những ai tinh tấn tu trì,
Đúng lời chánh pháp, khéo tri, khéo hành,
Vượt qua dục vọng, tử sanh,
Thuyền qua bờ giác, mây lành đón đưa!

Kệ 87. Kẻ trí bỏ pháp đen [3],
Tu tập theo pháp trắng [4].
Từ giả nhà, xuất gia,
Sống độc thân, tịch tịnh.

Chuyển thể lục bát

87.

Bỏ nhà, mây trắng ra đi
Thông dong muôn sự, viễn ly thế tình,
Pháp đen, pháp trắng phân minh
Tìm trong an lạc câu kinh khước từ.

Kệ 88. Người trí nên trước tiên,
Từ bỏ mọi dục lạc,
Thanh lọc tâm ô nhiễm.
Giải thoát hết chướng phiền,

Chuyển thể lục bát

(87) - (88)

Người hiền trí rời bỏ ngay

Con đường bất thiện giăng đầy bóng đêm,

Tìm qua nẻo thiện vượt lên,

Ánh vàng rực rỡ xuôi miền an vui,

Gia đình nhỏ hẹp lìa thôi,

Xuất gia và sống cuộc đời độc thân,

Đúng theo phép tắc Sa môn,

Gột đi ô nhiễm trong tâm kỹ càng.

Cầu vui chánh pháp Niết Bàn,

Bao nhiêu dục lạc buộc ràng tránh xa.

Kệ 89. Ai chánh tâm tu tập,
Các pháp Thất giác chi,
Từ bỏ tâm ái nhiễm,
Vui đoạn tánh chấp thủ.
Sẽ thanh tịnh, sáng chói,
Đạt Niết Bàn đời nay.

Chuyển thể lục bát

(89)

*Người nào tu tập chuyên cần
Nương theo chánh pháp chuyên tâm một đường,
Xa lìa có chấp thói thường
Sợi dây luyến ái chẳng vướng bận lòng
Não phiền đã diệt hết xong
Trở nên sáng suốt. Ngay trong đời này
Niết Bàn chứng ngộ được ngay.*

89.

*Khéo thay, tu tập giác chi!
Lành thay, chánh hạnh, nhiếp trì bền tâm!
Người không ô nhiễm dục trần
Sống đời sáng chói, Niết Bàn, ở đây!*

Chú thích:

[1] *Chư Phật và A-la-hán.*

[2] *Bỏ các dục.*

[3] *Ác pháp.*

[4] *Thiện pháp.*

VII. Phẩm A-la-hán

Kệ 90. Ai giải thoát tất cả,
Dứt hết mọi buộc ràng [1],
Đã đi đường đến đích [2],
Chẳng còn sợ khổ đau.

Chuyển thể lục bát

(90)

*Với người hoàn tất hành trình,
Ưu phiền vướng vấn bên mình dứt đi,
Hoàn toàn siêu thoát mọi bề,
Bao nhiêu ràng buộc cắt lìa đã xong,
Lửa tham ái sẽ chẳng còn,
Một khi tới đích thoát vòng khổ đau.*

90.

Trải qua suốt cuộc hành trình
Ưu phiền chấm dứt, khổ hình tiêu tan,
Cởi bao triền phược buộc rang,
Sống đời siêu thoát, lửa tàn vùi tro.

Kệ 91. Người nỗ lực chánh niệm,
Không lưu luyến nơi nào,
Như ngỗng trời rời ao,
Không còn chút nhớ tiếc [3].

Chuyển thể lục bát

(91)

*Những người cố gắng tu thân
Luôn luôn hăng hái, tinh thần thật cao,
Đâu còn lưu luyến là bao
Nơi ăn chốn ở thuở nào tại gia,
Ví như những cánh thiên nga
Rời ao hồ cũ bay xa tí mù,
Đâu còn nhớ tiếc nơi xưa.*

91.

Sa môn chánh niệm kiên trì
Lìa mọi trú xứ ra đi nhẹ nhàng.
Ngỗng trời cất cánh thanh thang
Ao hồ bỏ lại, mây ngàn thông dong.

Kệ 92. Tài sản không chất chứa,
Quán tưởng khi uống ăn,
Tự tại trong hành xử,
Không, vô tướng, giải thoát [4],
Như chim giữa hư không,
Tìm đâu ra dấu vết.

Chuyển thể lục bát

(92)

*Không màng tài sản chứa đầy,
Uống ăn chùng mực qua ngày để tu,*

*Thoát vòng đau khổ, ưu tư,
Thảnh thơi theo cánh gió đưa Niết Bàn,
Như chim bay giữa không gian,
Tìm chim, dấu vết vô vàn khó thay.*

Kệ 93. Người lậu hoặc [5] đoạn sạch,
Ăn uống không tham đắm,
Tự tại trong hành xử,
Không, vô tướng, giải thoát.
Như chim giữa hư không,
Tìm đâu ra dấu vết.

Chuyển thể lục bát

(93)

*Nhiễm ô, ham muốn diệt ngay,
Uống ăn chừng mực qua ngày để tu,
Thoát vòng đau khổ, ưu tư,
Thảnh thơi theo cánh gió đưa Niết Bàn,
Như chim bay giữa không gian,
Tìm chim, dấu vết vô vàn khó thay.*

Kệ 94. Người nhiếp phục các căn,
Như đã luyện ngựa lành,
Mạn trù, lậu hoặc dứt,
Chư thiên cũng kính mộ.

Chuyển thể lục bát

(94)

*Ai mà chế ngự sáu căn,
Như người cưỡi ngựa muôn phần giỏi giang,
Ngựa đi thuần thực dễ dàng,
Không còn kiêu ngạo, hết vương não phiền,
Chư thiên ái mộ vô biên.*

94.

Ví như tuần mã luyện thành
Lục căn chế ngự xứng danh trượng tông.
Nhiễm ô, ngã mạn tiêu vong
Chư thiên mến mộ giống dòng Sa môn!

Kệ 95. Như đất không hiềm hận,
Như cột trụ kiên cố,
Như hồ, không bùn nhơ,
Luân hồi hết xoay chuyển.

Chuyển thể lục bát

(95)

*Bao sân hận chẳng vương mang,
Tâm như một cõi đất bằng phẳng kia,
Và như trụ đá kiên trì,
Như hồ trong lắng không hề bùn nhơ,
Người như vậy chẳng bao giờ
Luân hồi sinh tử diễn ra được nào.*

95.

Đất kia cau mặt bao giờ?
Trụ đồng kiên cố, ao hồ lặng thình!
Sa môn tâm ý quân bình
Lang thang vô định, tái sinh nào còn?

Kệ 96. Người tâm ý an tịnh,
Ngôn, hành đều tịnh an,
Chánh trí, chơn giải thoát,
Được an tịnh hoàn toàn.

Chuyển thể lục bát

(96)

*Ai mà thanh thản trong tâm,
Lại thêm ngôn ngữ thâm trầm nơi nơi,
Thêm hành động thật khoan thai:
Là người hiểu biết đúng sai mọi đường,
Đã mau siêu thoát nhẹ nhàng,*

Luôn luôn tịnh lạc, hoàn toàn bình yên.

96.

Tâm an thì nghiệp cũng an,
Lời ăn, tiếng nói lại càng an hơn.
Sống đời hiểu biết chánh chơn
Thanh bình, giải thoát, Sa môn Phật đà!

Kệ 97. Không tin nơi người khác [6],

Thông đạt lý Vô vi,
Cắt đứt mọi hệ lụy,
Triệt tiêu các mối manh,
Tận diệt mọi tham ái,
Bậc thượng sĩ tu hành.

Chuyển thể lục bát

(97)

*Tự mình biết, chẳng tin ai,
Tự mình giác ngộ hiểu nơi đạo mầu,
Dương trần hệ lụy dứt mau,
Nguyên nhân thiện, ác trước sau diệt trừ,
Lòng tham ái chẳng còn ưa,
Con người cao quý khó ư sánh cùng.*

Kệ 98. Rừng núi hay làng mạc,

Thung lũng hay đồi cao,
A-la-hán trú chỗ nào,
Nơi ấy thật an lạc.

Chuyển thể lục bát

(98)

*Dù làng xóm hay núi rừng,
Dù nơi thung lũng hay vùng non cao,
A-la-hán ở chỗ nào,
Nơi này an tịnh, dạt dào niềm vui.*

98.

Thị phường, làng mạc, rừng sâu,

Non cao, lũng thấp ở đâu mặc dù,
Nơi nào bậc thánh ngụ cư,
Ở đấy khả ái, an như tuyệt vời!

Kệ 99. Vui thay giữa núi rừng,
Chỗ người phàm không thích,
Bạc ly tham vui mừng,
Vì không tìm đục lạc.

Chuyển thể lục bát

(99)

*Núi rừng tịnh lạc, nên thơ,
Nhưng người phàm lại không ưa chốn này,
Riêng người giải thoát khác thay,
Tỏ ra thích thú ở đây vô cùng,
Vì bao đục lạc dứt xong.*

99.

Rừng sâu khả ái vô cùng,
Chỗ người phàm tục ngại ngừng bước chân.
Vì không tìm kiếm đục trần,
Bạc ly tham sông mòi phần hân hoan!

Chú thích:

[1] Trói buộc có bốn thứ: tham, sân, giới cảm thủ, kiến thủ.

[2] Con đường hữu vi lậu nghiệp đã đi đến cùng.

[3] Vị A-la-hán đã xuất gia thì không còn luyến tưởng đến gia tài, của cải.

[4] Chúng được Niết Bàn gọi là giải thoát, cũng gọi là không, vì không còn tham, sân, si, phiền não, lại cũng gọi là vô thường, vì từ nay đã được tự tại, không còn dấn trước tướng tham dục.

[5] Lậu hoặc có bốn thứ: dục lậu, hữu lậu, kiến lậu, vô minh lậu.

[6] Vị A-la-hán tự chứng biết, không tin ai làm cho giác ngộ.

VIII. Phẩm Ngàn

Kệ 100. Nói ngàn câu vô nghĩa,
Chẳng chút lợi ích gì,
Chỉ một câu nghĩa lý,
Nghe xong, tâm an vui.

Chuyển thể lục bát

(100)

*Dù ngàn lời nói với nhau
Nếu đều vô nghĩa, ích đâu cho đời.
Chẳng bằng chỉ nói một lời,
Một lời nghĩa lý, mọi người mừng thay,
Nghe xong tâm tịnh lạc ngay.*

100.

Dẫu cho ngôn ngữ trăm ngàn
Nói điều vô ích: chỉ bàn suông thôi.
Tốt hơn: ít chữ, ít lời,
Nghe xong tịnh lạc, sống đời vô ưu!

Kệ 101. Dẫu nói ngàn câu kệ
Nhưng không lợi ích gì,
Tốt hơn nói một câu,
Nghe xong, được tịnh vui.

Chuyển thể lục bát

(101)

*Kệ kia nói đến ngàn câu,
Nếu đều vô nghĩa, ích đâu cho đời.
Một câu nói cũng đủ rồi
Nếu đầy nghĩa lý, mọi người mừng thay,
Nghe xong tâm tịnh lạc ngay.*

101.

Chữ câu ngàn vạn ích gì,
Trăm kinh nói mãi lắm khi loạn mù,
Một câu có ích, cho dù
Nghe xong tịnh lạc an như đời đời.

Kệ 102. Tụng một ngàn câu kệ,
Nhưng không lợi ích gì,
Tốt hơn tụng một câu,
Nghe xong, được tịnh vui.

Chuyển thể lục bát

(102)

*Kệ kia tụng đến ngàn câu,
Nếu đều vô nghĩa, ích đâu cho đời.
Chẳng bằng Pháp Cú tuyệt vời,
Một lời giáo pháp mọi người mừng thay,
Nghe xong tâm tịnh lạc ngay.*

102.

*Ngàn câu đọc tụng ích gì,
Máy móc, nhái lại khác chi vệt, nhòng!
Một lời Phật pháp chánh tông
Nghe xong tịnh lạc trú dòng bất lai.*

Kệ 103. Dầu tại bãi chiến trường
Đánh thắng ngàn quân địch,
Tự thắng mình tốt hơn,
Chiến thắng thật oanh liệt.

Chuyển thể lục bát

(103)

*Thắng ngàn, ngàn địch chiến trường
Chẳng bằng tự thắng bản thân của mình.
Thắng mình oanh liệt thật tình,
Mới là chiến thắng xứng danh hàng đầu.*

Kệ 104. Tự thắng mình, vẻ vang
Hơn chiến thắng kẻ khác.
Người điều phục được mình,
Thường tiết chế lòng dục.

Kệ 105. Thiên thần, Càn thất bà,
Ma vương hay Phạm thiên,
Không ai chiến thắng nổi
Người tự thắng bản thân.

Chuyển thể lục bát

(104) - (105)

*Những người tự thắng bản thân
Vẻ vang hơn thắng địch quân hiểm nghèo,*

*Thắng mình phải tiết chế nhiều,
Bỏ lòng dục vọng, bỏ điều tham lam,
Dù ma quỷ, hay thiên thần,
Chẳng ai thắng nổi khi cần đua tranh
Với người tự thắng chính mình.*

Kệ 106. Thág thág bỏ ngàn vàng,
Tế tự cả trăm năm,
Chẳng bằng trong giấy lát
Cúng dường bậc chân tu.
Cúng dường vậy tốt hơn
Cả trăm năm tế tự.

Chuyển thể lục bát

(106)

*Ngàn vàng thág thág bỏ ra
Trăm năm cúng tế thật là uổng thay,
Chẳng bằng giấy lát duyên may
Cúng dường đúng bậc ngày ngày chân tu,
Thật là ích lợi vô bờ
Hơn là cúng tế mê mờ trăm năm.*

Kệ 107. Cả trăm năm thành kính,
Thờ lửa tại rừng sâu,
Chẳng bằng trong giấy lát
Cúng dường bậc chân tu.
Cúng dường vậy tốt hơn
Cả trăm năm thờ lửa.

Chuyển thể lục bát

(107)

*Trăm năm ở tại rừng sâu,
Dốc lòng thờ lửa cũng đâu sánh bằng
Chỉ trong giấy lát cúng dường*

Những người đạo hạnh một đường chân tu.

Thật là công đức vô bờ,

Hơn là thờ lửa mê mờ trăm năm.

107.

Trăm năm thờ lửa rừng thiêng,
Khẩn cầu tế tự triền miên đêm ngày.
Chẳng bằng chỉ một phút giây
Cúng dường bậc thánh sâu dày phước hơn!

Kệ 108. Suốt năm cúng tế vật,
Đề cầu phước ở đời.
Không bằng một phần tư
Kính lễ bậc chánh giác.

Chuyển thể lục bát

(108)

*Suốt năm lễ bái, cúng dường
Đề cầu phước báu chẳng bằng so ra
Phần tư công đức đưa ra
Khi ta kính lễ những nhà chân tu.
Thanh cao, chính trực vô bờ.*

108.

Suốt năm tế vật cúng dâng
Đề mong phước quả nhờ nương sau này
Phần tư lợi ích chẳng tày
Một lần đánh lễ gót mây thánh hiền!

Kệ 109. Thường tôn trọng, kính lễ
Bậc trưởng lão cao minh,
Bốn phước lành tăng trưởng:
Thọ, vui, khỏe, đẹp xinh.

Chuyển thể lục bát

(109)

*Ai tôn kính bậc cao niên
Tuổi cao, đức trọng khắp miền kính yêu,
Được thêm tăng trưởng bốn điều:*

*Kéo dài tuổi thọ, sắc nhiều đẹp tươi,
Muôn phần hạnh phúc yên vui,
Tám thân khỏe mạnh sống đời an Khang.*

Kệ 110. Dù sống đến trăm năm,
Phá giới, không thiên định,
Chẳng bằng sống một ngày,
Trì giới, tu thiên định.

Chuyển thể lục bát

(110)

*Cho dù sống đến trăm năm,
Chỉ hay phá giới, không chăm tu thiên,
Chẳng bằng sống một ngày liền,
Mà luôn giữ giới, mà chuyên tu thiên.*

Kệ 111. Dù sống đến trăm năm,
Không tuệ, không thiên định.
Chẳng bằng sống một ngày,
Có tuệ, tu thiên định.

Chuyển thể lục bát

(111)

*Cho dù sống đến trăm năm,
Mà không trí tuệ, không chăm tu thiên,
Chẳng bằng sống một ngày liền,
Mà đầy trí tuệ, lại chuyên tu thiên.*

Kệ 112. Dù sống đến trăm năm,
Lười biếng, không tinh tấn,
Chẳng bằng sống một ngày,
Tu chuyên cần, tinh tấn.

Chuyển thể lục bát

(112)

Trăm năm dù sống dài lâu,

*Mà luôn lười biếng, không cầu tiến lên,
Chẳng bằng sống một ngày liền,
Chuyên cần, tinh tấn tiến thêm mọi đường.*

Kệ 113. Dù sống đến trăm năm,
Không thấy pháp sinh diệt,
Chẳng bằng sống một ngày,
Thấy được pháp sinh diệt.

Chuyển thể lục bát

(113)

*Trăm năm sống chẳng nhận ra
Pháp kia sinh diệt. Thật là uổng thay!
Chẳng bằng sống chỉ một ngày,
Mà hay vạn vật chốn này giả trôi
Vô thường, tạm bợ, nổi trôi,
Sinh ra rồi diệt, diệt rồi lại sinh.*

Kệ 114. Dù sống đến trăm năm,
Không thấy pháp bất diệt,
Chẳng bằng sống một ngày,
Thấy được pháp sinh diệt.

Chuyển thể lục bát

(114)

*Trăm năm sống chẳng nhận ra
Pháp kia bất tử. Thật là uổng thay!
Chẳng bằng sống chỉ một ngày,
Mà rồi giác ngộ thấy ngay Niết Bàn,
Nơi bất diệt, đẹp vô vàn,
Không trò bệnh lão, không màn tử sinh.*

Kệ 115. Dù sống đến trăm năm,
Không thấy pháp tối thượng,

Chẳng bằng sống một ngày,
Thấy được pháp tối thượng.

Chuyển thể lục bát

(115)

*Trăm năm sống chẳng nhận ra
Pháp kia tối thượng. Thật là uổng thay!
Chẳng bằng sống chỉ một ngày,
Mà hay rằng giáo pháp đầy thâm sâu,
Dạt dào chân lý tối cao.*

IX. Phàm Ác

Kệ 116. Hãy gấp làm điều lành,
Đừng để tâm ác sanh.
Ai chậm làm việc lành,
Tâm ác sẽ trỗi lên.

Chuyển thể lục bát

(116)

*Hãy mau thực hiện điều lành,
Còn bao điều ác tránh nhanh đừng làm,
Điều lành lười biếng không ham,
Làm càng chậm trễ lại càng khổ đau,
Trong tâm chuyện ác đến mau.*

116.

Mau mau làm các việc lành,
Mau mau ngăn ác phát sanh tâm người,
Tâm người vốn thật dễ duôi,
Nếu chậm thiện nghiệp, ác chồi ló ra!

Kệ 117. Đã lỡ làm điều ác,
Chớ tiếp tục làm thêm.
Chớ vui làm điều ác,
Tích ác, tất chịu khổ.

Chuyển thể lục bát

(117)

*Lỡ làm việc ác mất rồi,
Chớ nên tiếp tục bước đời làm sai,
Chớ vui với việc ác này,
Tâm hay chứa ác có ngày khổ đau.*

117.

Những người điều ác đã làm
Lặp đi lặp lại dễ dàng thành quen
Điều ác ước muốn chẳng nên.
Chứa ác thọ khổ - lời khuyên đạo vàng!

Kệ 118. Đã làm được điều thiện,
Nên tiếp tục làm thêm.
Hãy vui làm điều thiện,
Tích thiện, được an vui.

Chuyển thể lục bát

(118)

*Đã làm việc thiện, việc lành,
Hãy nên tiếp tục thực hành hằng say,
Hãy vui với việc lành này,
Tâm hay làm thiện có ngày hưởng vui.*

118.

Hỡi ai hoan hỷ làm lành
Hãy nên tiếp tục cho thành thói quen.
Điều lành ước muốn, rất nên.
Chứa thiện được phước - lời khuyên đạo vàng!

Kệ 119. Khi nghiệp ác chưa chín,
Kẻ ác cho là vui,
Khi ác nghiệp chín muồi,
Kẻ ác mới thấy ác.

Chuyển thể lục bát

(119)

*Khi mà nghiệp ác chưa thành,
Người làm điều ác tưởng mình vui thôi.*

Đến khi nghiệp ác tới rồi

Người ta mới thấy cuộc đời khổ đau.

119.

Người kia làm ác, nghĩ rằng:
Làm ác được tốt được hằng an vui!
Đến khi quả dữ chín muồi
Khổ đau họa hại... rồi đời kẻ ngu!

Kệ 120. Khi nghiệp thiện chưa chín,
Người thiện cho là khổ,
Khi thiện nghiệp chín muồi,
Người thiện thấy là thiện.

Chuyển thể lục bát

(120)

*Khi mà nghiệp thiện chưa thành,
Người làm điều thiện tưởng mình khổ thôi.
Đến khi nghiệp thiện tới rồi,
Người ta mới thấy cuộc đời an vui.*

120.

Người kia làm thiện lâu ngày
Vẫn gặp đau khổ, vẫn hay than phiền.
Đủ duyên, quả tốt đến liền,
An vui hạnh phúc, thiện hiền mền ưa.

Kệ 121. Chớ coi khinh điều ác,
Cho rằng "chưa đến ta",
Như nước nhỏ từng giọt,
Từ từ bình tràn ra.
Kẻ ngu đây tội ác
Do chất chứa dần dà.

Chuyển thể lục bát

(121)

*Chớ khinh điều ác nhỏ nhoi
Cho rằng: "Quả báo mình thời chịu đâu!"
Nhớ rằng giọt nước nhỏ lâu
Mỗi ngày một chút cũng mau đầy bình,*

Người ngu gom góp vào mình

Bao điều ác nhỏ dần thành họa to.

121.

Nước rơi từng giọt giọt thôi,
Lâu ngày chày tháng đến hôi tràn lu.
Chút chút việc ác, mặc dù,
Ngày qua, tháng lại người ngu ác đầy!

Kệ 122. Chớ coi khinh điều thiện
Cho rằng "chưa đến ta",
Như nước nhỏ từng giọt,
Từ từ bình tràn ra.
Người trí được toàn thiện,
Do chất chứa dần dà.

Chuyển thể lục bát

(122)

Chớ khinh điều thiện nhỏ nhoi

Cho rằng: "Quả báo mình thời hưởng đâu!"

Nhớ rằng giọt nước nhỏ lâu

Mỗi ngày một chút cũng mau đầy bình,

Người hiền trí chứa tâm mình

Bao điều thiện nhỏ dần thành phước to.

122.

Nước rơi từng giọt giọt thôi
Khe mương trăm nẻo đến hôi thành song.
Chút chút việc thiện nhẹ bỗng,
Mai kia vô lượng hư không đầy tràn.

Kệ 123. Ít bạn đường, nhiều cửa,
Người buôn tránh đường hiểm.
Muốn sống, tránh thuốc độc,
Hãy tránh xa điều ác.

Chuyển thể lục bát

(123)

Tựa như một kẻ đi buôn

Có mang nhiều cửa nhưng không bạn bè,

*Tránh đường nguy hiểm chẳng đi,
Hay người tham sống chẳng khi nào gần
Tránh liều thuốc độc vô ngần.
Chúng sinh noi đó lo thân tâm mình,
Tránh xa điều ác cho nhanh.*

123.

Thương buôn lấm bạc, nhiều tiền
Đồng hành ít ỏi, tránh miền hiểm hoang.
Muôn sống, thuốc độc chớ quàng.
Lánh ác, cũng vậy, rõ ràng là khôn!

Kệ 124. Bàn tay không thương tích,
Cầm thuốc độc không sao.
Người không làm điều ác,
Không bao giờ bị ác.

Chuyển thể lục bát

(124)

*Bàn tay không có vết thương
Dù cầm thuốc độc chẳng phương hại gì,
Người không làm ác sợ chi,
Chẳng bao giờ bị ác kia hại mình.*

124.

Tay ta nếu chẳng vết thương,
Dẫu cầm thuốc độc chẳng phương hại gì.
Ác kia vô hiệu tức thì
Với người hiền sĩ thường khi niệm lành.

Kệ 125. Hại người không ác tâm,
Thanh tịnh và vô tội,
Tội ác dội kẻ ác,
Như ngược gió tung bụi.

Chuyển thể lục bát

(125)

*Khi mà kẻ ác hại người
Tâm tư trong sạch, cuộc đời hiền lương,*

*Ác kia trở lại thảm thương
Gây cho kẻ ác trăm đường khổ thay,
Tựa như ngược gió vung tay
Tung ra bụi bán, bụi bay lại mình.*

Kệ 126. Con người sanh từ thai,
Kẻ ác đọa địa ngục,
Người thiện lên cõi trời,
Vô nhiễm chứng Niết Bàn.

Chuyển thể lục bát

(126)

*Con người sinh từ bào thai
Và từ nơi đó ra đời. Lành thay!
Thế nhưng kẻ ác sinh ngay
Vào miền địa ngục đọa đầy triền miên,
Những người chính trực lành hiền
Sau này sẽ được sinh lên cõi trời,
Nhiệm ô ai diệt hết rồi
Mới lên được cõi thanh thoi Niết Bàn.*

Kệ 127. Không trời cao, biển rộng,
Không hang động, núi rừng,
Đã tạo tác nghiệp ác,
Trên đời hết nơi trốn.

Chuyển thể lục bát

(127)

*Dù bay lên tận không trung,
Hay là lặn xuống tận cùng bể khơi,
Chui vào hang thẳm núi đồi,
Khấp trên trần thế chẳng nơi an toàn,
Thoát tay nghiệp ác chót mang.*

127.

Dầu cho động thẳm, hang sâu,
Hoặc nơi biển cả non đầu, rừng thiêng,
Chẳng đâu trốn thoát ưu phiền
Lỡ gieo ác nghiệp, quả liền theo sau.

Kệ 128. Không trời cao, biển rộng,
Không hang động, núi rừng,
Không chỗ nào trên đời,
Trốn khỏi tay Thần Chết.

Chuyển thể lục bát

(128)

*Dù bay lên tận không trung,
Hay là lặn xuống tận cùng bể khơi,
Chui vào hang thẳm núi đồi,
Khấp trên trần thế chẳng nơi an toàn,
Thoát tay Thần Chết kinh hoàng.*

128.

Trốn vào động thẳm hang sâu,
Ẩn vào núi vắng, non đầu, trùng khơi,
Có đâu một chỗ trên đời,
Tử thần lại chẳng đến lôi kéo về.

X. Phẩm Hình Phạt

Kệ 129. Ai cũng sợ hình phạt,
Ai cũng sợ tử vong.
Lấy mình mà suy ra,
Chớ giết, chớ bảo giết.

Chuyển thể lục bát

(129)

*Sợ thay gậy gộc, gươm đao,
Sợ tay Thần Chết hại bao cuộc đời
Suy lòng mình ra lòng người,
Chớ nên giết hại hoặc xui giết người.*

129.

Ai ai cũng sợ gươm đao,
Ai ai cũng sợ máu đào thấm phổi,
Bụng ta suy hiểu bụng người,
Chớ nên giết hại, xúi lời giết nhau.

Kệ 130. Ai cũng sợ hình phạt,
Ai cũng thích sống còn;
Lấy mình mà suy ra,
Chớ giết, chớ bảo giết.

Chuyển thể lục bát

(130)

*Sợ thay gây gộc, gươm đao,
Yêu thương mầm sống, khát khao cuộc đời,
Suy lòng mình ra lòng người,
Chớ nên giết hại hoặc xúi giết người.*

130.

Ai ai cũng sợ gươm đao,
Người người mạng sống mong sao bảo toàn,
Bụng ta hiểu bụng thế gian,
Chớ nên giết hại, xúi bần giết nhau.

Kệ 131. Chúng sanh cầu an vui,
Ai bức hại chúng sanh,
Để mưu cầu hạnh phúc,
Sẽ không được an vui.

Chuyển thể lục bát

(131)

*Ai cầu hạnh phúc cho mình,
Mà dùng dao gây gian manh hại người,
Khiến người tan nát cuộc đời,
Kiếp sau mình chẳng an vui được nào.*

Kệ 132. Ai mưu cầu hạnh phúc,
Không bức hại chúng sanh,
Không dao gây hại người,
Sẽ được hưởng an vui.

Chuyển thể lục bát

(132)

*Ai cầu hạnh phúc cho mình,
Không dùng dao gậy gian manh hại người,
Không gây tổn hại cho đời,
Kiếp sau mình sẽ an vui vô cùng.*

Kệ 133. Chớ buông lời ác độc,
Nói ác, bị nói trả,
Khổ thay lời ác độc
Như dao gậy đánh mình.

Chuyển thể lục bát

(133)

*Đừng nên mở miệng nói câu
Tục tằn, ác độc khiến đau lòng người,
Người ta cũng nói trả thôi,
Những lời độc địa muôn đời khổ thay,
Lời qua tiếng lại đắng cay,
Như bao dao gậy phạt ngay thân mình.*

133.

Người này thô lỗ, cộc cằn
Người kia trả miếng cũng ngàn ấy thôi.
Khổ thay, phần hận trên đời
Vết thương dao xé: tiếng lời lại qua!

Kệ 134. Nếu tự mình yên lặng
Như chuông đồng nứt rạn,
Người đã chứng Niết Bàn.
Người kia hết phần nộ.

Chuyển thể lục bát

(134)

*Nếu mà người giữ lặng yên,
Như chuông bể nứt im lìm chẳng vang
Trước lời ác độc phủ phàng,*

Niết Bàn người đã thênh thang bước vào:

Chẳng còn sân hận chút nào.

134.

Tự mình nếu biết lặng yên
Không còn phần nộ, chẳng hiềm hại ai
Như chuông đã bể tiếng rồi
Ai mà được vậy, kẻ nơi Niết Bàn.

Kệ 135. Như gậy người chẵn bò,
Lùa bò ra đồng cỏ;
Già chết cũng thế đó,
Lùa người đến tử vong.

Chuyển thể lục bát

(135)

*Người chẵn cầm gậy đi sau
Lùa đàn bò nọ chạy mau ra đồng,
Già nua, chết chóc đều cùng
Xua người đến chốn tử vong khác gì.*

135.

Người chẵn dùng gậy lùa dê,
Lùa từng con một đi về núi xa.
Tuổi già, sự chết cũng là
Lùa từng mạng sống chúng ta xuống mồ.

Kệ 136. Kẻ ngu tạo nghiệp ác,
Không hiểu việc mình làm.
Tự chuốc lấy khổ nạn,
Như bị lửa thiêu đốt.

Chuyển thể lục bát

(136)

*Kẻ ngu nghiệp ác gây nên
Để rồi quả báo đến liền hay đâu,
Tương lai chịu vạ khổ đau
Như là lấy lửa thiêu mau chính mình.*

136.

Người ngu xằng bậy lỗ lăm

Vẫn không nhận thức việc làm cuồng si,
Nghịệp kia nhân quả tức thì
Bị nung, bị nấu, có chi phải ngờ!

Kệ 137. Lấy dao gậy đánh đập

Người hiền thiện, từ tâm,
Sẽ bị nghịệp hành thân,
Một trong mười oan trái:

Kệ 138. Hoặc khổ đau khốc liệt,

Hoặc tai biến khổ thân,
Hoặc bị bệnh ác nghiệt,
Hoặc loạn ý tán tâm.

Kệ 139. Hoặc bị vua bức hại,

Hoặc bị vu trọng tội;
Hoặc quyền thuộc ly tán,
Hoặc tài sản nát tan.

Kệ 140. Hoặc nhà cửa cháy sạch,

Hoặc mất mạng, tán thân,
Kịp đến khi mãn phần,
Chắc chắn đọa địa ngục.

Chuyển thể lục bát

(137) đến (140)

Ai dùng gậy gộc, gươm đao

Hại người lương thiện, thoát nào đờn đau,

Mười điều khổ não trước sau

Tự mình lại sẽ rước vào thân thôi:

"Một là thống khổ kinh người,

Hai là thương tích khắp nơi thân mình,

Ba là bệnh nặng thật tình,

Bốn là tán loạn, thần kinh rối bời,

Năm là tai họa trong đời,

Vua, quan áp bức, hại thời tránh đâu,

Sáu là tội nặng ngập đầu,

Bị người vu cáo dài lâu, phiền hà,

*Bảy là quyền thuộc trong nhà
Bà con ly tán xót xa bội phần,
Tám là tài sản xa gần
Tiêu ma giây phút, nát tan sớm chiều,
Chín là sẽ bị hỏa thiêu
Cửa nhà cháy hết, tiêu điều tang thương,
Mười là chết khó tránh đường,
Đọa vào địa ngục, Diêm vương đón chờ".*

137.138.139.140.

Dùng đao hại kẻ ""không đao"" [*]
Trượng hại ""không trượng"" [*] khác nào tự thiêu!

Ai kia thọ khổ mười điều
Chịu quả khốc liệt cùng nhiều tai ương.
Một là nhức nhối đau thương,
Hai là tai biến khôn đường trở xoay,
Ba là thương tích mặt mày,
Bốn là trọng bệnh thuốc thầy chẳng xong,

Năm là tâm trí loạn cuồng,
Sáu, bị hại bởi lực quyền vua quan,
Bảy, chịu trọng tội cáo oan,
Tám là gia quyền các hàng phân ly,

Chín là tài sản ra đi,
Mười là nhà cửa trà-tì hỏa tai.
Đến khi thọ mạng hết rồi
Chung thân địa ngục, đồng sôi, chảo dầu!

[] hàm chỉ bậc Thánh*

Kệ 141. Chẳng phải đi chân không,
Bện tóc, tro trét mình,
Nhịn ăn, nằm trên đất,
Sống bần, siêng ngồi xôm,
Mà sạch đượ thân tâm,
Nếu chưa dứt nghi hoặc.

Chuyển thể lục bát

(141)

*Dù tu khổ hạnh triền miên,
Trần truồng, bện tóc, tro đen xoa mình,*

*Nhịn ăn, nằm đất, lẩn sinh,
Sống dơ, ngồi xồm để hành xác than,
Nào đâu thanh tịnh được tâm
Nếu không trừ dứt đi phần hoài nghi.*

Kệ 142. Dù bề ngoài lộng lẫy,
Nhưng an tịnh, nhiếp phục,
Tự chế, tu phạm hạnh,
Không sát hại sinh linh.
Đó là Bà-la-môn,
Sa môn hay khát sĩ.

Chuyển thể lục bát

(142)

*Người nào sống thật trang nghiêm
Thân tâm an tịnh, giữ gìn đường tu,
Bao nhiêu dục vọng diệt trừ,
Không hề buông thả hững hờ giác quan,
Lại thêm giới hạnh chu toàn,
Sinh linh chẳng hại, tính luôn ôn hòa,
Dù cho ăn mặc xa hoa
Vẫn là tu sĩ, là Bà-la-môn.*

142.

Người kia dẫu tự phục trang
Nhưng đời thanh tịnh, tĩnh an tục trần,
Sáu căn chế ngự tinh thuần,
Sống đời phạm hạnh trong ngần pha lê,

Bước trên chánh đạo mà về,
Từ tâm vô lượng chẳng hề trượng đao,
Tỷ kheo, Phạm chí khác nào
Sa môn, khát sĩ gọi sao cũng là!

Kệ 143. Hiếm thấy ai ở đời,
Biết hổ thẹn, tự chế,
Khéo tránh điều khổ nhục
Như ngựa hiền tránh roi.

Chuyển thể lục bát

(143)

*Biết điều hổ thẹn bản thân
Để mà tự chế, tự ngăn cấm mình,
Thế gian ít kẻ đạt thành,
Nhưng khi đạt được, thân lành biết bao,
Tránh lời khiển trách khổ đau,
Như là ngựa giỏi roi nào quất đau.*

143.

Hiếm thay người ở thế gian
Đã biết tự chế, lại càng tự khiêm,
Biết hổ thẹn, tránh chê gièm
Như con tuấn mã tài hiền tránh roi.

Kệ 144. Như ngựa hiền chạp roi,
Hãy nhiệt tâm, hăng hái,
Giới đức, tín, tinh cần,
Trạch pháp, tu thiền định,
Minh hạnh, tâm chánh tịnh,
Diệt vô lượng thống khổ.

Chuyển thể lục bát

(144)

*Giống như ngựa giỏi chạy hăng
Thêm roi thúc giục lại càng hay hơn,
Người mau giữ giới chuyên cần,
Niềm tin, đạo đức quyết tâm giữ gìn,
Trau dồi trí tuệ vững bền,
Pháp môn thiền định nên chuyên thực hành,
Theo và hành đạo nhiệt thành
Để mau tiêu diệt ngọn ngành khổ đau.*

144.

Ngựa hiền chỉ thấy bóng roi,
Tinh cần, giới đức, sáng ngời tín tâm,
Định thiền, trạch pháp suy tầm,
Kiến tri, đạo hạnh trong ngần như gương,

Đủ đầy chánh niệm lên đường,
Những người như vậy, tai ương xa lìa.

Kệ 145. Người trị thủy dẫn nước,
Thợ làm tên nắn tên,
Thợ mộc uốn gỗ ván,
Bậc trí tự điều phục.

Chuyển thể lục bát

(145)

*Những người tưới nước chăm lo
Đào mương dẫn nước vào cho khắp miền,
Những người thợ vót cung tên
Cung tên lo uốn triền miên tháng ngày,
Những người thợ mộc khéo tay
Xẻ cây, uốn ván thẳng ngay tài tình,
Còn như người trí tinh anh
Chăm lo kiểm soát thân mình cho nhanh.*

145.giống 80.

Đào mương dẫn nước, khéo thay!
Mũi tên cong vạy uốn ngay, chẳng phiền
Gỗ vênh thợ mộc dẻo liền
Khiến tà thành chánh, trí hiền nhiếp tâm!

XI. Phẩm Già

Kệ 146. Hân hoan, vui thú gì,
Khi đời mãi bị đốt?
Tối tăm mãi bùng bít [1],
Sao không tìm ánh sáng [2]?

Chuyển thể lục bát

(146)

*Làm sao thích thú vui cười
Khi ta ở giữa cõi đời nóng thiêu?
Lửa tham dục cháy trăm chiều,*

*Vô minh tăm tối dập dùi vây quanh,
Sao không tìm ánh quang minh
Nhờ đèn trí tuệ giúp mình thoát ra?*

146.

Sao còn thích thú vui cười,
Đắm say, khoái lạc khi đời lửa thiêu?
Bao trùm tăm tối muôn chiều
Không tìm ánh sáng tiêu điều mà về?

Kệ 147. Hãy nhìn hình hài đẹp,
Một đồng xương, lở lói,
Bệnh hoạn, nhiều lo nghĩ,
Có gì trường cửu đâu!

Chuyển thể lục bát

(147)

*Hãy nhìn cái tấm thân này,
Bề ngoài đẹp đẽ, trong đây nhớp nhơ,
Đống xương lở lói vô bờ,
Mang bao tật bệnh, cứ ngỡ tốt tươi.
Chứa gì bền vững ở đời,
Đâu tồn tại mãi mà người bạn tâm.*

147.

Nhìn kìa, thể xác "mê hồn",
Một đồng thịt thối, một hòm đống đau.
Bạn tâm tính chuyện đâu đâu
Có chi bền vững mà cầu trường sanh?

Kệ 148. Thân xác này bị già yếu,
Ồ tật bệnh, hoại hư,
Khỏi nhiễm ô tan rã,
Có sanh tất có tử.

Chuyển thể lục bát

(148)

Thân này suy yếu, già nua,

*Dễ dàng hư nát tựa như khu rừng
Tập trung bệnh tật chập chùng,
Thời gian hủy hoại, cuối cùng tan đi.
Có sinh có tử lạ gì.*

Kệ 149. Như trái bầu mùa thu,
Khô rụng, bị quăng đi,
Một đồng xương trắng đục,
Thấy chúng có vui gì?

Chuyển thể lục bát

(149)

*Trái bầu khi tới mùa thu
Bị quăng vì héo vì khô mất rồi,
Thân này cũng vậy mà thôi,
Tàn đời thành đồng xương phơi bạc màu,
Nhìn xem vui thú gì đâu.*

Kệ 150. Thân này - thành bằng xương,
Trét tô bằng máu thịt,
Bên trong chứa già, chết,
Ngã mạn và dối gian.

Chuyển thể lục bát

(150)

*Thân này là một cái thành,
Xây bằng xương cốt và quanh bốn bề,
Quét tô máu thịt bao che,
Để mà chứa chất não nề bên trong
Sự già nua, sự tử vong,
Chứa chan kiêu ngạo, chất chông dối gian.*

150

Thành trì ngoài dựng thịt xương
Đắp thêm máu thịt, tô hồng, quét son.

Mang thêm tật bệnh, tử vong,
Chứa đầy ngã mạn, lại gom dối lừa.

Kệ 151. Xe vua đẹp cũng hư,
Thân này rồi sẽ già.
Pháp bậc Thánh bất lão,
Do người lành truyền nhau.

Chuyển thể lục bát

(151)

*Cái xe vua chúa thường đi
Trang hoàng lộng lẫy còn gì quý hơn,
Rồi ra hư cũ, nát tan.
Khác chi so với tấm thân con người,
Dù cho chăm sóc tuyệt vời
Cũng già cũng yếu cuối đời tránh sao,
Chỉ trừ giáo pháp tối cao
Của người thánh thiện không bao giờ tàn,
Luôn luôn sáng tỏ rõ ràng,
Người lành truyền tụng, vô vàn quý thay.*

151

Xe vua đẹp để dưng bao
Trang hoàng lộng lẫy - hư hao đến kỳ.
Thân này đến lúc lão suy.
Pháp từ bậc thiện, vô vi chẳng già!
Pháp của đức Gotama
Sáng tỏ giáo pháp chan hòa thiện nhân!

Kệ 152. Người ít nghe, kém học,
Suốt đời như trâu bò,
Gân thịt ngày một to,
Trí tuệ chẳng tăng trưởng.

Chuyển thể lục bát

(152)

*Người không chịu học, chịu nghe
Giống như bò với trâu kia vô ngần,*

*Trâu bò lớn mạnh thịt gân
Nhưng mà trí tuệ trăm phần y nguyên
Nào đâu phát triển được thêm.*

152

*Kẻ kia kém học, ít nghe
Nở nang, cường tráng to bè như trâu.
Lớn lên, đồng thịt lớn mau
Nhưng mà trí tuệ có đâu lớn cùng!*

Kệ 153. Lang thang bao kiếp sống,
Ta tìm kẻ xây nhà,
Tìm mãi vẫn không ra.
Nên luân hồi, đau khổ.

Kệ 154. Hỡi kẻ làm nhà kia [3]!
Nay ta gặp người rồi.
Rui mè, kèo cột gãy,
Người không làm nhà nữa.
Tâm ta chừ tịch tịnh,
Tham ái dứt sạch rồi.

Chuyển thể lục bát

(153) - (154)

*Lang thang khắp nẻo luân hồi,
Qua bao tiền kiếp nổi trôi ta bà,
Tìm không gặp kẻ làm nhà,
Chuyên gây cuộc sống diễn ra rối bời,
Nay ta bắt gặp người rồi,
Kẻ làm nhà hỡi, ngừng thôi đừng làm!
Rui mè người đã gãy ngang,
Rui mè đục vọng tan hoang đã đành,
Cột kèo người cũng tan tành,
Cột kèo tằm tối vô minh hại người!
Niết Bàn ta chứng đắc rồi,
Bao nhiêu tham ái dứt nơi tâm này.*

153.154
Lang thang bao kiếp luân hồi,
Tìm không gặp kẻ xây ngôi nhà này. [*]
Ôi! đời sống thật buồn thay!
Bèo mây bến cũ vẫn xoay lồi về.

Hỡi này anh thợ nhà kia!
Rui, mè, kèo, cột gãy lìa nát tan
Bao tham ái thấy tiêu tàn
Tâm ta thẳng đạt Niết Bàn thanh thoi!

[*] chỉ sự cấu tạo, chất chông của Ngũ uẩn

Kệ 155. Lúc trẻ, không tu hành,
Tiền của chẳng góp gom.
Khi già, cò ủ rũ
Bên hồ, không cá tôm.

Chuyển thể lục bát

(155)

*Lúc còn cường tráng thiếu niên
Đã không tạo dựng được thêm gia tài
Tu hành biếng nhác, chây lười,
Đến khi luống tuổi con người giống sao
Cò già buồn đứng bờ ao,
Ao khô cạn nước kiếm sao ra môi,
Chết mòn thân xác mất thoi!*

Kệ 156. Lúc trẻ, không tu hành,
Tiền của chẳng góp gom.
Như cánh cung bị gãy,
Than dĩ vãng chẳng còn.

Chuyển thể lục bát

(156)

*Lúc còn cường tráng thiếu niên
Đã không tạo dựng được thêm gia tài,
Tu hành biếng nhác, chây lười,
Khi già nằm xuống dáng người khác chi*

Cây cung bị gãy vứt kia,

Buồn than dĩ vãng trôi đi mất rồi.

155.156

Trẻ không sớm biết tu hành
Chẳng lo tài sản để dành mai sau.
Cò già ủ rũ bờ ao
Cá tôm chẳng có xanh xao chết mòn.
Trẻ không sớm biết tu hành
Chẳng lo tài sản để dành mai sau
Như cung vô dụng gãy đầu
Nhìn về dĩ vãng rầu rầu thở than!

Chú thích:

[1] Vô minh.

[2] Trí tuệ.

[3] Đây là lời đức Thích Ca nói khi thành đạo. Sau này, có lần nhân ngài A-nan hỏi, Phật cũng có nói lại lời đó. Kẻ làm nhà chỉ nguyên nhân luân hồi, lòng tính dục, nhà chỉ thân thể, rui mè chỉ các thứ dục khác, kẻo cột chỉ vô minh.

XII. Phẩm Tự Ngã

Kệ 157. Nếu biết yêu quý mình,
Phải tự bảo vệ mình,
Nên một trong ba thời [1],
Người trí phải tỉnh thức.

Chuyển thể lục bát

(157)

*Ai mà biết tự thương mình,
Phải nên bảo vệ nhiệt tình bản thân.
Trong ba giai đoạn đường trần,
Trẻ trung, lớn tuổi và luôn về già,
Người hiền trí hãy tỉnh ra
Tìm đường giác ngộ, lìa xa mê lầm.*

Kệ 158. Người trí trước đặt mình,
Vào nếp sống chánh hạnh,
Sau mới giáo hóa người,
Ắt khỏi bị lỗi lầm.

Chuyển thể lục bát

(158)

*Đầu tiên hãy tự đặt mình
Vào đường chân chính quang minh rạng ngời,
Về sau mới giáo hóa người,
Kẻ hiền, kẻ trí luôn noi gương này,
Nào ai chê trách nữa đây.*

Kệ 159. Hãy làm cho kỳ được
Điều mình dạy cho người.
Sửa mình trước sửa người.
Tự sửa mình khó nhất!

Chuyển thể lục bát

(159)

*Muốn khuyên, muốn dạy dỗ ai
Trước tiên hãy tự sửa nơi chính mình,
Đích thân gương mẫu thực hành
Rồi sau mới dạy điều lành điều hay.
Sửa mình quả thật khó thay!*

Kệ 160. Hãy nương tựa vào mình,
Chứ còn tựa ai khác?
Tự mình khéo tu tập
Đạt chỗ tựa nhiệm mầu.

Chuyển thể lục bát

(160)

*Tự mình là vị cứu tinh
Tự mình nương tựa vào mình tốt thay,
Nào ai cứu được mình đây?
Tự mình điều phục hàng ngày cho chuyên
Thành ra điểm tựa khó tìm.*

160.

Tự ta nương tựa cho ta
Có ai y chí [*] gần xa mà cầu?

Tự mình điều phục làm đầu
Y chỉ khó được, tu lâu, được rồi.

[] nương tựa*

Kệ 161. Ác nghiệp do mình làm,
Tự mình sanh, mình tạo.
Ác nghiệp nghiền kẻ ngu
Như kim cương mài ngọc.

Chuyển thể lục bát

(161)

*Khi mà nghiệp ác sinh ra
Do mình tự tạo, khó mà thoát than,
Nghiệp này nghiền kẻ ngu đần,
Kim cương nghiền đá muôn phần giống nhau.*

161.

Việc ác vốn tự mình sanh
Tự khởi, tự tạo, tự hành ác tri.
Nó nghiền nát kẻ ngu si
Kim cương rạch vết sá gì bảo châu!

Kệ 162. Kẻ vung tay phá giới,
Như cây bị dây leo.
Tự chuốc lấy hậu họa,
Như kẻ thù mong muốn.

Chuyển thể lục bát

(162)

*Người phá giới tự hại mình,
Như dây chùm gửi leo quanh cây vườn,
Dần dần siết chết cây luôn,
Người này gieo hại bản thân vô bờ,
Gieo điều xấu, ác mong chờ
Mà quân thù địch ước mơ hại mình.*

Kệ 163. Việc ác rất dễ làm,
Nhưng chẳng lợi cho ta,

Còn việc lành, việc tốt,
Thật khó làm lắm thay! .

Chuyển thể lục bát

(163)

*Làm điều gây hại cho mình
Dù cho hung ác, thật tình dễ sao,
Việc lành, việc tốt biết bao
Dù cho lợi ích làm nào dễ đâu.*

163.

Những việc xấu quấy dễ làm
Những điều tự hại lại càng dễ thôi.
Việc hay, thật khó, than ôi!
Việc lành, việc tốt quá trời khó hơn!

Kệ 164. Kẻ ngu si miệt thị
Giáo pháp bậc Thánh tăng,
Bậc La-hán, chánh mạng.
Sẽ tự diệt căn lành,
Như quả cây lau [2] chin,
Tự hủy diệt thân nhanh.

Chuyển thể lục bát

(164)

*Đám người khờ dại, ngu si
Vì nhìn sai lạc, khinh khi đạo màu,
Khinh khi giáo pháp thâm sâu,
Nhạo người chánh đạo từ lâu tu hành,
Đám này rước khổ vào mình
Giống cây lau nọ khi sinh quả rồi
Sẽ liền tự diệt mà thôi.*

164.

Cũng vì cuồng dại, mê lầm
Người ngu phi báng diệu âm Phật đà,
Cười chê thánh hạnh Tăng già,
Miệt thị chánh pháp thật là chua cay!

Bởi do ác kiến sâu dày
Quả *kashta* chín, diệt ngay chính mình!

Kệ 165. Tự mình tạo ác nghiệp,
Tự mình nhiễm cấu trần,
Tự mình tránh ác nghiệp,
Tự mình tịnh thân tâm.
Nhiễm, tịnh do mình cả.
Không ai thanh tịnh ai!

Chuyển thể lục bát

(165)

*Làm điều ác dữ do ta,
Nhiễm ô cũng vậy tạo ra bởi mình,
Và khi làm những điều lành
Hoặc là thanh tịnh cũng mình tạo ra,
Tịnh hay không tịnh do ta,
Chính ta tự tạo, ai mà làm thay!*

165.

Làm điều ác dữ do ta,
Với điều ô nhiễm cũng là mình thôi.
"Tự tôi thanh tịnh bởi tôi"
Không ai thanh tịnh cho ai đâu mà!

Kệ 166. Dù lợi người bao nhiêu
Cũng đừng quên tư lợi.
Hiểu rõ được tư lợi,
Quyết tâm đạt tư lợi.

Chuyển thể lục bát

(166)

*Chớ vì lợi ích cho người
Mà quên lợi ích cho nơi chính mình,
Mục tiêu giải thoát tử sinh
Ai lo lợi ích cho mình chớ quên.
Quyết tâm đạt được cho bền.*

Chú thích:

[1] Ba thời là đầu đêm, giữa đêm và cuối đêm, ứng với ba thời trong đời người là thời thanh niên, trung niên và lão niên.

[2] Kattha là một lau cây lau có tên là Ca-tha-cách trúc (Velusankhatakatha), hễ ra hoa, kết trái xong thì chết.

XIII. Phẩm Thế Gian

Kệ 167. Chớ theo điều ti tiện,
Chớ nương sống buông lung;
Chớ tin theo tà thuyết,
Chớ tăng trưởng tục trần.

Chuyển thể lục bát

(167)

*Đừng theo dục vọng thấp hèn,
Sống đừng buông thả đắm chìm bản thân,
Đừng tin tà kiến sai lầm,
Đừng tăng thêm mãi dương gian não phiền,
Luân hồi sinh tử triền miên.*

167.

Chạy theo phóng dật, chớ nên!
Đua đòi tham vọng thấp hèn, hay chi?
Tin gì tà kiến ngu si,
Quý gì nuôi lớn hữu vi dục trần?

Kệ 168. Tinh cần, chớ phóng dật!
Hãy sống theo Chánh pháp!
Người chánh hạnh hưởng vui,
Cả đời này, đời sau.

Chuyển thể lục bát

(168)

*Luôn hăng hái, chớ buông lung,
Sống theo chánh pháp vô cùng tịnh thanh,
Những người chánh hạnh thực hành
Đời này cảm thấy thân mình an vui,*

Đời sau sung sướng thêm thôi.

168.

Có người khát sĩ trang nghiêm,
Hành trì chánh hạnh lắng yên tục trần,
Giới tâm, tĩnh định tinh cần,
Sống đời an lạc: đời gần, đời xa.

Kệ 169. Hãy sống đời chánh hạnh,
Chớ làm điều tà hạnh!
Người chánh hạnh hưởng vui,
Cả đời này, đời sau.

Chuyển thể lục bát

(169)

*Thực hành chánh hạnh chuyên cần,
Đừng theo đường ác, chớ làm điều sai,
Ai theo chánh pháp đời này
Niềm vui mãi hưởng kéo dài đời sau.*

169.

Có người khát sĩ trang nghiêm
Hành trì chánh hạnh lắng yên tục trần,
Viễn ly tà hạnh, ác nhân
Sống đời an lạc: đời gần, đời xa.

Kệ 170. Như bọt nước trôi sông.
Như ảo ảnh bèo bông,
Quán nhìn đời như vậy,
Tử thân không tìm tới.

Chuyển thể lục bát

(170)

*Tựa như bọt nước trôi sông,
Lâu đài, phố chợ bèo bông biển sương,
Toàn là ảo ảnh vô thường,
Nhìn đời như vậy còn vương vấn gì
Tử thân ta há sợ chi.*

170.

Hãy xem bọt nước lao xao,

Hãy nhìn ảo ảnh chiêm bao chập chờn,
Thế gian hoa đốm, mộng trường,
Thấy được như vậy, Tử vương khó dò!

Kệ 171. Hãy xem thế gian này,
Như xe vua lộng lẫy,
Kẻ ngu mới tham đắm,
Người trí chẳng bận tâm.

Chuyển thể lục bát

(171)

*Dù nhìn trần thế của ta
Xa hoa lộng lẫy như là xe vua,
Kẻ cuồng dại mới thích ưa,
Mới mong tham đắm mê mờ ngu si,
Còn như người trí thiết chi,
Có đâu luyến ái, dễ gì bận tâm.*

171.

Thế gian đẹp để xiết bao
Long xa mỹ lệ, lụa đào, gấm hương!
Người ngu nhân chết sống bên đường,
Người trí thanh thần thấy dường như không.

Kệ 172. Ai trước sống buông lung,
Sau tỉnh tấn, chuyên cần,
Sẽ chiếu sáng nhân gian
Như trăng thoát mây che.

Chuyển thể lục bát

(172)

*Người nào trước sống buông lung,
Sau không phóng dật, một lòng chuyên tu,
Như trăng thoát khỏi mây mù
Sáng soi trần thế, đẹp phô ánh vàng.*

172.

Trước kia phóng túng, mê mờ,
Ngày sau tỉnh tấn hướng bờ giác xa,

Đưa tay vén đám mây qua
Vàng trắng lộ dạng nguy nga rõ ràng!

Kệ 173. Ai dùng các hạnh lành,
Tiêu trừ hết nghiệp ác,
Sẽ chiếu sáng nhân gian
Như trăng thoát mây che.

Chuyển thể lục bát

(173)

*Người nào làm những việc lành
Xóa mờ nghiệp ác của mình thuở xưa
Như trăng thoát khỏi mây mù
Sáng soi trần thế, đẹp phô ánh vàng.*

173.

Hồi đầu làm các hạnh lành
Xóa mờ ác nghiệp đã sanh thuở nào
Trí nhân chiếu sáng trần lao
Trời quang, mây tạnh, trăng sao đời này!

Kệ 174. Thế gian thật mù quáng,
Mấy ai thấy cao xa.
Như chim thoát khỏi lưới,
Mấy con vút trời cao.

Chuyển thể lục bát

(174)

*Đời này mù quáng vô vàn,
Ít người thấy được rõ ràng mà thôi,
Như chim thoát khỏi lưới rồi,
Ít con bay thẳng hướng trời cao xa.*

Kệ 175. Thiên nga bay giữa trời,
Thần thông bay khắp nơi.
Dẹp trừ hết ma quân,
Bạc trí bay khỏi đời.

Chuyển thể lục bát

(175)

*Thiên nga tung cánh thành thoi,
Chỉ bay theo hướng mặt trời hừng đông,
Người quyền phép nhờ thần thông
Chỉ bay lượn giữa hư không dễ dàng,
Riêng người trí lớn vô vàn
Dẹp trừ dục vọng Ma quân kia rồi,
Mới bay khỏi thế gian thôi.*

Kệ 176. Ai phạm pháp nhất thừa [1],
Ai nói lời vọng ngữ,
Ai bác bỏ đời sau,
Không ác nào không chữa.

Chuyển thể lục bát

(176)

*Ai vi phạm giáo pháp rồi,
Ai ưa gian dối thốt lời dài lâu,
Ai tin chẳng có đời sau,
Bao điều xấu, ác họ đâu sợ gì,
Sẵn sàng làm, có ngại chi.*

Kệ 177. Keo kiết không sanh thiên,
Kẻ ngu ghét cúng dường,
Người trí thích cúng dường,
Đời sau, được phước điền.

Chuyển thể lục bát

(177)

*Những người keo kiết ở đời
Sinh đâu vào được cõi trời mai sau.
Những người ngu muội dài lâu
Ghét lời bố thí, ghét cầu cúng dường,
Chỉ riêng người trí tìm đường*

Mở tâm quảng đại cúng dường lòng vui,

Đời sau an lạc mãi thôi.

Kệ 178. Đắc quả Tu-đà-hoàn [2],
Hơn thống suất nhân gian,
Hơn làm chủ chư thiên,
Hơn chúa tể trần gian.

Chuyển thể lục bát

(178)

*Dù làm bá chủ thế gian,
Dù sinh vào chốn vẻ vang cõi trời,
Dù làm chúa tể cao vờ
Chủ trì vũ trụ khắp nơi huy hoàng,
So ra cũng chẳng sánh bằng
Người xuôi dòng tới Niết Bàn thanh thang,
"Nhập lưu" đắc quả vẻ vang.*

178.

Địa cầu bá chủ, bá quyền,
Hoặc là thượng giới, chư thiên hưởng nhàn,
Uy danh vũ trụ vinh vang,
Vẫn còn thua quả dự hàng thánh lưu!

Chú thích:

[1] Còn gọi là nhất pháp, tức là chân đế, chân lý.

[2] Còn gọi là quả dự lưu, là quả vị đầu trong bốn quả Niết Bàn, Thanh văn.

XIV. Phẩm Phật Đà

Kệ 179. Thắng dục lạc tham ái,
Bật khát vọng trên đời,
Phật giới rộng mênh mông.
Không gì cảm dỗ được.

Chuyển thể lục bát

(179)

Chẳng ai hơn nổi con người

Đã từng thắng phục được nơi dục tình.

Người như vậy chính thân mình

Ở đời không sợ dục tình dôi theo,

Mênh mêng Phật giới cao siêu,

Tham, sân, si dẫu tích đều còn đâu.

Các người cảm dỗ dễ nào.

179.

Vinh thay, Chiến thắng không ngại,
Chiến bất khả bại, chẳng ai sánh cùng!

Vinh thay, Phật giới mênh mêng,
Thắng không dẫu tích, chân không dẫu gì!

Vinh thay, uy lực vô vi

Ma vương theo dõi vết đi thử nào?

Kệ 180. Dứt hết mọi ràng buộc,
Bất ái dục trên đời,
Phật giới rộng mênh mêng,
Không gì cảm dỗ được.

Chuyển thể lục bát

(180)

Lưới tham giải tỏa được rồi,

Dục tình kia khó tìm người dôi theo,

Mênh mêng Phật giới cao siêu,

Tham, sân, si dẫu tích đều còn đâu.

Các người cảm dỗ dễ nào!

180.

Lưới tham giải tỏa hết rồi,
Ái dục, triền phục kéo lôi ngõ nào?
Đi không dẫu tích trần lao,
Phật giới tối thượng biết sao mà bàn?
Vinh thay, uy lực vĩnh hằng,
Ma vương lần vết xuất phạm được ư?

Kệ 181. Người trí chuyên thiên định,
Thích an tịnh viễn ly,
Bậc chánh giác, chánh niệm,
Chư thiên đều ái kính,

Chuyển thể lục bát

(181)

*Bạc hiền trí chuyên tu thiền,
Ưu hương giải thoát, thích miền tịnh yên,
Nghĩ suy giác ngộ vô biên,
Chứng sinh yêu kính, chư thiên nể vì.*

181.

Trí nhân vui hạnh khước từ,
Tinh cần thiền quán an như lòng mình,
Chư thiên ái kính hoan nghênh,
Phật luôn chánh niệm giác minh tròn đầy!

Kệ 182. Khó thay, được làm người!
Khó thay, sống trọn đời!
Khó thay, nghe Diệu Pháp!
Khó thay, Phật ra đời!

Chuyển thể lục bát

(182)

*Khó mà sinh được làm người,
Rời ra sống được trọn đời khó hơn,
Được nghe chánh pháp tuyên dương
Cũng là điều khó trăm đường mà thôi,
Duyên may gặp Phật ra đời
Là điều hy hữu, tuyệt vời biết bao!*

182.

Hiếm thay, sanh được làm người!
Hiếm thay, sống được một đời lành trong!
Hiếm thay, nghe pháp chánh tông!
Hiếm thay, Vị Phật trần hồng giáng sinh!

Kệ 183. Chớ làm mọi điều ác.
Gắng làm mọi việc lành,
Giữ tâm ý trong sạch,
Đó là lời Phật dạy.

Chuyển thể lục bát

(183)

*Chớ làm điều ác bao giờ,
Làm điều lành tốt người chờ, người mong,
Giữ tâm, giữ ý sạch trong,
Là lời Phật dạy ghi lòng chớ quên.*

183.

Vui thay, điều ác không làm,
Vui thay, việc thiện lại chăm làm hoài,
Tự tâm thanh lọc trong ngoài
Ây là giáo pháp trọn đời Tôn Sư.

Kệ 184. Chư Phật thường giảng dạy:

Nhẫn, khổ hạnh tối cao,
Niết Bàn, quả tối thượng,
Xuất gia không phá người,
Sa môn không hại người!

Chuyển thể lục bát

(184)

*Phật thường dạy đã lâu rồi:
Niết Bàn là chốn tuyệt vời cao siêu,
Cũng như nhẫn nhục trăm chiều
Lấy điều khổ hạnh làm điều tối cao,
Xuất gia chẳng hại ai nào
Sa Môn tu tập nỡ sao hại người.*

Kệ 185. Chớ hãm hại, phi báng, ,

Giữ giới luật tinh nghiêm,
Ăn uống có tiết độ,
An trú nơi thanh tịnh,
Siêng tu tập thiền định,
Chính lời chư Phật dạy.

Chuyển thể lục bát

(185)

*Chớ nên phi báng một ai,
Đừng gây tổn hại cho người xung quanh,*

*Giữ gìn giới luật nghiêm minh,
Uống ăn chừng mực cho thành thói quen,
Lánh riêng sống chỗ tịnh yên,
Chuyên tu thiền định, hướng miền thanh cao,
Lời chư Phật dạy lành sao!*

185.

*Sống đời vô hại, vô vi,
Sống đời ẩn dật hộ trì giới căn,
Sống đời tiết độ uống ăn,
Sống đời tinh niệm, Phật hằng ngợi khen!*

Kệ 186. Dầu mưa tuôn vàng bạc,
Tham dục vẫn chưa vừa.
Dục đáng nhiều ngọt ít,
Biết vậy là bậc trí.

Kệ 187. Đệ tử bậc chánh giác,
Không tìm cầu dục lạc,
Dầu dục lạc chư thiên,
Chỉ thích diệt ái dục.

Chuyển thể lục bát

(186) - (187)

*Dù cho mưa xuống bạc vàng
Cũng đâu thỏa mãn lòng tham con người.
Người hiền trí biết rõ thôi,
Dục tình vui ít để rồi khổ thêm,
Cõi trời cao ngất từng trên
Dục lạc dù có, chớ nên ham cầu,
Người con Phật hiểu pháp mau
Chỉ mong tham ái được mau diệt trừ.*

186.187.

*Trận mưa bảy báu đầy tràn
Chẳng làm thỏa mãn dục tham lòng người.
Than ôi, dục đáng khó trôi
Dính dây chút ngọt, vui rồi khổ thêm!*

Biết vậy, đệ tử thánh hiền
Chẳng tìm thỏa thích triền miên cảnh trời,
Chỉ mong ái diệt mà thôi
Niết Bàn vắng lặng nghi ngại vẹn toàn!

Kệ 188. Loài người sợ hoảng hốt,
Tìm nhiều chỗ quy y,
Hoặc rừng rậm, núi non,
Hoặc vườn cây, đền tháp.

Kệ 189. Quy y ấy không ổn.
Không quy y tối thượng.
Quy y các chỗ ấy,
Không thoát mọi khổ đau.

Kệ 190. Ai quy y Đức Phật,
Chánh Pháp và chư Tăng,
Ai dùng chánh tri kiến,
Hiểu thấu bốn Thánh đế.

Kệ 191. Thấy khổ và khổ tập,
Thấy sự khổ vượt qua,
Thấy đường Thánh tám ngành [1],
Diệt trừ hết khổ não.

Kệ 192. Quy y như vậy là yên,
Là quy y tối thượng.
Người quy y như vậy
Giải thoát mọi khổ đau.

Chuyển thể lục bát

(188) đến (192)

*Loài người hãi sợ kinh hoàng
Nên tìm nhiều chỗ vội vàng quy y,
Thánh thần núi nọ, rừng kia,
Hoặc nơi cây cối, tháp bia, miếu đền,
Nào đâu nương tựa được yên,
Quy y như vậy nào phiền còn vương,
Nếu quy y Phật, Pháp, Tăng,
Riêng phần trí tuệ vinh thăng nhiệm mầu,
Hiểu ra Tứ Đế thâm sâu:*

*Biết rằng trần thế khổ đau là gì,
Hiểu ra nguồn gốc khổ kia,
Biết đường diệt hết khổ đi là rồi,
Biết Bát Chánh Đạo tuyệt vời,
Tám đường chân chính con người nên theo,
Quy y chỗ đó cao siêu,
An toàn, giải thoát trăm điều khổ đau.*

188.189.190.191.192.
Loài người hoảng hốt hãi kinh,
Đi tìm nhiều chỗ cho mình tựa nương,
Vào nơi cây cối, ruộng vườn,
Hoặc là đền tháp, núi rừng, miếu hoang.

Ấy đâu phải chỗ an toàn
Là nơi nương tựa cho hàng trí nhân?
Chẳng đâu thoát khỏi mê trần,
Chẳng đâu ẩn trốn dấu chân khổ hình.

Quy y Phật bảo quang vinh,
Quy y Pháp bảo cao minh rạng ngời,
Quy y Tăng bảo ba đời,
Quy y như vậy - chính nơi hướng về!

Chánh tri đâu khổ, đâu mê,
Chánh tri Tứ Đế, Bồ đề tự tâm,
Lần theo Bát Chánh, giác phần,
Vượt qua khổ nạn, mê tân đời này.

Quy y ấy quả cao dày,
Quy y tối thượng đâu tà mà so!
Quy y tận khổ, vô lo,
Quy y chánh tuệ, vẫy đò sang sông!

Kệ 193. Khó gặp bậc thánh non,
Không phải đâu cũng có.
Bậc trí sanh ở đâu,
Gia tộc đó an lạc.

Chuyển thể lục bát

(193)

*Khó mà gặp được thánh nhân
Là người trí tuệ muôn phần cao siêu*

*Người như vậy chẳng có nhiều,
Chỗ nào kẻ trí sớm chiều sinh ra
Gia đình hạnh phúc chan hòa.*

193.
Khó thay, rất ít hạng người
Trí tuệ cao viển ra đời ở đây!
Chỉ đâu phúc đủ, duyên đầy,
Nơi ấy, thiện trí đợi ngày giáng sinh.

Kệ 194. Vui thay, Phật ra đời!
Vui thay, Pháp được giảng!
Vui thay, Tăng hòa hợp!
Vui thay, cùng tu hành!

Chuyển thể lục bát

(194)

*Vui thay, đức Phật ra đời!
Vui thay, giáo pháp giảng nơi cõi trần!
Tăng hòa hợp đẹp muôn phần!
Đẹp thay giới luật xa gần đồng tu!*

194.
Vui thay, chư Phật giáng sinh!
Vui thay, chánh pháp quang minh ba tòa!
Vui thay, Tăng bảo lục hòa
Vui thay, tứ chúng một nhà đồng tu!

Kệ 195. Cúng dường bậc đáng cúng,
Chư Phật hoặc đệ tử,
Các bậc vượt hý luận,
Đoạn diệt mọi sầu bi.

Kệ 196. Cúng dường bậc như vậy,
Tịch tịnh, không sợ hãi,
Các công đức như vậy,
Không thể nào lường được.

Chuyển thể lục bát

(195) - (196)

*Cúng dường vị đáng cúng dường,
Phật hay đệ tử thân thương của Ngài,*

*Là người khắc phục, anh tài
Vượt qua chướng ngại, thoát ngoài lo âu,
Không còn phiền não muộn sầu,
Lửa tham, lửa dục từ lâu tắt rồi.
Cúng dường như thế tuyệt vời,
Gây bao công đức nào ai sánh cùng.*

195.196.

Xứng thay, Bậc đáng cúng dường
Thế tôn, môn đệ các hàng Thịnh văn!
Quý ngài an tĩnh lục căn,
Vượt qua hý luận, tham sân, não phiền,
Vô vi, vô úy, tịch nhiên,
Cúng dường như vậy, vô biên phước mầu.

Chú thích:

[1] Tức là Bát chánh đạo, gồm có chánh kiến, chánh tư duy, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh tinh tấn, chánh niệm, chánh định.

XIX. Phẩm An Vui

Kệ 197. Lành thay, ta vui sống,
Từ ái giữa hận thù!
Giữa những người thù hận,
Ta sống không hận thù!

Chuyển thể lục bát

(197)

*Ở ngay giữa đám nhân sinh
Dù người hờn oán, nếu mình thanh thoi,
Sống không thù hận cùng người,
Thật là sung sướng, cuộc đời thơm hương.*

Kệ 198. Lành thay, ta vui sống,
Không bệnh giữa ốm đau!
Giữa những người ốm đau,
Ta sống, không đau ốm.

Chuyển thể lục bát

(198)

*Ở ngay giữa đám nhân sinh
Khi người đau ốm, nếu mình thành thoi,
Sống không tật bệnh trong người
Thật là sung sướng, cuộc đời thơm hương.*

Kệ 199. Lành thay, ta vui sống,
Vô dục giữa khát khao,
Giữa những người khát khao,
Ta sống không khao khát.

Chuyển thể lục bát

(199)

*Ở ngay giữa đám nhân sinh,
Mặc người tham ái, nếu mình thành thoi.
Sống không dục vọng như người,
Thật là sung sướng, cuộc đời thơm hương.*

197.198.199.

Vui thay, sống chẳng hận thù,
Giữa người thù hận không thù hận ai!
Vui thay, sống chẳng ốm đau,
Giữa người bệnh tật, chẳng đau ốm gì!
Vui thay, sống chẳng rộn rang,
Giữa người bận rộn, chẳng ràng rộn chi!
Vui thay, sống chẳng khát khao
Giữa người khao khát, chẳng khao khát gì!

Kệ 200. Lành thay, ta vui sống,
Không chướng ngại ngấm ngấm,
Tận hưởng nguồn hỷ lạc,
Như chư thiên Quang Âm.

Chuyển thể lục bát

(200)

*Chúng ta hạnh phúc vô biên,
Khi không chướng ngại, nào phiền nổi trôi.
Sống đời hỷ lạc tuyệt vời,
Tựa như những vị cõi trời Quang Âm.*

200.

Vui thay, cảnh giới Như Lai,
Không gì chướng ngại, chẳng gai chướng gì.
Dưỡng nuôi hỷ lạc luôn khi
Tựa như thiên xứ các vì Quang Âm.

Kệ 201. Chiến thắng gây thù hận,
Thất bại chuốc khổ đau,
Chẳng màng mọi thắng bại.
An tịnh liền theo sau.

Chuyển thể lục bát

(201)

*Khi mà thắng lợi vẻ vang,
Sinh ra thù oán ngập tràn. Nguy thay!
Khi mà thất bại chua cay,
Sinh ra đau khổ chất đầy tâm can!
Chi bằng thắng bại chẳng màng,
Cuộc đời tịnh lạc, bình an vô cùng.*

201.

Chiến thắng nuôi dưỡng hận thù,
Còn kẻ chiến bại khổ sầu chẳng nguôi,
Phủ tay thắng bại trên đời
Rỗng không vắng lặng - ai ngoài trí nhân?

Kệ 202. Lửa nào bằng lửa tham.
Ác nào bằng ác hận.
Khổ nào bằng khổ than.
Vui nào bằng tịch tịnh.

Chuyển thể lục bát

(202)

*Lửa nào lại sánh được bằng
Lửa tham lửa dục cháy tan đờ đẫn,
Ác nào lại sánh cho bằng
Ác sân ác hận hung hăng oán hờn,
Khổ nào lại vượt được hơn*

Khổ thân ngũ uẩn hợp tan sớm chiều,

Vui kia so sánh đủ điều

Sao bằng vui chốn cao siêu Niết Bàn.

202.

Lửa nào sánh nổi lửa tham?
Ác nào sánh nổi ác sân hiềm thù?
Khổ bằng ngũ uẩn có như?
Lạc nào đối được vô dư Niết Bàn?

Kệ 203. Đói ăn, bệnh tối trọng,
Thân xác, khổ vô vàn,
Hiểu đúng sự thật ấy,
Đạt vô thượng Niết Bàn.

Chuyển thể lục bát

(203)

*Đói là chứng bệnh lớn lao,
Vô thường ngũ uẩn khổ đau nhất đời,
Nếu ai hiểu đúng vậy rồi
Coi như đạt đến cực vui Niết Bàn.*

203.

Tối trọng là bệnh đói ăn,
Trầm kha là bệnh các hành rồi ren.
Niết Bàn vô thượng, vô phiền,
Hưởng vui pháp vị, thánh hiền đời nay!

Kệ 204. Không bệnh, lợi tối thượng,
Biết đủ, giàu tối thượng.
Thành tín đối với nhau
Là bà con tối thượng,
Niết Bàn, vui tối thượng.

Chuyển thể lục bát

(204)

*Ai không bệnh, lợi nhất đời
Ai mà biết đủ là người giàu sang,
Ai thành tín là bạn vàng,
Và nơi cực lạc: Niết Bàn là đây.*

204.

Không bệnh, lợi ích xiết bao,
Sống đời biết đủ, khác nào được châu,
Tín thành: quyền thuộc hàng đầu
Niềm vui tịch tịnh nhiệm màu chí tôn.

Kệ 205. Ai nếm mùi độc cư,
Hưởng hương vị tịch tịnh,
Không sợ hãi, không ác,
Nếm được vị pháp hỷ.

Chuyển thể lục bát

(205)

*Ai từng vui sống một mình,
Ai từng hưởng thú an bình, tịnh yên,
Sẽ không đau khổ nào phiền,
Niềm vui chánh pháp hưởng thêm dạt dào.*

Kệ 206. Lành thay, gặp thánh nhân,
Sống chung thường hưởng vui.
Không gặp những người ngu,
Nên thường được an lạc.

Chuyển thể lục bát

(206)

*Lành thay, gặp được thánh nhân,
Cạnh người ta hưởng thêm phần an vui,
Muốn cho hạnh phúc lâu dài,
Những người ngu dại ta thời tránh mau.*

206.

Phúc thay, thấy được thánh nhân
Vì ta hưởng được lạc ân của Người.
Vui thay, sống ở trên đời
Mà ta chẳng gặp những người ngu si.

Kệ 207. Sống với kẻ ngu si,
Ắt bốn bề sàu túi.
Gần gũi người ngu muội,
Khổ như gần kẻ thù.
Thân cận bậc trí tu,
Vui như gặp thân thuộc.

Chuyển thể lục bát

(207)

*Sống chung, thân cận người ngu
Lúc nào cũng thấy buồn lo phập phồng,
Khổ thay gần kẻ ngu đần,
Khác nào sống cạnh địch quân hiểm nghèo,
Sống cùng người trí lành nhiều
Vui như bên kẻ thân yêu, họ hàng.*

Kệ 208. Nên gần bậc hiền trí,
Bậc trì giới đa văn,
Bậc đạo hạnh, thánh tăng,
Bậc thiện nhơn, túc trí,
Thân cận vậy thật quý,
Như trăng theo đường sao.

Chuyển thể lục bát

(208)

*Đúng như vậy! Thật rõ ràng:
Nếu gần gũi được những hàng thánh nhân,
Người hiền trí, người đa văn,
Những người trì giới thành tâm, kiên trì,
Nên theo gót họ mọi bề
Như trăng theo mãi đường đi sao trời.*

208.

Trí nhân, thượng sĩ, thánh nhân,
Thông minh, giác tuệ giới phần trang nghiêm,
Làm bạn với bậc thiện hiền,
Đường trăng sáng rõ qua miền đầy sao!

XVI. Phẩm Hỷ Ái

Kệ 209. Miệt mài điều đáng tránh,
Nhác tu điều cần tu,

Ganh tị bậc chuyên tâm,
Bỏ đích, theo dục lạc.

Chuyển thể lục bát

(209)

*Siêng làm việc chẳng đáng làm,
Lơ là những việc vô vàn thiết than,
Quên đi mục đích tối cần,
Chạy theo dục lạc muôn phần lầm sai.
Ai mà như vậy muôn đời
Ty hiềm, ganh ghét những người chuyên tu.*

209.

Đáng làm, thì lại bỏ bên,
Chăm chuyên những việc chẳng nên chút nào.
Xa mục đích, dục tuôn trào
Chạy theo những việc tào lao giữa đời,
Lại còn dè bịu, ỉ ôi,
Ty ganh những bậc chẳng rời hướng tu.

Kệ 210. Chớ gần người đáng yêu,
Chớ thân kẻ đáng ghét.
Yêu không gặp là khổ,
Ghét phải gần cũng đau.

Chuyển thể lục bát

(210)

*Chớ kẻ cận kẻ yêu thương,
Chớ gần gũi kẻ mình thường chẳng ưa,
Ở đời khổ mấy cho vừa
Khi yêu không gặp, khi ưa chẳng kẻ,
Cũng đau cũng đón ê chê,
Ghét này phải gặp, oán kia phải kẻ.*

210.

Thương yêu thì chớ tìm gần,
Còn người mình ghét phải cần tránh mau,

Người thương không gặp thì sầu,
Gặp người mình ghét - mảy chau ích gì!

Kệ 211. Yêu, xa nhau là khổ,
Thế nên chớ vấn vương.
Người dứt niệm ghét thương,
Là thoát vòng trói buộc.

Chuyển thể lục bát

(211)

*Đừng yêu đến độ say mê,
Kẻo khi ly biệt nỡ nề héo hon,
Nếu mà yêu ghét không còn
Chẳng chi ràng buộc, tâm hồn thanh thoi.*

Kệ 212. Do ái sinh sầu ưu,
Do ái sinh sợ hãi,
Ai thoát khỏi tham ái,
Không sầu, không sợ hãi.

Chuyển thể lục bát

(212)

*Khởi từ tình ái sinh ra,
Chứa chan hãi sợ, chan hòa lo âu.
Ai mà tham ái lìa mau,
Chẳng còn lo sợ, ưu sầu tiêu tan.*

212.

Do ái sinh bệnh sầu ưu,
Lại sinh sợ hãi lo âu nhiều bề.
Ái không dứt, dục không mê,
U sầu, sợ hãi lo bề trốn xa!

Kệ 213. Tham ái sinh sầu ưu,
Tham ái sinh sợ hãi.
Ai thoát khỏi tham ái
Không sầu, không sợ hãi..

Chuyển thể lục bát

(213)

Khởi từ tham ái sinh ra

Chúa chan hãi sợ, chan hòa lo âu.

Mến thương, tham ái lia mau,

Chẳng còn lo sợ, ưu sầu tiêu tan.

213.

Ái luyến sinh bệnh sầu ưu,
Lại sinh sợ hãi lo âu nhiều bề.
Người mà ái luyến không mê,
U sầu sợ hãi cận kề được đâu!

Kệ 214. Tham dục sinh sầu ưu,
Tham dục sinh sợ hãi.
Ai thoát khỏi tham dục,
Không sầu, không sợ hãi.

Chuyển thể lục bát

(214)

Khởi từ tham dục sinh ra

Sinh lo, sinh sợ khó mà tránh đi,

Khi mà tham dục xa lìa,

Chẳng còn lo sợ chút gì nữa đâu.

214.

Tham dục sinh bệnh sầu ưu,
Lại sinh sợ hãi, lo âu nhiều bề.
Người mà tham dục không mê,
U sầu, sợ hãi lo bề trốn xa!

Kệ 215. Lạc dục sinh sầu ưu,
Lạc dục sinh sợ hãi,
Ai thoát khỏi lạc dục,
Không sầu, không sợ hãi.

Chuyển thể lục bát

(215)

Khởi từ lạc dục sinh ra

Sinh lo, sinh sợ khó mà tránh đi.

Khi mà lạc dục xa lìa,

Chẳng còn lo sợ chút gì nữa đâu.

215.

Lạc dục sinh bệnh sâu ưu,
Lại sinh sợ hãi lo âu nhiều bề.
Người mà lạc dục không mê
U sầu, sợ hãi chán chê chẳng gôn!

Kệ 216. Ái dục sinh sâu ưu,
Ái dục sinh sợ hãi.
Ai thoát khỏi ái dục,
Không sầu, không sợ hãi.

Chuyển thể lục bát

(216)

Khởi từ ái dục sinh ra

Sinh lo, sinh sợ khó mà tránh đi

Khi mà ái dục xa lìa

Chẳng còn lo sợ chút gì nữa đâu.

216.

Ái dục sinh bệnh sâu ưu
Lại sinh sợ hãi lo âu nhiều bề
Người mà ái dục, không mê
U sầu sợ hãi - đã thề viễn ly!

Kệ 217. Đủ giới đức, chánh kiến,
Liều ngộ pháp chân như,
Viên mãn các công hạnh [1],
Là người đáng ái kính.

Chuyển thể lục bát

(217)

Người mà giới hạnh chu toàn,

Sáng soi trí tuệ, vững vàng đạo tâm,

Bao điều chân lý thấm nhuần,

Làm tròn bốn phận mười phân vẹn mười,

Là người đáng kính tuyệt vời.

217.

Giới đức, trí giác trọn lành,
Kiên trú giáo pháp, đạo hành viên dung,
Làm xong công việc cuối cùng
Trời người ái kính đón mừng hân hoan!

Kệ 218. Tu tập pháp ly ngôn [2]
Tâm thành cầu thánh quả [3],
Tâm thoát ly dục lạc,
Xứng gọi bậc Thượng lưu [4].

Chuyển thể lục bát

(218)

Ai mà tâm nguyện đạt dào

Mong tìm lên chốn tối cao Niết Bàn,

Thú vui ái dục chẳng màng

Đáng tôn bậc ấy là hàng Thượng lưu.

218.

Nguyện thành quả vị ly ngôn [i],
Chẳng còn xúc động thánh môn đầu dòng [ii],
Tế vi các ái tiêu vong,
Những bậc như vậy xứng dòng thượng lưu [iii]

[i] Niết Bàn

[ii] Ba quả thánh đầu

[iii] A-La-Hán

Kệ 219. Khách lâu ngày ly hương,
An toàn từ xa về,
Bà con cùng thân hữu,
Hân hoan đón chào mừng.

Kệ 220. Cũng vậy các phước nghiệp,
Đón chào người làm lành,
Đời này đến đời kia.
Như thân nhân, đón chào.

Chuyển thể lục bát

(219) - (220)

Hãy nhìn người khách ly hương

*Lâu ngày an ổn từ phương xa về,
Bà con cùng với bạn bè
Hân hoan chào đón tràn trề niềm vui,
Người làm lành cũng vậy thôi,
Tạo ra nghiệp phước để rồi mất đầu
Qua đời này đến đời sau,
Bao nhiêu nghiệp phước khác nào người thân
Đón mừng họ rất ân cần.*

219.220.

*Lâu ngày làm khách ly hương
An toàn trở lại hỏi đường về thăm,
Bà con quyến thuộc xa gần,
Bạn bè hoan hỉ, thôn lân đón chào.*

*Ví người hành thiện khác nào
Đời này đời nọ xiết bao phước dành,
Đón đưa tốt đẹp an lành
Bà con thân thuộc chân thành mừng vui!*

Chú thích:

[1] Chỉ giới, định, tuệ.

[2] Niết Bàn

[3] Ba Thánh quả

[4] Chỉ quả vị Bất hoàn, gần đến Niết Bàn A-la-hán.

XVII. Phẩm Phẫn Nộ

Kệ 221. Diệt phẫn nộ, kiêu mạn,
Dứt phiền não buộc ràng,
Không chấp trước danh sắc [1].
Khổ não hết đeo mang.

Chuyển thể lục bát

(221)

*Lìa mau lòng giận dữ đi,
Chớ hề ngạo mạn, chớ hề kiêu căng,
Hãy mau giải thoát buộc ràng,*

Đừng ham danh sắc, đừng màng thân tâm,

Không còn dục vọng xa gần

Khổ đau sẽ chẳng quản chân gậy phiền.

221.

Bước qua phần nộ, ngã kiêu,
Cắt lia ràng buộc kết neo phận đời
Danh tâm, sắc tướng xa rời,
Khổ nào theo gót người vô sân?

Kệ 222. Ai dẫn cơn phần nộ,
Như hãm xe đang lăn,
Vị ấy đánh xe thật,
Kẻ khác cầm cương hờ.

Chuyển thể lục bát

(222)

Khi cơn giận dữ bùng ra

Ai mà ngăn được mới là người hay.

Giỏi như hãm lại được ngay

Chiếc xe đang chạy chở đầy, phóng nhanh,

Nếu không thì bản thân mình

Cầm cương hờ hững tài tình gì đâu.

222.

Ai mà chặn được tâm sân
Như dừng ngay lại xe lăn trượt bờ,
Đánh xe thiện xảo chẳng ngờ!
Còn bao kẻ khác cầm hờ dây cương.

Kệ 223. Lấy không giận thẳng giận,
Lòng lành thẳng hung ác,
Bố thí thẳng lòng tham,
Chơn thật thẳng hư nguy.

Chuyển thể lục bát

(223)

Lấy từ bi, lấy ôn hòa

Thẳng cơn nóng giận bùng ra âm âm,

*Lấy hiền lành, lấy thiện tâm
Thắng lòng hung ác bất nhân khó lường,
Lấy tâm bố thí cúng dường
Thắng hàng keo kiệt, thắng phường tham lam,
Lấy chân thật để đập tan
Những trò hư ngụy, dối gian ở đời.*

Kệ 224. Nói thật, không hờn giận,
San sẻ cho người xin,
Nhờ ba việc lành ấy,
Người đến cõi chư thiên.

Chuyển thể lục bát

(224)

*Nói lời chân thật luôn luôn,
Dẹp cơn nóng giận dỗi hờn khó coi,
Dù ta có ít của thôi
Cũng đem bố thí cho người đến xin,
Nhờ ba việc tốt lành trên
Đưa ta đến cõi chư thiên, cõi trời.*

224.

Chân thật là đức làm đầu,
Chẳng nên phần hận là câu nằm long,
Dầu nghèo vẫn chẳng rít rong,
Ba điều tốt ấy - thông dong cảnh trời!

Kệ 225. Bạc hiền không hại ai,
Thường điều phục thân tâm,
Đạt cảnh giới bất tử,
Giải thoát hết ưu sầu.

Chuyển thể lục bát

(225)

*Bạc hiền lương chẳng hại ai,
Thân tâm lo chế ngự hoài trước sau,*

Đến nơi bắt từ thật mau,

Niết Bàn chốn ấy hết sâu, hết bi.

225.

Hãy xem những bậc Hiền non
Nói, làm, suy nghĩ chánh chơn, chế mình
Thấm sâu trạng thái quang minh
Chẳng sâu, chẳng muộn - vô sinh Niết Bàn!

Kệ 226. Những người thường giác tỉnh,
Ngày đêm siêng tu học,
Chuyên tâm hướng Niết Bàn,
Mọi phiền não dứt sạch.

Chuyển thể lục bát

(226)

*Những người giác tỉnh thường xuyên
Dốc lòng tu tập ngày đêm chuyên cần,
Quyết tâm hướng đến Niết Bàn,
Thì bao phiền não tiêu tan chẳng còn.*

226.

Niệm niệm tỉnh giác ngày đêm,
Kỷ cương, tự chế, tinh chuyên pháp hành,
Tâm chơn hướng cõi Vô sanh,
Bao nhiêu lậu hoặc tan thành còn đâu!

Kệ 227. A-đa-la [2], nên biết,
Xưa nay đều thế cả,
Làm thính, bị người chê,
Nói nhiều, bị người chê,
Nói ít, bị người chê.
Làm người không bị chê,
Thật khó tìm ở đời.

Chuyển thể lục bát

(227)

*Người con Phật hãy nghe đây
Chuyện không phải chỉ đời này mà thôi,
Từ đời xưa đã nói rồi:*

*"Làm thình thời sẽ có người chê bai,
Nói nhiều cũng bị chê hoài,
Dù cho nói ít cũng người chê thôi".
Làm người không bị chê cười
Thực là chuyện khó ở nơi cõi trần.*

Kệ 228. Xưa, nay và vị lai,
Không đâu có chuyện này:
Hoàn toàn bị người chê,
Hoàn toàn được người khen.

Chuyển thể lục bát

(228)

*Ở đời toàn bị chê bai
Hay toàn nghe tiếng người ngoài khen ta,
Từ xưa chẳng thấy xảy ra,
Tìm trong hiện tại thật là khó sao,
Tương lai cũng chẳng có nào.*

Kệ 229. Sáng sáng, tự xét mình.
Hành động không tỳ vết,
Đầy đủ giới định tuệ.
Bậc trí thường tán dương.

Kệ 230. Phẩm hạnh như vàng ròng,
Ai dám chê trách gì,
Chư thiên còn ca ngợi,
Phạm Thiên cũng tán dương.

Chuyển thể lục bát

(229) - (230)

*Hàng ngày tự xét bản thân,
Tránh bao hành động sai làm xấu xa.
Luôn luôn trí tuệ phô ra
Nêu gương phẩm hạnh sáng lòa không trung,*

*Tựa vàng ròng, quý vô cùng,
Ai mà còn dám tìm đường chê bai,
Chư thiên cũng tán dương hoài,
Phạm thiên, người trí hết lời ngợi khen.*

227.228.229.230.
Nên biết, này A-đa-la!
Đời này cũng vậy, đời qua khác gì,
Ngồi im là bị chúng nghi,
Nói nhiều liền bị khinh khi lắm lời,

Nói vừa cũng bị chê cười
Nói ít vẫn bị miệng người thế gian.
Tuy nhiên, định luật bất toàn
Không đâu có kẻ được hoàn toàn khen,
Hoàn toàn bị chúng chê gièm,
Hoàn toàn chẳng có khen luôn, chê hoài.
Trí nhân thẩm xét hằng ngày
Khen bậc giác hạnh đủ đầy uy nghi,
Sáng trong như tấm vàng y
Có ai lại dám trách chê các ngài,
Chư thiên, phạm đế, loài người
Cũng đều hoan hỷ hết lời tán dương!

Kệ 231. Giữ thân đừng nóng giận,
Điều phục thân an hòa,
Từ bỏ thân làm ác,
Dùng thân tu hạnh lành.

Chuyển thể lục bát

(231)

*Giữ gìn kiểm soát thân người,
Đừng vì nóng giận để rồi làm sai,
Thân đừng làm ác, hại ai
Làm lành, làm thiện miệt mài tu thân.*

231.
Giữ thân đừng có giận hờn,
Gìn thân, bảo vệ hết lòng nay mai,
Bỏ thân làm ác mới tài
Trang nghiêm đức hạnh, miệt mài tu thân.

Kệ 232. Giữ lời đừng nóng giận,
Điều phục lời nhu hòa,

Từ bỏ lời thô ác,
Dùng lời tu hạnh lành.

Chuyển thể lục bát

(232)

*Giữ gìn kiểm soát mỗi lời,
Đừng vì nóng giận để rồi nói sai.
Lời đừng nói ác, hại ai,
Nói lành, nói thiện miệt mài tu thân.*

232.

Gìn ngôn, giữ khẩu phải phòng,
Khẩu ngôn bảo vệ hết lòng mới hay.
Xả ly ác khẩu, làm ngay!
Trang nghiêm khẩu hạnh, miệt mài tu thân!

Kệ 233. Giữ ý đừng nóng giận,
Điều phục ý khiêm hòa,
Từ bỏ ý độc ác,
Dùng ý tu hạnh lành.

Chuyển thể lục bát

(233)

*Giữ gìn kiểm soát ý người,
Đừng vì nóng giận để rồi nghĩ sai.
Ý đừng nghĩ ác, hại ai,
Nghĩ lành, nghĩ thiện miệt mài tu thân.*

233.

Gìn tâm, giữ ý phải phòng
Ý tâm bảo vệ hết lòng mới hay.
Xả ly ác ý - làm ngay!
Trang nghiêm ý hạnh, miệt mài tu thân!

Kệ 234. Bậc trí điều phục thân,
Điều phục cả ngôn từ,
Điều phục cả tâm tư,
Ba nghiệp thảy điều phục.

Chuyển thể lục bát

(234)

*Những người trí, những kẻ hiền
Luôn lo kiểm soát, giữ gìn tâm thân,
Lời ăn tiếng nói lo luôn,
Lại lo cho ý, cho tâm của mình,
Chăm lo ba nghiệp nhiệt tình.*

234.

Người trí biết chế phục than,
Ngăn ngừa lời nói do sân ác hành,
Giữ gìn tâm ý trong lành,
Khéo lo bảo vệ ba sanh nghiệp này!

Chú thích:

[1] Danh sắc là tinh thần và vật chất, thân và tâm.

[2] A-đa-la là tên một người Phật tử ngày xưa.

XVIII. Phẩm Cầu Uế

Kệ 235. Người nay như lá héo,
Diêm sứ đang chờ người,
Người đứng trước cửa chết,
Đường trường thiếu tư lương.

Chuyển thể lục bát

(235)

*Người nay giống lá héo khô,
Diêm vương sứ giả đang chờ đợi người.
Đứng trên ngưỡng cửa tử rồi
Hành trang, lương thực người thời không mang,
Không hề chuẩn bị kỹ càng
Chuyến đi thăm thăm vô vàn dài lâu.*

235.

Thân người chiếc lá úa tàn
Hái đao Diêm sứ hiện đang đón chờ,

Than ôi, cái chết đến giờ
Đường xa chẳng có dự hờ tư lương!

Kệ 236. Hãy tự tạo hòn đảo,
Tinh cần gấp, sáng suốt.
Trừ phiền não, cầu ướ,
Đến thánh địa chư thiên.

Chuyển thể lục bát

(236)

Hãy lo tự tạo cho mình

Một hòn đảo để tu hành bình an,

Tinh cần, trí tuệ, khôn ngoan,

Gột đi dục vọng, phá tan não phiền,

Bước lên cảnh giới chư thiên.

236.

Tự xây hòn đảo mà nương,
Tinh cần gấp rút dọn đường tuệ tri,
Gỡ bao nợ bợn ngu si,
Mở cửa thánh địa ra đi nhẹ nhàng!

Kệ 237. Đòi người sắp lụn tàn,
Tiến đến gần Diêm Vương.
Đường trường không chỗ nghỉ,
Lại thiếu hẳn tư lương.

Chuyển thể lục bát

(237)

Đòi người sắp lụn sắp tàn,

Người đang lê bước đến gần Diêm vương,

Không nơi nghỉ ngơi dọc đường,

Hành trang, lương thực không mang theo mình,

Không hề chuẩn bị hành trình.

237.

Đòi người sự sống sắp tàn,
Cứ thêm mỗi bước mỗi gần Diêm vương.
Bên đường chỗ nghỉ cũng không,
Đường xa chẳng có dự phòng tư lương.

Kệ 238. Hãy tự tạo hòn đảo,
Tinh cần gấp, sáng suốt.
Trừ phiền não, cầu ướ,
Dứt sanh lão ưu phiền.

Chuyển thể lục bát

(238)

*Hãy lo tự tạo cho mình
Một hòn đảo để tu hành bình an,
Tinh cần, trí tuệ, khôn ngoan,
Gột đi dục vọng, phá tan não phiền,
Sẽ không quay trở về miền
Quần quanh sinh lão, triền miên luân hồi.*

238.

Tự xây hòn đảo mà nương,
Tinh cần gấp rút dọn đường tuệ tri,
Gột bao dục vọng mê si,
Tử sinh quyết chẳng trở về làm chi!

Kệ 239. Bạc trí tẩy cầu ướ,
Gột rửa từng sát na,
Như thợ vàng tinh luyện
Từ từ lọc quặng ra.

Chuyển thể lục bát

(239)

*Từng giây, từng phút, từng giờ,
Những người hiền trí âu lo trừ dân
Bao nhiêu dơ bẩn bản thân,
Như thợ vàng mãi chuyên cần khổ công
Gột trừ cặn bã cho xong,
Giữ lại toàn chất vàng ròng mà thôi.*

239.

Từ từ, chút chút mà hay
Từng sát na một gỡ ngay ác mầm.

Thợ vàng lọc bụi trong ngần
Cũng dường thế ấy gột dần uế nhơ.

Kệ 240. Sét phát sinh từ sắt,
Rồi trở lại ăn sắt,
Người ác chịu khổ đau,
Do ác nghiệp dẫn dắt.

Chuyển thể lục bát

(240)

*Sét kia do sắt sinh ra
Để rồi trở lại ăn qua sắt này.
Khác chi nghiệp ác người gây
Nghiệp kia trở lại hại ngay người rồi
Đưa người vào cõi ác thôi.*

Kệ 241. Không tụng làm nhớp kinh,
Không siêng làm bẩn nhà,
Biếng nhác làm nhơ thân,
Lơ đãng nhớp người gác.

Chuyển thể lục bát

(241)

*Không chăm tụng niệm, uổng kinh,
Không siêng chăm sóc, bẩn nhanh cửa nhà,
Biếng lười, thân sắc xấu xa;
Buông lung, tâm lạc nẻo tà nhớp nhơ
Vì canh phòng quá ơ hờ.*

Kệ 242. Tà hạnh nhơ đàn bà,
Keo kiết bản kẻ thí,
Ác nghiệp là vết nhơ
Cả đời này, đời sau.

Chuyển thể lục bát

(242)

*Hư thân, mất nét, hạnh tà,
Vết nhơ đối với đàn bà tính hoang,
Lòng người keo kiệt, tham lam
Vết nhơ của kẻ không ham cúng dường,
Nhưng riêng tội ác, bất lương,
Luôn là một vết nhơ trong cõi này
Và luôn trong cõi tới đây.*

242.

*Tà hạnh nhơ ứ đàn bà,
Bòn xén nhơ ứ đàn na các hạng,
Ác pháp nhơ ứ thế gian,
Đời này, đời kế ngập tràn khổ đau!*

Kệ 243. Trong các loại nhơ ấy,
Vô minh, nhơ tội cùng,
Đoạn diệt nhơ, tỷ kheo
Thành bậc không ứ nhiễm.

Chuyển thể lục bát

(243)

*Điều dơ bản, việc xấu xa
Đứng đầu tất cả chính là vô minh
Ty kheo nên diệt tận tình
Diệt trừ cho hết vô minh, ngu đần
Thành người thanh tịnh thân tâm.*

Kệ 244. Dễ thay, sống tro tráo,
Lỗ mãng như loài quạ,
Miệng bêu riếu, huênh hoang,
Sống ngạo mạn, nhiễm ô.

Chuyển thể lục bát

(244)

Sống không xấu hổ bao giờ,

*Lại thêm lỗ măng giống như quạ diều,
Chê bai, khoác lác đủ điều,
Khoa trương, ngạo mạn, tự kiêu thánng ngày,
Sống như vậy thật dễ thay!*

244.

*Dễ thay, lỗ măng, trên trợ,
Chẳng lòng hổ thẹn, trộm hờ cần sau,
Quạ đen, người có khác đâu,
Những kẻ lỗ măng, cứng đầu, kiêu căng.*

Kệ 245. Khó thay, sống khiêm tốn,
Thanh tịnh, tâm vô tư,
Giản dị, đời trong sạch,
Sáng suốt trọn kiếp người.

Chuyển thể lục bát

(245)

*Sống mà hổ thẹn răn mình,
Thường cầu thanh tịnh, dục tình chẳng ham,
Tính tình khiêm tốn vô vàn,
Nghĩ suy sáng suốt, tinh thần sạch trong,
Sống như vậy mới khó khăn!*

*Khó thay, biết hổ thẹn rồi,
Lại cầu thanh tịnh mà noi hướng về,
Vô tư, khiêm hạ, lìa mê,
Trắng trong, sao sáng đề huề hai vai!*

Kệ 246. Đời này ai sát sinh,
Nói láo, không chân thật,
Lừa đảo trộm tài vật,
 Gian dứ với vợ người,

Kệ 247. Say sưa đến la đà,
Nghiện ngập suốt ngày tháng,
Hạng người ấy bình thân
Búng gốc mình đời nay.

Chuyển thể lục bát

(246) - (247)

*Ai mà có thói sát sinh,
Nói năng gian dối, tính tình tà dâm,
Say sưa, trộm cắp, hư thân,
Sống đời như thế trăm luân vô vàn,
Coi như ngay cõi nhân gian
Tự đào bứng gốc thiện căn của mình.*

246.247.

*Kẻ nào vọng ngữ, sát sanh,
Trộm của thiên hạ, đành hạnh vợ người,
Rượu say, ma túy dễ duôi,
Là tự đào lỗ chôn vùi thiện căn.*

Kệ 248. Vậy người hãy nên biết,
Không tự chế là ác,
Chớ để tham, phi pháp,
Đìm người khổ triền miên.

Chuyển thể lục bát

(248)

*Các người nên biết rõ rằng
Dễ gì chế ngự việc làm ác đâu,
Tham lam, tội lỗi hố sâu
Kéo ta xuống chốn khổ đau đời đời.*

248.

*Hỡi này, những kẻ thiện hiền,
Chế ngự điều ác, chẳng nên khinh thường
Ái tham, tội lỗi lỗ vương
Cuốn vào cảnh khổ miên trường đờn đau.*

Kệ 249. Do tín tâm, hỷ tâm
Người ta mới bố thí.
Ai đem lòng ganh tị
Miếng ăn uống của người,
Kẻ ấy trong tâm tư
Ngày đêm chẳng an tịnh.

Chuyển thể lục bát

(249)

*Do lòng tin, bởi niềm vui,
Người người bỏ thí, nơi nơi cúng dường,
Kẻ mà tâm xấu bụng lung
Thấy ai được hưởng, đem lòng ghét ganh,
Ngày đêm sẽ mãi quần quanh
Không hề an tịnh tâm mình được lâu.*

Kệ 250. Ai cắt được, nhỏ được
Tận gốc thói tị hiềm.
Người ấy cả ngày đêm
Tâm thường được an tịnh.

Chuyển thể lục bát

(250)

*Chỉ riêng người hiểu pháp màu
Nên lòng ganh ghét trước sau diệt trừ,
Ngày đêm hương đạo thơm đưa,
Cõi lòng an tịnh, tâm tư thanh nhàn.*

249.250.

Người ta bỏ thí do tin,
Do tâm hoan hỷ hằng vin pháp lành.
Có người đố kỵ, tỵ ganh
Thức ăn, vật uống dâng dành Ty kheo.
Người như vậy, rước khổ theo,
Đánh mất yên tĩnh, lại đeo ác tâm.
Hãy mau cắt đứt gốc nhân,
Phải mau nhổ tiệt căn sân tị hiềm.
Người như vậy, thật là hiền,
Ngày đêm mát mẻ, chẳng phiền, được an.

Kệ 251. Lửa nào bằng lửa tham!
Chấp nào bằng sân hận!
Lưới nào bằng lưới si!
Sông nào bằng sông ái!

Chuyển thể lục bát

(251)

Lửa nào có thể sánh bằng

*Lửa tham dục nọ dũ dần vô biên,
Không còn cố chấp nào bền
Bằng tâm sân hận nổi lên cấp kỳ,
Lưới nào trói buộc dằm dề
So ra với lưới ngu si buộc ràng,
Sông nào chìm đắm cho bằng
Dòng sông ái dục cuốn phăng bao người.*

251.

*Lửa tham ghê lắm, ai ơi!
Hận sân cũng vậy, đốt người, đốt ta.
Lưới nào bằng lưới si ma?
Sông nào sánh được ái hà dòng sâu?*

Kệ 252. Lỗi người thật dễ thấy,
Lỗi mình khó thấy thay!
Lỗi người thì cố bói,
Như tìm thóc trong gạo.
Lỗi mình thì che giấu,
Như kẻ gian giấu bài.

Chuyển thể lục bát

(252)

*Lỗi người dễ thấy biết bao,
Lỗi ta khó thấy ai nào muốn khai,
Lỗi người cứ cố phanh phui
Như tìm trấu lẫn trong nồi gạo kia.
Lỗi ta lại giấu giếm đi,
Tựa người săn bắn muốn che giấu mình,
Hay như con bạc cố tình
Cờ gian bạc lận lưu manh giấu bài.*

Kệ 253. Nhìn thấy lỗi của người,
Mình sinh lòng tức giận,
Thế là phiền não tăng,
Lậu hoặc khó diệt tận.

Chuyển thể lục bát

(253)

*Khi ta thấy được lỗi người
Tâm ta nóng giận tức thời dễ sinh,
Tăng thêm phiền não thật nhanh,
Xa lìa an tịnh, quán quanh muện sâu,
Lỗi người chẳng để tâm lâu
Còn chi sâu muện, còn đâu não phiền.*

252.253.

Lỗi người thì dễ thấy ngay,
Lỗi ta khó thấy, khó hay đường nào.
Lỗi người tỉ mỉ bói đào,
Tìm trấu trong gạo, đếm sao trời mờ.

Lỗi ta, ta giấu, ta ngơ,
Ta còn che đậy, giả vờ ngụy trang!
Bẫy chim, ta trốn trong hang,
Chơi bài thì lại dối gian giấu bài.

Những ai chăm thấy lỗi người,
Để sanh ác ý nói lời dèm pha.
Người như vậy còn rất xa
Xa đường thiện trí, xa nhà hiền nhân.

Kệ 254. Hư không không dấu vết,
Ngoại đạo không Sa môn,
Chúng sinh thích hư vọng,
Như Lai hư vọng trừ.

Chuyển thể lục bát

(254)

*Hư không đâu dấu vết chi,
Bên ngoài chánh pháp dễ gì tìm ra.
Bóng Sa Môn tỏa hương xa,
Riêng điều hư vọng tâm tà ngu si,
Chúng sinh thích thú say mê,
Như Lai hư vọng đã lìa từ lâu,*

Bao nhiêu chương ngại còn đâu.

Kệ 255. Hư không không dấu vết,
Ngoại đạo không Sa môn.
Năm uẩn không thường trú,
Chư Phật không loạn động.

Chuyển thể lục bát

(255)

*Hư không đâu dấu vết chi,
Bên ngoài chánh pháp dễ gì tìm ra
Bóng Sa Môn tỏa hương xa,
Còn như năm uẩn thường là chóng tan,
Vì rằng vật chất dễ tàn,
Riêng chư Phật với thời gian trường tồn
Không hề dao động chập chờn.*

254.255.

Hư không chẳng có vết chân,
Ngoại đạo chẳng có xuất trần Sa môn.
Chúng sanh hý luận đa ngôn
Như Lai hý luận sạch trơn, sạch lâu
Hư không chẳng có vết chân,
Ngoại đạo chẳng có xuất trần Sa môn.
Các hành chẳng phải trường tồn
Phật không dao động đâu còn hữu vi?

XIX. Phẩm Pháp Trụ

Kệ 256. Người ấy thiếu công bình,
Xử sự quá vội vã,
Bậc trí cần xét cả
Hai trường hợp chánh tà!

Chuyển thể lục bát

(256)

*Người mà phân xử vội vàng
Tỏ ra khinh suất. Công bằng còn đâu!*

Chánh, tà phân biệt trước sau

Mới là kẻ trí, đạo màu luôn theo.

Kệ 257. Vô tư và đúng pháp,
Công bằng dắt dẫn người,
Bậc trí sống đúng pháp,
Xứng danh an trụ pháp.

Chuyển thể lục bát

(257)

Không hề khinh suất sai lầm

Đúng theo luật pháp, luôn luôn công bình

Hộ trì chánh pháp nhiệt tình

Mới là lãnh đạo tinh anh hàng đầu

Nương theo luật pháp dài lâu.

256.257.

Người khôn phải biết công minh
Chẳng nên hấp tấp lý tình chẳng phân
Cho hay là bậc trí nhân
Phải, trái thận trọng, thước, cân rõ ràng!

Chớ nên thủ thuật dối gian
Phải theo giáo pháp đàng hoàng phân minh
Chẳng nên chuyên chế ép hình
Sống đúng như vậy, xứng danh trí hiền!

Kệ 258. Không phải vì nói nhiều,
Mới xứng danh bậc trí.
An tịnh và vô úy,
Thật đáng gọi bậc trí.

Chuyển thể lục bát

(258)

Nào đâu cứ phải nhiều lời

Mới là kẻ trí, chuyện đời tinh thông

Ai mà an tịnh thân tâm

Oán thù, sợ hãi trăm phần dẹp nhanh

Mới là người trí xứng danh.

258.

Nói nhiều, học rộng: đa văn?
Xứng danh bậc trí giữa tăng đoàn này?
Vô sân, vô úy mới hay!
Mới là học rộng, mới tày đa văn!

Kệ 259. Không phải vì nói nhiều,
Mới là hộ trì pháp,
Người ít nghe diệu pháp,
Nhưng trực nhận viên dung,
Chánh pháp không buông lung,
Mới là hộ trì pháp.

Chuyển thể lục bát

(259)

*Nào đâu cứ phải nói nhiều
Là người chánh pháp chuyên theo hộ trì,
Ai tuy ít học, ít nghe
Nhưng mang chánh pháp quyết đi thực hành
Chẳng buông lung, rất tâm thành
Hộ trì như vậy xứng danh hàng đầu.*

259.

Thuộc lòng giáo pháp, nói nhiều
Mà không trì pháp, gõ kêu rỗng thùng!
Ít nghe, sở học có chừng
Mà chuyên trì pháp, danh lừng suốt thông!

Kệ 260. Không phải vì bạc đầu.
Là xứng danh Trưởng lão [1].
Chỉ vì tuổi tác cao,
Nên gọi là già hão.

Chuyển thể lục bát

(260)

*Chỉ vì mái tóc bạc đầu
Mà xưng Trưởng lão (*) có đâu hợp tình,
Vị cao tuổi tự xưng mình
Là bậc Trưởng lão cũng thành khó nghe*

Danh sương, rỗng tuếch còn chi.

260.

Phải đâu Trưởng lão Sa môn
Phải đâu đầu bạc, thượng tôn tăng đoàn?
Tuổi cao, trí kém, ươn gàn:
"Sư già rỗng tuếch" xứng mang danh này!

Kệ 261. Ai chân thật, đúng pháp,
Không sát hại, tự chế,
Bậc trí không cầu ướ,
Mới xứng danh Trưởng lão.

Chuyển thể lục bát

(261)

Ai mà chân lý đã thông

Giữ theo chánh hạnh luôn luôn tâm thành

Không hề sát hại sinh linh

Tự mình chế phục chính mình trước sau

Hạng người trí tuệ đạt dào

Nhiễm ô thanh lọc từ lâu hết rồi

Xứng danh Trưởng lão ở đời.

261.

Vị nào chân lý lên đường
Tự chế, vô hại chẳng vương nhiễm gì
Sống đời chánh hạnh, tuệ tri
Xứng danh Trưởng lão, xứng vì Sa môn!

Kệ 262. Không phải nói lưu loát,
Hay tướng mạo đoan trang,
Thành được người hiền lương,
Nếu ganh, tham, dối trá.

Chuyển thể lục bát

(262)

Người hay ganh tị, dối gian

Lại thêm ích kỷ, kiêu căng ở đời

Dù cho ăn nói có tài

Dù cho tướng mạo bề ngoài bảnh bao

Chắc đâu được liệt ngay vào

Thành người lương thiện dễ nào hơn ai!

262.

Phải đâu hùng biện đa tài
Hình dong đẹp để thành người thiện lương?
Nếu còn ganh ghét, ngã vương
Thì còn xa lắm con đường trí nhân!

Kệ 263. Ai đẹp được, nhỏ được
Tận gốc tâm tham lam,
Diệt được long sân hận,
Xứng danh người hiền thiện.

Chuyển thể lục bát

(263)

Chỉ riêng người trí người hiền

Diệt lòng sân hận nào phiền cho mau

Đoạn trừ tận gốc từ lâu

Là người lương thiện ai nào sánh ngang.

263.

Cắt đứt trọn vẹn thức thẳng
Ganh, tham bứng gốc, ngã căn tận trừ
Diệt sân, thanh tịnh tâm tư
Người mà như vậy xứng từ thiện nhân!

Kệ 264. Đâu phải đầu cạo trọc,
Đã gọi là Sa môn,
Nếu buông lung phá giới,
Đầy tham dục tâm hôn?

Chuyển thể lục bát

(264)

Người mà nói dối, nói sai

Lại thêm phá giới, sống đời buông lung

Dù đầu cạo tóc nhẵn trơn

*Cũng chưa xứng gọi Sa môn tu hành
Huống còn tham dục đầy mình
Làm sao xứng đáng trở thành Sa môn.*

Kệ 265. Ai dứt được hoàn toàn,
Mọi điều ác lớn nhỏ,
Ai trừ mọi ác pháp,
Được gọi là Sa môn.

Chuyển thể lục bát

(265)

*Bao nhiêu điều ác ở đời
Dù cho lớn, nhỏ ai người dứt luôn
Chính nhờ điều ác không còn
Xứng danh được gọi Sa Môn tu hành.*

264.265.

Cái đầu trọc lóc phải chăng
Dối trá, vô hạnh gọi rằng Sa môn?
Gỡ bao nợ bợn tâm hồn
Tỷ kheo trí hạnh chánh chơn mới là!

Kệ 266. Chi mang bát khát thực,
Đâu phải là tỷ kheo!
Phải sống theo giới luật,
Mới thật là tỷ kheo.

Chuyển thể lục bát

(266)

*Chi đi khát thực từng nhà
Làm sao đủ gọi được là Ty kheo,
Người tu chân chánh phải theo
Bao nhiêu giới luật là điều tối cao
Gọi Ty kheo xứng làm sao,
Chỉ riêng khát thực lẽ nào xứng danh.*

266.

Chẳng vì bình bát xin ăn

Mà do an tĩnh lục căn lục trần
Sống đời tri túc, tri ân
Dự hàng khát sĩ, dự phần Sa môn!

Kệ 267. Ai vượt qua thiện [2] ác,
Sống đức hạnh tuyệt vời,
Theo chánh pháp ở đời,
Mới thật là tỳ kheo.

Chuyển thể lục bát

(267)

*Bao nhiêu thiện, ác vượt xong
Tu hành thanh tịnh, tác phong cao vời
Sống đầy hiểu biết ở đời
Xứng danh được gọi là người Ty kheo.*

267.

Với ai thiện, ác vượt qua
Sống đời phạm hạnh không nhà thiêng liêng
Gẫm suy thế giới đảo điên
Những người như vậy, thiện hiền Sa môn!

Kệ 268. Im lặng nhưng ngu si,
Đâu được gọi ẩn sĩ?
Như người cầm cán cân,
Bạc trí chọn điều lành.

Chuyển thể lục bát

(268)

*Kẻ ngu đàn dù lặng yên
Đâu thành một vị thánh hiền ẩn danh,
Nhưng người trí tuệ tinh anh
Cầm cân nảy mực phân ranh tỏ tường
Chọn lành, bỏ dữ chẳng màng
Mới là ẩn sĩ thuộc hàng xứng danh.*

268.

Ngu si, im lặng tịnh bình
Phải đâu ẩn sĩ, vỗ mình tự khoe!

Cầm cân thiện, ác không mê
Là bậc thanh tịnh, danh đề xứng tên!

Phải đâu im lặng tịnh bình
Người ngu si nọ xưng mình ẩn cư?
Tốt làm, xấu lánh, ai chừ!
Là bậc thanh tịnh, danh như xứng người!

Kệ 269. Từ bỏ các ác pháp,
Mới thật là bậc trí.
Ai thật hiểu hai đời
Mới được gọi hiền sĩ.

Chuyển thể lục bát

(269)

*Chọn lành, bỏ dữ cho nhanh
Nội giới, ngoại giới biết rành cả hai
Thế gian hai chốn trong ngoài
Suốt thông ngũ uẩn đôi nơi ngọn ngành
Của người lẫn của chính mình
Mới là ẩn sĩ, xứng danh thánh hiền.*

269.

Chọn lành, xa ác lâu rồi
Mới là ẩn sĩ sống đời ẩn cư
Thế gian thông suốt nhiên như
Thánh hiền thanh tịnh chân sư đời này!

Kệ 270. Còn sát hại chúng sinh,
Đâu phải là hiền thánh.
Không sát hại chúng sinh,
Là đích thị thánh hiền.

Chuyển thể lục bát

(270)

*Sinh linh sát hại triền miên
Thánh hiền đâu xứng là tên của mình,
Không còn sát hại sinh linh
Thánh hiền mới thật xứng danh vô cùng.*

270.

Tự xưng cao quý thượng lưu
Mà còn giết hại oan cừu sinh linh!
Tự tâm, vô hại hữu tình
Mới thật cao quý, cao minh cõi người!

Kệ 271. Không vì giữ giới luật,
Khổ hạnh hay học nhiều,
Thiền định hay ăn dật,
Mà sanh tâm tự kiêu.

Kệ 272. "Ta hưởng phúc xuất thế,
Phàm phu chưa hưởng được".
Tỷ kheo, chớ tự mãn
Khi lậu hoặc chưa diệt !

Chuyển thể lục bát

(271) - (272)

Không vì giới luật luôn theo

Không vì học rộng, nghe nhiều giỏi thêm

Không vì chứng ngộ tu thiền

Hay là cô độc sống riêng một mình

Mà cho là đã đạt thành

"Niềm vui giải thoát, hương lành xuất gia

Phàm phu không thể sánh qua!"

Tỷ kheo chớ có tỏ ra bằng lòng

Khi mà trừ diệt chưa xong

Mê lầm, phiền não còn trong tâm mình.

271.272.

Chỉ nhờ học rộng biết nhiều
Đầu đà khổ hạnh hay lều ăn củ
Hoặc do tâm định an như
Tự cho hưởng phúc khước từ Thánh lưu?!
Sa môn tự mãn, tự kiêu
Coi chừng tâm trí còn nhiều nhiễm ô!

Chú thích:

- [1] Trưởng lão: tiếng tôn xưng người đã giữ giới Tỷ kheo mười năm trở lên.
[2] Thiện nói ở đây là thiện hữu lậu, cái thiện làm với tâm không trong sáng.

XX. Phẩm Đạo

Kệ 273. Tám chánh [1], đường thù thắng,
Bốn câu [2], lý tuyệt luân,
Ly dục, pháp tối thượng,
Pháp nhãn [3], đấng siêu quần.

Chuyển thể lục bát

(273)

*Con đường cao thượng hàng đầu
Là "Bát Chánh Đạo" nhiệm mầu biết bao,
Bốn điều chân lý tối cao
Là "Tứ Diệu Đế" dễ nào sánh ngang,
Không còn luyến ái vấn vương
Là điều cao thượng thơm hương Niết Bàn,
Trong loài động vật hai chân
Thì Đấng Toàn Giác vô ngần tối cao.*

273.

Tối cao: bát chánh con đường!
Tối cao: tứ đế tỏ tường khổ ai!
Tối cao: chẳng đắm trong ngoài!
Tối cao: pháp nhãn giữa loài hai chân!

Kệ 274. Hướng tri kiến thanh tịnh,
Duy chỉ có đường này,
Nếu người theo đường này,
Ma quân ắt mê loạn.

Chuyển thể lục bát

(274)

*Con đường duy nhất dẫn vào
Đâu còn tìm được đường nào khác hơn
Khiến cho thanh tịnh nhãn quan,
Các người theo đúng lối vàng nói trên
Ma vương mê loạn ngay liền*

Chẳng còn dục vọng gây phiền cho người.

Kệ 275. Khổ não sẽ dứt sạch,
Nếu theo đường Tám chánh.
Ta dạy người con đường.
Nhổ sạch mọi chông gai.

Chuyển thể lục bát

(275)

*Thuận tu theo chánh đạo rồi,
Bao nhiêu khổ não tức thời tiêu tan,
Sau khi chứng ngộ đạo vàng,
Biết phương cách diệt vô vàn chông gai.
Diệt bao chướng ngại hại người.
Ta nay truyền dạy các người con đường.*

275.

*Lối này nếu quyết đi theo
Ái hà khô cạn, rêu bèo tang thương.
Như Lai chỉ dạy con đường
Chặt lia gai chướng thanh gươm "tuệ phàn".*

Kệ 276. Hãy nỗ lực tinh tấn,
Như Lai chỉ thuyết dạy.
Người hành trì thiên định
Ắt thoát vòng Ma vương.

Chuyển thể lục bát

(276)

*Các người phải tự gắng công,
Ta là thầy dạy chỉ đường mà thôi.
Con đường giác ngộ tuyệt vời,
Tự người thiên định theo nơi đúng đường
Thoát ra khỏi lưới Ma vương.*

276.

Ra đi nỗ lực tầm tư,
Nhu Lai là bậc đạo sư chỉ bày,
Ai người giới hạnh đủ đầy,
Ma vương đâu dễ buộc dây kéo hoài.

Kệ 277. Nhờ trí tuệ quán chiếu,
Thấy các hành vô thường.
Thế là chán đau thương:
Đây chính đường thanh tịnh.

Chuyển thể lục bát

(277)

*Các hành vốn dĩ vô thường
Trí người nếu hiểu tận tường như trên,
Thoát ly ngay mọi não phiền,
Theo đường thanh tịnh vào miền sạch trong.*

277.

Khi tuệ quán chiếu tỏ tường
Các hành vốn dĩ vô thường xưa nay,
Thoát ly khổ não, đọa đày
Là thanh tịnh đạo, ai rày chớ quên!

Kệ 278. Các hành đều là khổ.
Vội Tuệ, quán thấy vậy,
Nên nhàm chán khổ đau:
Đây chính đường thanh tịnh.

Chuyển thể lục bát

(278)

*Các hành vốn dĩ khổ đau,
Trí người sáng suốt hiểu mau điều này,
Não phiền sẽ thoát ly ngay,
Theo đường thanh tịnh tràn đầy sạch trong.*

278.

Khi tuệ quán chiếu tỏ tường
Các hành vốn dĩ đau thương, khổ nản,
Thoát ly phiền não chán nhàm,
Là thanh tịnh đạo, Niết Bàn tìm đâu?

Kệ 279. Các pháp đều vô ngã,
Vớí Tuệ, quán thấy vậy,
Nên nhàm chán khổ đau:
Đây chính đường thanh tịnh.

Chuyển thể lục bát

(279)

*Các pháp nào có thật đâu
Thấy đều vô ngã, "ta" nào là "ta".
Trí người nếu hiểu rõ ra,
Thoát ly phiền não cho xa tức thời,
Theo đường thanh tịnh tuyệt vời.*

279.

Khi tuệ quán chiếu tỏ tường
Các pháp vô ngã chẳng thường là ta,
Thoát ly phiền não, ác ma,
Là thanh tịnh đạo, chẳng xa lối về!

Kệ 280. Khi cần, không nỗ lực,
Tuy trẻ mạnh, nhưng lười,
Chí nhu nhược, biếng nhác.
Vớí trí tuệ thụ động,
Sao tìm được chánh đạo?

Chuyển thể lục bát

(280)

*Lúc cần nỗ lực lại lười,
Dù đang cường tráng, dù thời thiếu niên,
Tinh thần suy nhược triền mien,
Còn đâu trí tuệ mà tìm được ra
Con đường ngộ đạo thơm hoa.*

280.

Tuổi trẻ sức lực dồi dào
Lại sống buông thả, lao chao biếng lười!
Tinh thần suy nhược, rã rời
Làm sao có tuệ mà soi con đường?

Kệ 281. Thân không hề làm ác,
Cẩn trọng khi nói năng,
Thường thanh tịnh ba nghiệp,
Ắt đạt đạo thánh nhân.

Chuyển thể lục bát

(281)

*Lời nên thận trọng mọi bề,
Ý luôn kiềm chế chớ hề buông lung,
Thân đừng làm ác, bất lương,
Cố mà thanh lọc ba đường kể trên
Sẽ mau chứng đạo thánh hiền.*

281.

Giữ gìn lời nói chánh chơn,
Hộ phòng tâm ý trắng trơn sạch lâu,
Thân quen hành ác, dứt mau!
Ba nghiệp thanh tịnh, đạo mau chứng tri!

Kệ 282. Tu Thiên, trí tuệ sanh,
Bỏ Thiên, trí tuệ diệt.
Biết con đường hai ngã
Đưa đến hữu, phi hữu,
Hãy tự mình nỗ lực,
Khiến trí tuệ tăng trưởng.

Chuyển thể lục bát

(282)

*Tu thiên trí tuệ phát sinh,
Bỏ thiên trí tuệ rời mình trôi ngay.
Ai mà thông suốt điều này
Biết so lợi hại, dở hay đôi đường,
Tự mình nỗ lực tăng cường
Thêm phần trí tuệ ngát hương thơm lành.*

282.

Tu thiên thì tuệ phát sanh
Không thiên thì tuệ mong manh phụt tàn.
Hữu và phi hữu hai đàng [*]
Suốt thông, nỗ lực để đàng tuệ tăng!

[*] hữu ái và phi hữu ái

Kệ 283. Đốn rừng [4], không đốn cây
Vì rừng gây sợ hãi.
Đốn rừng và ái dục,
Tỷ kheo, hãy tịch mịch.

Chuyển thể lục bát

(283)

Đốn rừng nhưng chớ chặt cây,

Đốn rừng tham ái với đầy sân si.

Chính do rừng dục vọng kia

Mà bao sợ hãi dễ bề sinh ra.

Rừng to, rừng nhỏ quanh ta

Cả hai rừng đó mau mà đốn đi,

Các Ty kheo hãy thoát ly

Thoát rừng dục vọng muôn bề tối tăm.

Kệ 284. Khi nào chưa cắt tiết,
Ái dục giữa gái trai,
Tâm ý vẫn buộc ràng,
Như bê con vú mẹ.

Chuyển thể lục bát

(284)

Dây tình nam nữ, gái trai

Nếu mà chưa dứt, còn hoài vương mang,

Thì tâm, ý vẫn buộc ràng

Như bê bú mẹ luôn ham, chẳng rời.

283.284.

Hãy đốn rừng, chẳng chặt cây!

Là rừng đục vọng ả đầy quý ma.
Rừng to, rừng nhỏ không tha,
Không rừng mà sống, gọi là Sa môn!

Cho dầu một bụi côn con
Nữ nam ái luyện vẫn còn chồi leo,
Ái kia cứ buộc, cứ đeo,
Bê đòi vú mẹ, bám theo, dính hoài!

Kệ 285. Tự cắt dây ái đục,
Nhu tay ngắt sen thu,
Đạo tịch tịnh gắng tu,
Bạc Thiện Thệ dạy vậy.

Chuyển thể lục bát

(285)

Dây tình ái hãy dứt liền

Nhu tay ngắt bỏ cành sen thu tàn.

Siêng tu an tịnh đạo vàng

Là đường Phật dạy tìm sang Niết Bàn.

285.

Dây tình xin chớ xót thương,
Cắt lia cành nọ, sen vương thu tàn.
Nuôi chi những buộc, những rang,
Sống đời an tịnh: con đường Tôn Sư!

Kệ 286. Mùa mưa ta ở đây,
Đông, hạ cũng ở đây,
Người ngu tâm tưởng vậy,
Không tự giác hiểm nguy.

Chuyển thể lục bát

(286)

"Nơi đây ta ở mùa mưa,

Đông về, hạ tới cũng ưa chốn này".

Người ngu nghĩ đại khờ thay,

Nào hay nguy hiểm cạnh ngay Tử thần,

Luôn luôn cái chết rất gần.

286.

Mùa mưa ta sống ở đây
Hạ này cũng vậy, thu rày đi đâu?
Người ngu tính chuyện dài lâu,
Có nghe sự chết gõ đầu hỏi thăm?

Kệ 287. Người tâm ý đắm say
Con cái và súc vật,
Tử thân bắt người ấy,
Như lựu trôi làng ngủ.

Chuyển thể lục bát

(287)

*Người mà tâm mãi hằng ngày
Cháu con, gia sản đắm say chẳng ngừng,
Khó mà thoát khỏi Tử thân,
Giống như thảm họa xóm làng ngủ say
Bị cơn nước lũ cuốn ngay.*

287.

Những ai say đắm thế gian,
Bám vào con cái, vào đàn vật nuôi,
Thần chết cũng cuốn theo người
Như làng mê ngủ, lũ trôi chẳng ngờ.

Kệ 288. Con cái nào chờ che,
Mẹ cha nào o bế,
Thân thích nào bảo vệ,
Khi Thần chết lôi đi.

Kệ 289. Biết rõ sự lý này,
Người trí lo trì giới,
Mau lẹ làm thanh tịnh,
Con đường đến Niết Bàn.

Chuyển thể lục bát

(288) - (289)

*Tử thân khi đến gọi mình,
Bà con, thân thuộc cũng đành bó tay.
Cha con tình có tràn đầy
Để gì giúp được nhau ngay lúc này.*

*Khi ta hiểu lẽ trên đây,
Người nào giới hạnh hàng ngày luôn theo,
Lại thêm trí tuệ cao siêu,
Sẽ mau mở lối đi nhiều hương hoa,
Niết Bàn chốn đó tìm qua.*

288.289.
Lấy ai để bảo vệ ta?
Họ hàng, con cái hay cha mẹ mình?
Khi mà Thần chết rập rình,
Cô đơn chịu nghiệp vắng thình chẳng người!

Chú thích:

[1] Tám chánh: Bát Chánh Đạo.

[2] Bốn câu: Tứ Diệu Đế, tức là khổ, khổ tập, khổ diệt, khổ diệt đạo.

[3] Pháp nhãn: chỉ Phật, có đủ năm mắt, là nhục nhãn, thiên nhãn, huệ nhãn, Phật nhãn và nhất thể trí nhãn.

[4] Rừng dục vọng.

XXI. Phẩm Tạp Lục

Kệ 290. Nếu bỏ hạnh phúc nhỏ,
Đề được hạnh phúc to,
Người trí chẳng đắn đo,
Bỏ ngay hạnh phúc nhỏ.

Chuyển thể lục bát

(290)

*Nếu niềm vui nhỏ buông đi
Đón về hạnh phúc trăm bề lớn hơn,
Người khôn vui nhỏ chẳng vương
Đón niềm vui lớn ngát hương tâm hồn.*

290.

Xa lìa hạnh phúc nhỏ nhoi
Tìm hạnh phúc lớn để soi hướng về
Lạc nhỏ, bậc trí không mê!
Quyết hái lạc lớn: bỏ đề tám bông [*].

[*] Bát chánh đạo

Kệ 291. Minh mưu cầu hạnh phúc,
Lại gieo khổ cho người,
Thế là chuốc hận thù,
Không sao trừ hết hận.

Chuyển thể lục bát

(291)

*Gieo đau gieo khổ cho người
Để mong cầu được niềm vui cho mình
Sẽ gây oán hận thật tình
Không sao thoát khỏi quẩn quanh hận thù.*

291.

Cứ gieo đau khổ cho người
Để tìm hạnh phúc, nực cười lắm thay!
Kẻ ngu thù hận trối tay
Bị lôi, bị siết, bủa vây oán cừu!

Kệ 292. Việc đáng làm, không làm,
Không đáng làm, lại làm,
Kẻ ngạo mạn, phóng dật,
Lậu hoặc ắt tăng thêm.

Chuyển thể lục bát

(292)

*Việc nên làm lại không làm
Đi làm những việc không cần thiết chi
Những người phóng túng kiêu kỳ
Não phiền, tội lỗi ắt thì gia tăng.*

292.

Việc đáng thì lại không làm
Việc không thích đáng lại chăm dínch vào
Người ngu ngã mạn tự hào
Lậu hoặc tăng trưởng khác nào bìm leo!

Kệ 293. Người siêng năng cần mẫn,
Tu tập quán niệm thân,
Không làm việc không đáng,
Gắng làm việc đáng làm,
Tâm thường niệm tịnh giác,
Lậu hoặc tiêu tan dần.

Chuyển thể lục bát

(293)

*Những người cần mẫn siêng năng
Thường lo quán sát kỹ càng bản thân
Không làm những việc chẳng cần,
Việc cần cố gắng chu toàn cho xong
Suy tư, sáng suốt, tinh khôn
Nã phiền, tội lỗi không còn vương mang.*

293.

*Những người cần mẫn siêng năng
Niệm thân, quán tưởng thường hằng chẳng rời
Chỉ làm việc thích đáng thôi
Ngã mạn, lậu hoặc khó mòi nẩy sanh!*

Kệ 294. Hãy giết mẹ [1], giết cha [2],
Giết hai vua Sát ly [3],
Giết vương quốc [4], quần thần [5],
Bà-La-Môn như vậy,
Sống vô ưu [6], thoải mái.

Chuyển thể lục bát

(294)

Trừ mẹ ái dục cho mau, ()
Trừ cha kiêu ngạo, tự hào, khoe khoang, (**)
Trừ hai Vua nợ kiêu căng,
Tham vọng, hiếu chiến, ý càng lầm sai,
Chẳng tin nhân quả, luân hồi,
Khó mà giải thoát, muôn đời hại dân,
Trừ thêm vương quốc kia luôn,
Hạ mười hai xứ: sáu trần, sáu căn,
Tự mình làm chủ giác quan,
Tạo ra an lạc thân tâm bội phần,*

*Trừ luôn cả vị đại thần
Bo bo gìn giữ kho tàng quốc vương,
Khác gì một kẻ làm đường
Ham mùi luyến ái, vẩn vương cuộc đời,
Trừ xong mọi việc trên rồi
Vị A-la-hán thành thoi cỡi long,
Ra đi, sậu muôn chẳng còn.*

294.

Sau khi giết cha mẹ rồi
Giết hai vua nợ hết đời hiếu tranh,
Chém tên quốc khó đại thần,
Diệt luôn lãnh thổ, quan quân, tùy tùng,
Được rồi quốc độ mệnh mông
Bạc Vô Ưu sống thong dong bốn mùa.

Kệ 295. Hãy giết mẹ, giết cha,
Giết hai vua Phạm chí,
Giết hồ tướng thứ năm [7],
Bà-La-Môn như vậy,
Vô ưu sống thoải mái.

Chuyển thể lục bát

(295)

Trừ mẹ ái dục cho mau, ()
Trừ cha kiêu ngạo, tỵ hào luôn luôn, (**)
Trừ hai Vua Bà-la-môn
Luôn mang tư tưởng sai lầm mãi thôi,
Chẳng tin nhân quả luân hồi,
Khó mà giải thoát, muôn đời ngu si.
Trừ con đường nợ hiểm nguy
Giăng nãm chướng ngại ngăn che mắt trần,
Giống nãm vị tướng dữ dần,*

Hoài nghi là tướng đứng hàng thứ năm,

Trừ xong mọi việc khó khăn,

Vị A-la-hán thênh thang cõi lòng

Ra đi, sáu muện chẳng còn.

295.

Mẹ cha đã giết, đã chôn
Và hai vua Bà-la-môn, chém ngành.
Đoạn viên hồ tướng thứ năm
Bạc vô ưu sống cõi hằng vô sinh.

Để hiểu rõ ý nghĩa của hai câu kệ 294 và 295, xin xem thêm lời giải thích của Ty kheo Khantipalo và Hòa thượng Narada dưới đây:

"... Mẹ (mata) là ẩn dụ cho **lòng tham ái** (tanha), và cha (pita) là ẩn dụ của **ngã mạn** (mana). Chính vì tham ái và ngã mạn mà ta phải tái sinh nhiều đời, nhiều kiếp trong cõi ta bà luân hồi này. Hai vị vua chính là hai biên kiến của vô minh: **thường kiến** (eternalism) và **đoạn kiến** (annihilationism), thường tạo ra nhiều tranh cãi vô ích, cần phải được phá bỏ. Vương quốc lãnh thổ kia chính là **6 căn** và **6 trần**: mắt, tai, mũi, lưỡi, thân, ý, và sắc, thanh, hương, vị, xúc, pháp. Vị Quốc khố đại thần (treasurer) là để chỉ **lòng tham đắm dục lạc** phát sinh và chất chứa từ 6 căn đó. Sau cùng, hồ tướng thứ năm chính là con quỷ thứ năm làm cản trở sự định tâm, phát tuệ. Đó là "**nghi**" của 5 triền cái: tham dục, sân hận, hôn trầm, trạo cử, và hoài nghi. Sau khi đã đoạn diệt tất cả các chướng ngại này thì hành giả mới thông dong, tự tại, đi đến giải thoát ...".

Kệ 296. Đệ tử Gotama,
Tự thân luôn tỉnh giác
Vô luận ngày hay đêm,
Thường tưởng niệm Phật Đà.

Chuyển thể lục bát

(296)

Những người đệ tử Phật Đà

Đêm ngày tỉnh giác để mà nghĩ suy,

Nghĩ về Đức Phật từ bi,

Một lòng tưởng niệm sớm khuya chuyên cần.

Kệ 297. Đệ tử Gotama,
Tự thân luôn tỉnh giác,
Vô luận ngày hay đêm,
Thường tưởng niệm Chánh Pháp.

Chuyển thể lục bát

(297)

*Những người đệ tử Phật Đà
Đêm ngày tỉnh giác để mà nghĩ suy,
Nghĩ về Chánh Pháp từ bi,
Một lòng tưởng niệm sớm khuya chuyên cần.*

Kệ 298. Đệ tử Gotama,
Tự thân luôn tỉnh giác,
Vô luận ngày hay đêm,
Thường tưởng niệm Tăng già.

Chuyển thể lục bát

(298)

*Những người đệ tử Phật Đà,
Đêm ngày tỉnh giác để mà nghĩ suy,
Nghĩ về Giáo Hội từ bi,
Chư Tăng hòa hợp sớm khuya tu hành.*

Kệ 299. Đệ tử Gotama,
Tự thân luôn tỉnh giác,
Vô luận ngày hay đêm,
Thường tưởng niệm sắc thân.

Chuyển thể lục bát

(299)

*Những người đệ tử Phật Đà,
Đêm ngày tỉnh giác để mà nghĩ suy,
Sắc thân bất tịnh kể chi,
Nên tìm hiểu rõ mọi bề cho mau.*

Kệ 300. Đệ tử Gotama,
Tự thân luôn tỉnh giác,
Vô luận ngày hay đêm,
Thường vui niệm bất sát.

Chuyển thể lục bát

(300)

Những người đệ tử Phật Đà,

Đêm ngày tỉnh giác để mà nghĩ suy,

Về niềm vui lớn diệu kỳ:

Không hề sát hại bất kỳ con chi.

Kệ 301. Đệ tử Gotama,
Tự thân luôn tỉnh giác,
Vô luận ngày hay đêm,
Thường ưa tu thiền quán.

Chuyển thể lục bát

(301)

Những người đệ tử Phật Đà,

Đêm ngày tỉnh giác để mà nghĩ suy,

Về niềm vui lớn kể chi:

Lo tu thiền định sớm khuya chuyên cần.

296.297.298.299.300.301.

Đệ tử đức Gotama

Ngày đêm tỉnh giác Phật đà niệm luôn,

Chăm chuyên trú niệm tinh cần,

Nằm, ngồi, ăn, nói, nhất tâm niệm hoài.

Đệ tử của đức Như Lai

Ngày đêm tỉnh niệm trọn bài Đạt ma,

Luôn luôn tỉnh niệm Tăng già,

Như người canh cửa lơ là chẳng nên!

Đệ tử của đức Đại hiền

Ngày đêm tỉnh giác trú thiền niệm tâm.

Đệ tử đức Chuyển pháp luân

Ngày đêm tỉnh giác chuyên cần tấn tu.

Niềm vui bất sát, vô thù,

Nằm ngồi ăn nói công phu thiền hành.

Đệ tử của đức Vô sanh

Ngày đêm tỉnh giác, trong lành, hỷ an,

Thân tâm trú niệm chu toàn

Vui đời thiền quán xứng hàng Sa môn!

Kệ 302. Khó thay, đi xuất gia,
Khó thay, tu tại gia,
Khổ thay, bạn không hợp,
Khổ thay, phải luân hồi!
Vậy chớ sống luân hồi,
Chớ chạy theo đau khổ.

Chuyển thể lục bát

(302)

*Khó thay, diệt ái dục rồi
Để mà vui sống cuộc đời xuất gia,
Khó thay, cuộc sống tại nhà
Trần gian sinh hoạt thật là thương đau,
Khổ thay, phải sống gần nhau
Khi không ý hợp tâm đầu êm xuôi,
Khổ thay, cứ mãi nổi trôi
Trong vòng sinh tử luân hồi quẩn quanh.
Vây lo vượt thoát cho nhanh
Khổ đau nơi ấy, tử sinh chốn này.*

302.

Khó thay, đời sống xuất gia!
An vui đời sống không nhà, khó hơn!
Tại gia, phiền não dập dồn
Lại khó hơn nữa, sầu buồn kéo lôi!
Bạn bè không hợp, chán ôi!
Làm người lữ khách luân hồi, càng thương!
Vây nên dùng gót đoạn trường
Theo chi, biết khô, vẫn bương chải hoài!

Kệ 303. Tín tâm, sống giới hạnh
Được danh dự, tài sản.
Dù đi đến nơi nào,
Cũng được người cung kính.

Chuyển thể lục bát

(303)

*Tâm ai tràn ngập niềm tin,
Lại thêm giới hạnh giữ gìn thanh cao,
Có thêm tài đức dồi dào,
Đi đâu cũng được đón chào tôn vinh.*

303.

Đức tin, giới hạnh tròn đầy
Danh thơm, tài sản: [*] Sa môn có rồi!

Đi đâu cũng được đón mời
Cung nghinh, quý trọng phúc trời dấm so?

[] gia tài chánh hạnh*

Kệ 304. Người lành dù ở xa
Rõ ràng như Núi Tuyết [8],
Người ác dù đứng gần
Như tên bắn trong đêm.

Chuyển thể lục bát

(304)

Người lành dầu ở chốn xa

Vẫn luôn tỏ rạng như là núi cao,

Còn như người ác, lạ sao,

Dù cho kẻ cận ai nào thấy đâu

Như tên bắn giữa đêm thâu.

304.

Cao cao núi tuyết Hy-ma
Người lành cũng vậy, ở xa thấy liền.
Như tên bay giữa đêm đen
Kẻ xấu tánh nét, ai thềm biết cho!

Kệ 305. Ai ngồi nằm một mình,
Tinh tấn đi một mình,
Tự điều phục một mình,
Sẽ vui nơi rừng sâu.

Chuyển thể lục bát

(305)

Một mình đi đứng nằm ngồi,

Chẳng hề buồn chán sống nơi âm thầm,

Tự mình điều phục thân tâm,

Dù trong rừng vắng muôn phần sống vui.

305.

Với ai thích sống cô đơn

Độc hành lặng lẽ - chánh chơn tự lòng!
Ngồi nằm, tâm ý thanh trong,
Rừng sâu khả ái thật không phụ người!

Chú thích:

[1] Chỉ ái dục.

[2] Chỉ kiêu mạn.

[3] Chỉ thường kiến và đoạn kiến.

[4] Chỉ 12 xứ là mắt, tai, mũi, lưỡi, thân, ý, sắc, thanh, hương, vị, xúc, pháp.

[5] Chỉ dục lạc..

[6] Bà-la-môn vô ưu: ý nói A-la-hán.

[7] Hồ tướng thứ năm: ý nói nghi thứ năm.

[8] Tuyết Sơn là dãy Hy-mã-lạp-son.

XXII. Phẩm Địa Ngục

Kệ 306. Kẻ mồm miệng dối láo,
Có làm, nói không làm,
Kẻ tạo hai nghiệp ấy,
Đê tiện, đọa địa ngục.

Chuyển thể lục bát

(306)

Nói lời xảo trá dối gian,

Làm rồi lại chối không làm, không hay,

Ai mà tạo những nghiệp này

Chết vào địa ngục đọa đầy tránh đâu,

Làm người ty tiện dài lâu.

306.

Vọng ngôn, vọng ngữ, nói quàng,
Chết sanh khổ cảnh, thờ than nỗi gì?
Làm rồi lại chối quách đi,
Hai tên một giuộc: a tỳ, tiện nhân!

Kệ 307. Nhiều người khoác cà sa,
Ác hạnh, không điều phục.
Người ác, do hạnh ác,
Phải đọa xuống địa ngục.

Chuyển thể lục bát

(307)

Dù cho mặc áo cà sa

Nhưng mà hạnh ác, gian tà chẳng ngăn,

Sau vì nghiệp ác mình làm

Chết vào địa ngục gian nan đọa đầy.

Kệ 308. Kẻ phá giới, buông lung
Thà nuốt hòn sắt nóng,
Hừng hực lửa đốt thân,
Hơn nhờ com tín thí.

Chuyển thể lục bát

(308)

Hay phá giới, chẳng tu hành,

Thà nuốt sắt đỏ vào mình nóng ran

Để cho lửa cháy đốt thân,

Còn hơn thọ lãnh nhân dân cúng dường.

308.

Thà rằng sắt đỏ nuốt tươi,
Thà rằng lửa hực dầu sôi dạ dày,
Còn hơn ngửa bát trên tay
Ăn nhờ vật thực, đông tây tín thành.
Người ngu chẳng niệm điều lành
Thân tâm ác giới, loạn hành nhớ cho!

Kệ 309. Bốn nạn chờ đợi người
Phóng dật theo vợ người ;
Mắc họa, ngủ không yên,
Bị chê là thứ ba,
Đọa địa ngục, thứ bốn.

Chuyển thể lục bát

(309)

Buông lung theo vợ, chồng người,

Mắc vào bốn nạn khiến đời bất an:

Bản thân tội lỗi vương mang,

Ngủ đêm trần trọc, tâm can rối bời,

Bà con khinh bỉ chê cười,

Chết vào địa ngục là nơi đọa đầy.

309.

Tà dâm, tà vạy vợ người
Bốn điều bất hạnh đến thời phải vương:
Một chịu họa hại tai ương,
Hai là khó ngủ, dạ thường lo âu,
Ba, đời phi nhỗ ngập đầu,
Bốn đọa địa ngục, đâm sâu, cột đùm.

Kệ 310. Mắc họa, đọa ác thú,
Bị hoảng sợ, ít vui.
Quốc vương phạt trọng hình.
Kẻ gian dứu vợ người.

Chuyển thể lục bát

(310)

*Mang về vô phước cho mình,
Đọa làm ác thú. Cuộc tình vui chi
Vì đang lo sợ mọi bề,
Thêm vua phạt tội nặng nề bản thân,
Cho nên phải giữ thân tâm
Vợ, chồng người chớ tà dâm hoang đàng*

Kệ 311. Như cỏ sa [1] vụng nắm,
Tất bị họa đứt tay.
Hạnh Sa môn tà hạnh,
Tất bị đọa địa ngục.

Chuyển thể lục bát

(311)

*Cỏ kia sắc tựa lưỡi dao
Những người vụng dại nắm vào đứt tay,
Sa môn tà hạnh còn đầy
Tất nhiên địa ngục đọa ngay tức thì.*

311.

Ai người lấy cỏ kusa,
Nếu tay vụng nắm, thịt da cắt lia.
Hạnh Sa môn cũng thế kia,
Gìn thân không khéo, dao lia chém mình!

Kệ 312. Sóng phóng đấng, buông lung,
Theo giới hạnh ô nhiễm,
Hoài nghi đời phạm hạnh,
Chứng sao được quả lớn.

Chuyển thể lục bát

(312)

*Ai mà phóng đấng buông lung,
Không theo giới cấm, vô cùng nhiễm ô,
Sóng đời đạo hạnh đáng ngờ
Không sao chứng quả, khó mà thành công.*

312.

Một điều dễ dãi buông lung,
Một điều ô nhiễm khởi cùng ác tri,
Một điều phạm hạnh đáng nghi,
Lòng chưa vững chắc mong gì tốt hơn!

Kệ 313. Nếu việc đáng phải làm,
Hãy quyết làm hết sức,
Xuất gia mà phóng đấng,
Chỉ tăng thêm bụi đời.

Chuyển thể lục bát

(313)

*Việc cần làm, phải nên làm,
Làm cho hết sức, tận tâm, nhiệt tình,
Xuất gia mà chẳng giữ mình,
Hành vi phóng đấng, tu hành buông lơi,
Chỉ gieo cát bụi cho đời.*

Kệ 314. Ác hạnh không nên làm,
Làm xong, chịu khổ lụy,
Thiện hạnh, ắt nên làm,
Làm xong, không ăn năn.

Chuyển thể lục bát

(314)

*Đừng làm ác, chẳng lợi gì!
Gieo đi độc ác, gặt về khổ đau.
Làm lành, làm tốt cho mau,
Không hề hối tiếc, trước sau đẹp lòng.*

314.
Không làm điều ác hay hơn,
Dẫu là ác nhỏ, khổ buồn về sau.
Nên làm việc thiện mau mau!
Điều thiện, mai hậu chẳng cầu cũng vui!

Kệ 315. Như thành ở biên thù,
Trong ngoài đều phòng hộ.
Cũng vậy, phòng hộ mình,
Giây lát chớ buông lung.
Giây lát lỡ buông lung,
Là đọa vào địa ngục.

Chuyển thể lục bát

(315)

*Tựa như thành ở biên cương
Trong ngoài phòng thủ kỹ càng nghiêm minh,
Ta nên phòng hộ thân mình,
Chớ nên chệnh mảng mặc tình buông lung.
Buông lung nguy hiểm vô cùng,
Đọa đầy địa ngục trong chừng phút giây.*

315.
Như trên ải trấn biên thù
Quan quân bảo vệ chẳng uy giặc ngoài,
Thân tâm phòng hộ, hỡi ai!
Sát na biếng trễ, "gia tài" còn đâu?
Bỏ qua cơ hội lần đầu
Đọa vào khổ cảnh ruột rầu thối gan!

Kệ 316. Không đáng hổ, lại hổ.
Việc đáng hổ, lại không.
Do ôm ấp tà kiến,
Chúng sanh bị khốn khổ.

Chuyển thể lục bát

(316)

Việc không đáng hổ thẹn gì

Mà ta hổ thẹn, lạ kỳ làm sao?

Việc kia đáng thẹn biết bao,

Mà ta chẳng thẹn chút nào cho cam.

Cứ ôm tà kiến sai lầm,

Đọa đày địa ngục trăm phần tránh đâu!

Kệ 317. Không đáng sợ, lại sợ,
Đáng sợ, lại thấy không,
Do ôm ấp tà kiến.
Chúng sanh bị ngục hình.

Chuyển thể lục bát

(317)

Việc không đáng sợ hãi gì

Mà ta sợ hãi, lạ kỳ làm sao?

Việc kia đáng sợ biết bao,

Mà ta chẳng sợ chút nào cho cam

Cứ ôm tà kiến sai lầm

Đọa đày địa ngục trăm phần tránh đâu!

Kệ 318. Không lỗi, lại thấy lỗi,
Có lỗi, lại thấy không,
Do ôm ấp tà kiến,
Chúng sanh đi địa ngục.

Chuyển thể lục bát

(318)

Việc không làm lỗi chút gì

Mà lại tưởng lỗi, lạ kỳ làm sao?

Việc kia làm lỗi biết bao,

Mà không thấy được lỗi nào cho cam.

Cứ ôm tà kiến sai lầm

Đọa đầy địa ngục trăm phần tránh đâu!

Kệ 319. Có lỗi, biết có lỗi,
Không lỗi, biết là không,
Do chấp nhận chánh kiến,
Chúng sanh đi cõi lành.

Chuyển thể lục bát

(319)

Khi làm lỗi, nhận lỗi mình,

Khi không làm lỗi biết rằng không.

Nghĩ suy sáng suốt luôn luôn,

Đúng sai, phải trái nhận chân đôi đường,

Cảnh nhàn chờ đón thơm hương.

Chú thích:

[1] *Cỏ Kusa*

XXIII. Phẩm Voi

Kệ 320. Ta như voi giữa trận
Hứng chịu cung tên rơi,
Nhẫn chịu mọi phi báng
Ác giới rất nhiều người.

Chuyển thể lục bát

(320)

Như voi ra trước trận tiền

Luôn luôn hứng chịu cung tên bắn mình,

Như Lai nhẫn nhục tu hành

Chịu điều phi báng cũng đành lòng thôi,

Sống vô tư cách lắm người

Xa điều giới luật, ghét nơi cửa thiền.

320.

Như voi đứng giữa trận tiền
Hứng bao mũi đạn lần tên, sá gì!
Như Lai nhẫn chịu ác tri,
Bởi do ác giới, ngu si bao người

Kệ 321. Kẻ luyện voi dự hội,
Người luyện ngựa dâng vua,
Bậc tôi luyện thượng thừa
Chịu đựng mọi phỉ báng.

Chuyển thể lục bát

(321)

*Luyện voi dự hội, tài thay,
Luyện ngựa vua cười cũng hay vô cùng,
Nhưng mà nếu luyện được lòng
Luôn luôn nhẫn nhục, chẳng còn nổi sân,
Khi nghe phỉ báng bản thân,
Mới là điều luyện, muôn phần tài hơn.*

Kệ 322. Quý thay, la luyện thuần,
Quý thay, giống ngựa Xinh.
Quý thay, voi luyện lành.
Tuyệt thay, bậc luyện mình.

Chuyển thể lục bát

(322)

*Con la được huấn luyện qua
Trở nên thuần tánh, tỏ ra tốt lành,
Ngựa nòi sinh chốn sông xanh
Sau khi huấn luyện, trở thành ngựa hay,
Voi ngài to lớn quý thay,
Sau khi huấn luyện voi này tuyệt luân,
Con người nếu chính bản thân
Tự mình thuần hóa được luôn chính mình,*

Mới là người thật tài tình!

322.

Con la thuần thực, quý thay!
Ngựa kỳ, ngựa ký tung mây, quý là!
Quý hơn voi lớn có ngà,
Quý hơn tất cả: chính ta tự điều!

Kệ 323. Chẳng phải nhờ voi ngựa
Đưa ta đến Niết Bàn,
Chỉ ai tự điều phục
Mới đến đích Niết Bàn.

Chuyển thể lục bát

(323)

*Nào đâu nhờ những xe này
Mà người lại đến được ngay Niết Bàn.
Chỉ người tu luyện đàng hoàng,
Tự mình điều phục bản thân tốt lành,
Niết Bàn mới đến được nhanh.*

Kệ 324. Con voi tên Tài Hộ,
Phát dục, khó điều phục,
Trói buộc, không ăn uống.
Voi nhớ đến rừng voi.

Chuyển thể lục bát

(324)

*Voi kia khó trị vô vàn,
Đến kỳ phát dục lại càng hung hăng.
Khi chân bị trói, bị rang,
Ngày không ăn uống, đêm hằng nhớ thương,
Nhớ đàn, nhớ mẹ, nhớ rừng.*

Kệ 325. Kẻ ngu si, ám độn
Ham ăn ngủ như heo,
Bạ đâu nằm lẫn đó,
Luân hồi mãi cuốn theo.

Chuyển thể lục bát

(325)

*Người phàm, ngu muội, tham ăn,
Lại thêm ưa ngủ, nằm lẫn lóc hoài,
Như heo ăn bụng no rồi,
Tái sinh chịu mãi, luân hồi tránh đâu.*

325.

Những người hôn ám, ngu si
Ham ăn mê ngủ, li bì thối thây,
Heo no nằm đống cứt nhày,
Thai bào sanh thú kiếp này, kiếp kia!

Kệ 326. Trước tâm ta buông lung,
Chạy theo ái, dục, lạc.
Nay chuyên tâm nhiếp phục,
Như quán tượng điều voi.

Chuyển thể lục bát

(326)

*Như Lai thuở trước buông lung,
Bao nhiêu tham dục cứ thường chạy theo,
Tâm ta nay đã xoay chiều,
Nhờ vào chánh niệm ta điều phục tâm,
Như voi hung dữ vô ngần
Nhờ tay quán tượng sẽ thuần tính ngay.*

326.

Trước kia phóng túng quen nề,
Chạy theo dục lạc, u mê ở đời.
Nhưng nay niệm phục được rồi
Như dùng móc sắt khiến voi tài tình.

Kệ 327. Hãy vui vẻ siêng năng,
Khéo phòng hộ tâm ý.
Tự cứu khỏi nguy nan,
Như voi vượt sa lầy.

Chuyển thể lục bát

(327)

*Canh phòng tâm thật kỹ càng,
Tươi vui, sáng suốt, siêng năng, nhiệt tình,
Mình lo tự cứu lấy mình
Khỏi đường tà ác chúng sinh đọa đày,
Như voi kia bị sa lầy
Rút chân gắng sức vượt ngay đầm bùn.*

Kệ 328. Nếu gặp người đồng hành,
Cần trọng lại hiền lương,
Hàng phục mọi nguy hiểm
Hoan hỷ kết bạn đường.

Chuyển thể lục bát

(328)

*Nếu mà gặp bạn đồng hành
Hiền lương, trí tuệ cùng mình đi xa
Hãy vui sánh bước hoan ca
Bên người khôn khéo vượt qua hiểm nghèo.*

328.

Ra đi trên bước đường đời
Gặp được thiện trí: đáng người làm quen,
Học chân thật, học dịu hiền,
Kết bằng, vui sống vượt miền hiểm nguy.

Kệ 329. Nếu không gặp bạn trí.
Cần trọng lại hiền lương,
Nên như vua bỏ tránh
Vương quốc bị xâm lăng,
Hãy sống đời đơn độc,

Như voi giữa rừng xanh.

Chuyển thể lục bát

(329)

*Nếu không gặp bạn đồng hành
Hiền lương, trí tuệ cùng mình đi xa,*

*Ta nên sống một mình ta,
Như vua lánh khỏi nước nhà bại vong,
Như voi kia sống thong dong
Một mình thanh thản ở trong rừng già.*

329.

Ra đi trên bước đường đời
Nếu không gặp bạn là người trí nhân,
Là người tuệ hạnh trong ngàn,
Là người chánh niệm ân cần sớm hôm,
Thà rằng vững bước cô đơn
Như voi chúa nợ thâm sơn một mình!

Kệ 330. Thà sống cảnh cô đơn,
Hơn bạn bè kẻ ngốc,
Sống lẻ loi đơn độc,
Không gây nghiệp ác hành,
Như voi giữa rừng xanh,
Thênh thang vô tư lự.

Chuyển thể lục bát

(330)

*Thà rằng cứ ở một mình
Còn hơn có bạn đồng hành ngu si,
Mình ta rong ruổi bước đi,
Tránh làm điều ác có chi phiền lòng,
Như voi kia sống thong dong
Một mình thanh thản ở trong rừng già.*

330.

Tốt hơn, hãy sống một mình,
Người ngu kết bạn đồng hành, chẳng nên!
Ác xa, rời bỏ não phiền.
Chúa voi cô độc vui miền rừng xanh.

Kệ 331. Vui thay, bạn lúc cần!
Vui thay, sống tri túc!,
Vui thay, chết có đức!
Vui thay, hết thống khổ!

Chuyển thể lục bát

(331)

*Vui thay, có bạn khi cần!
Vui thay, biết đủ trong tâm đôi tay,
Với gì mình có hiện nay!
Vui thay, khi chết thân này tạo ra
Nghiep lành nở đẹp như hoa!
Vui thay, thống khổ lìa xa chẳng còn!*

331.

Vui thay, gặp bạn lúc cần,
Vui thay, biết đủ, biết ân giữa đời,
Vui thay, tích đức làm rồi,
Vui thay, lánh ác, xa rời khổ đau!

Kệ 332. Vui thay, hiếu kính mẹ!
Vui thay, hiếu kính cha!
Vui thay, kính Sa môn!
Vui thay, kính Hiền Thánh!

Chuyển thể lục bát

(332)

*Ở đời còn có nhân duyên
Kính yêu, phụng dưỡng mẹ hiền là vui,
Công cha như núi cao vời
Kính yêu phụng dưỡng đợc người là vui,
Cũng vui thay nếu ở đời
Có lòng tôn kính tìm nơi cúng dường
Sa Môn cùng với thánh nhân.*

331.

Vui thay, hiếu kính mẹ già,
Vui thay, hiếu kính on cha vẹn toàn,
Vui thay, cung kính Sa môn,
Vui thay, cung kính Thánh nhơn đời này!

Kệ 333. Vui thay, già giữ giới!
Vui thay, tâm tín thành!

Vui thay, được trí tuệ!
Vui thay, ác không làm!

Chuyển thể lục bát

(333)

*Vui thay, từ trẻ đến già
Luôn luôn giữ giới thiết tha chẳng rời,
Vui thay, khi sống làm người
Niềm tin chân chánh muôn đời chẳng thay!
Vui thay, trí tuệ tràn đầy!
Vui thay, điều ác hàng ngày tránh xa!*

333.

Vui thay, giới hạnh trẻ già!
Vui thay, tín đức trong ta trú lành!
Vui thay, trí tuệ đạt thành!
Vui thay, ác pháp chẳng sanh nảy chồi!

XXIV. Phẩm Tham Ái

Kệ 334. Kẻ buông lung, phóng dật,
Tham ái tợ dây leo.
Chuyên đời này đời khác,
Như khi chuyên hái trái.

Chuyển thể lục bát

(334)

*Sống đời say đắm buông lung
Thì lòng ái dục vô cùng tăng nhanh,
Giống như giữa chốn rừng xanh
Dây leo, cỏ dại mọc tình tràn lan,
Đời người tiếp nối miên man,
Khác gì khi, vượn đang tham quả rừng
Chuyên cây liên tục chẳng ngừng.*

Kệ 335. Ai sống trong đời này,
Bị ái dục buộc ràng
Sâu khổ càng tăng trưởng,
Như cỏ Bi gặp mưa.

Chuyển thể lục bát

(335)

*Nếu mà ở cõi trần gian
Bị điều ái dục buộc ràng vây quanh
Thời bao sâu khổ tăng nhanh,
Như là cỏ dại thỏa tình hứng mưa.*

Kệ 336. Ai sống trong đời này
Hàng phục được ái dục,
Sầu rơi khỏi người ấy
Như nước trượt lá sen.

Chuyển thể lục bát

(336)

*Đời này nếu bản thân ta
Khi điều ái dục vượt qua chẳng màng,
Thời bao sầu khổ lìa tan
Như mưa trơn tuột khỏi hàng lá sen.*

336.

Ai người thiện trí đời này
Tự điều các dục, tự xây thành trì,
Như nước kia chảy trượt đi,
Lá sen chẳng đọng, sầu bi chẳng còn.

Kệ 337. Các người họp nhau đây,
Ta có điều dạy này:
Hãy nhổ gốc ái dục,
Như nhổ gốc cỏ Bi.
Chớ để Ma vương hại,
Như lau bị lụt đầy.

Chuyển thể lục bát

(337)

Điều Như Lai dạy các người:
"Lành thay cho kẻ hạp nơi chốn này,
Nhổ cho sạch gốc rễ ngay
Diệt trừ ái dục thẳng tay từ nguồn,
Như là nhổ rễ cỏ hoang
Chớ nên để lũ Ma quân dục tình
Quản quanh phá hoại tâm mình,
Như cơn nước lũ tung hoành bụi lau".

337

Như Lai thương dạy các con:
"Về đây tụ hạp, lòng son tín thành,
Ái dục bứng gốc cho nhanh,
Như đào lấy rễ cỏ tranh khác gì,
Đừng để Ma vương khinh khi
Như cơn tràn lũ cuốn đi rác bèo"!

Kệ 338. Đốn cây, không đào gốc,
Chồi lại sẽ mọc lên.
Ái dục chưa nhổ rễ,
Khô đau sanh trở lại.

Chuyển thể lục bát

(338)

Đốn cây mà chẳng chịu đào
Hết luôn gốc rễ bám vào đất sâu
Thì cây lại mọc ra mau.
Đoạn trừ ái dục khác nào đốn cây,
Đoạn cho căn gốc sạch ngay,
Nếu không khổ nào mãi quay trở về.

338.

Cây kia đâu bị chặt rồi
Còn nguyên chùm rễ, nảy chồi lớn mau.
Nếu chưa diệt ái ngủ sâu
Nó còn sống mãi, khổ sâu sống theo!

Kệ 339. Ba mươi sáu dòng ái [1],
Tuôn chảy theo đục trần.
Lòng ái dục cuộn cuộn
Cuốn trôi kẻ tà kiến.

Chuyển thể lục bát

(339)

*Người ham ái dục luôn luôn
Theo ba mươi sáu dòng tuôn bạo tàn,
Cuốn vào cảnh dục dễ dàng.
Những người ái dục dâng tràn trong tâm
Bị dòng ái dục cuốn phăng.*

Kệ 340. Dòng ái dục chảy khắp,
Như dây leo mọc tràn,
Thấy dây leo vừa lan,
Liên dùng tuệ chặt gốc.

Chuyển thể lục bát

(340)

*Dòng sông ái dục dâng tràn,
Như dây leo đại mọc lan khắp miền,
Thấy dây leo mới nhô lên,
Dùng gươm trí tuệ diệt liền cho mau
Diệt trừ tận gốc thật sâu.*

340.

Dòng sông ái dục chảy lan,
Như dây leo đại mọc tràn khắp nơi.
Trí nhân thấy rễ, thấy chồi,
Mài gươm tuệ nhãn ngồi ngồi chém phăng!

Kệ 341. Người đời thích ái dục,
Say đắm theo lục trần.
Tuy mong cầu an lạc,
Sanh tử vẫn hoại thân.

Chuyển thể lục bát

(341)

*Người đời ái dục thích ham
Nên ưa rong ruổi theo làn sóng xô
Ngụp chìm biển dục vô bờ
Tuy cầu hạnh phúc khó mà thành công
Vẫn còn trong chốn trầm luân
Quần quanh sinh tử vầy vùng thoát đâu.*

Kệ 342. Người bị ái buộc ràng,
Vùng vầy và hoảng sợ,
Như thỏ bị sa lưới.
Chúng sanh ái trói buộc,
Chịu khổ đau dài dài.

Chuyển thể lục bát

(342)

*Người mà ái dục bao trùm
Kinh hoàng như thỏ vầy vùng lưới kia,
Sa vào bẫy, sợ kẻ chi,
Nào phiền, ái dục chẳng lia cho mau,
Khổ đau càng chịu dài lâu.*

342.

Kẻ bị ái dục buộc ràng
Như thỏ sa lưới, kinh hoàng xiết bao!
Mong chi tính chuyện bôn đào
Thúc thẳng quần siết, khổ lao nhiều bề!

Kệ 343. Người bị ái buộc ràng,
Vùng vầy và hoảng sợ,
Như thỏ bị sa lưới.
Do vậy vị tỷ kheo,
Mong cầu được vô dục,
Phải gắng lìa ái dục.

Chuyển thể lục bát

(343)

*Người mà ái dục bao trùm
Kinh hoàng như thỏ vầy vùng lưới kia*

Sa vào bẫy, sợ kẻ chi,

Ty kheo ái dục gặng lìa cho mau

Niết Bàn giải thoát xa đâu.

343.

Kẻ bị ái dục buộc ràng
Như thỏ sa lưới, kinh hoàng xiết bao!
Sa môn không thích khổ lao
Viễn ly ái dục, mở rào như chơi!

Kệ 344. Lìa dục đi xuất gia,
Khổ hạnh trong rừng già,
Đã giải thoát dục vọng,
Rồi lại trở về nhà.
Nên xem hạng người ấy:
Cởi ra rồi lại trói.

Chuyển thể lục bát

(344)

Người lìa ái dục, xuất gia

Sống vui ở chốn rừng già, núi sâu,

Để rồi một sớm quay đầu

Xuôi dòng ái dục thương đau về nhà,

Kẻ hoàn tục đáng xót xa

Cởi ra rồi lại tự ta trói vào.

344.

Đã tìm vui chốn rừng già
Để mong thoát khỏi căn nhà thế gian,
Nhưng kìa, chúng lại lộn quàng,
Mái xưa trở lại, buộc ràng hơn xưa!

Kệ 345. Sắt, dây, dây trói buộc
Người trí xem chưa chặt
Bằng lòng tham của cải
Và luyến ái vợ con.

Chuyển thể lục bát

(345)

Với người trí tuệ mở mang

Dù cho trói buộc bằng phương tiện gì:

Dây gai, dây, sắt sá chi,

Chẳng gì vững chắc, chẳng gì bền lâu!

Riêng lòng luyến ái khát khao

Vợ con, châu báu quyến vào chẳng xa,

Trói này khó gỡ cho ra!

345.

Bậc trí đã dạy như vậy:

"Dùng gai hay sắt làm dây chẳng bền,

Nhưng lòng bám víu bạc tiền,

Vợ con, tài sản, cố kiên hơn nhiều."

Kệ 346. Người trí có dạy rằng:

Những gì làm sa đọa

Mới trói buộc thật bền.

Trói rồi thì khó thoát.

Người trí hãy cắt đứt

Tham ái và dục lạc.

Chuyển thể lục bát

(346)

Những người có trí nói rằng:

"Dây này trói buộc ngày càng chắc thêm!"

Dây tuy mềm mại, êm đềm

Nhưng mà sao dễ nhận chìm người ta

Khó mà tháo gỡ cho ra,

Thế nên người trí lìa xa dục tình,

Cắt dây luyến ái cho nhanh,

Tự mình giải thoát, tu hành bản thân.

346.

Bậc trí đã dạy như vậy:

"Sự trói buộc nọ là dây rất bền,

Như tơ mảnh, như lụa mềm,

Kéo lên, trì xuống trước phiền thế gian.

Những ai chẳng tiếc, chẳng màng
Cắt lia, tận diệt. lên đàng thánh thời!"

Kệ 347. Người đắm say ái dục
Tự lao mình xuống dòng,
Như nhện sa lưới dệt.
Người khôn cắt trừ nó,
Thoát mọi khổ, thông dong.

Chuyển thể lục bát

(347)

*Những người ái dục đắm chìm
Xuôi dòng ái dục vào miền khổ đau,
Lọt vòng dây trói trước sau
Tựa như con nhện mắc vào lưới giăng.
Ai mà dứt mọi buộc ràng
Không còn ái dục, chẳng vương não phiền.*

347.

Những ai tham ái đắm say
Sẽ rơi trở lại loay hoay giữa dòng.
Nhện giăng lưới, tự sa tròng,
Người trí cắt đứt rỗng không, khước từ!

Kệ 348. Bỏ quá, hiện, vị lai,
Mà đến được bờ kia,
Tâm giải thoát hết thảy,
Không còn bị sanh già.

Chuyển thể lục bát

(348)

*Mặc cho quá khứ trôi đi,
Nú chi hiện tại, chờ gì tương lai.
Rời mau bến thâm cuộc đời,
Vượt qua bờ nọ là nơi tuyệt vời.
Khi tâm đã giải thoát rồi
Đâu còn sinh lão nổi trôi xoay vần.*

348.

Quá khứ, hiện tại, vị lai
Thầy trôi đi hết xa ngoài dặm không!
Bỏ thế tình, thoát qua sông
Sao lặn hụp mãi giữa dòng tử sinh?

Kệ 349. Kẻ vọng tâm tà ý,
Say đắm theo dục trần,
Tham ái càng tăng trưởng,
Tự làm dây trói thân.

Chuyển thể lục bát

(349)

*Người nào bị khuấy động nhiều
Bởi tâm xấu ác, bởi điều bất lương,
Thường ham dục lạc vô cùng,
Người mà dục lạc cầu mong tăng nhiều,
Tự mình một sớm một chiều
Trói mình thêm chặt vào theo nã phiền.*

349.

Người kia tư tưởng chẳng lành,
Nuôi lớn dục lạc nảy sanh tâm hôn.
Ái tham như nước thông nguồn,
Nước càng chảy mãi ái duồn tăng thêm,
Là dây trói buộc chắc bền
Mà Ma vương đã xỏ xiên tặng đời!

Kệ 350. Người xa lìa tà ý,
Quán bất tịnh, niệm thường,
Sẽ đoạn diệt ái dục,
Cắt đứt vòng Ma vương.

Chuyển thể lục bát

(350)

*Ai vui vì chẳng còn vương
Tư tưởng bất thiện, bất lương loại trừ,
Xác thân bất tịnh suy tư,
Giữ gìn chánh niệm, thích ưa điều lành,*

Sẽ trừ ái dục vây quanh,

Ma Vương ràng buộc phá nhanh dễ dàng.

350.

Người kia vui thích niệm lành,
Chế ngự dục lạc chẳng sanh tâm hôn,
Ái tham cắt mạch nước nguồn,
Nước kia khô cạn, ái còn ân đâu?
Bứt dây trói buộc hai đầu,
Ma vương ngỡ ngác, trước sau khó tìm.

Kệ 351. Đến đích hết sợ hãi,
Ly ái, không nhiễm ô,
Nhỏ mũi tên sanh tử,
Thân này thân cuối cùng.

Chuyển thể lục bát

(351)

Mục tiêu ai đạt tới nơi

Không còn sợ hãi. Xa rời nhiễm ô,

Xa lìa ái dục êm ru,

Cắt đi gai chướng nhỏ to trong đời.

Mũi tên sinh tử nhỏ rồi,

Thân này là cuối, luân hồi còn đâu.

Kệ 352. Ái lìa, không chấp thủ.
Cú pháp khéo biện tài,
Thấu suốt từ vô ngại,
Hiểu thứ lớp trước sau.
Thân này thân cuối cùng,
Vị ấy đáng được gọi
Bậc đại trí, đại nhân.

Chuyển thể lục bát

(352)

Xa lìa ái dục tâm thường,

Không còn luyến tiếc vấn vương bận long.

Bao nhiêu giáo pháp tinh thông,

Lời văn, ý nghĩa vô cùng hiểu sâu.

*Là người trí tuệ hàng đầu,
Vĩ nhân đáng kính, còn đâu luân hồi,
Thân này là cuối cùng rồi.*

352.
Ái không, chấp thủ cũng không
Ngũ nguyên vô ngại, suốt thông tứ từ
Trước sau cú pháp nhiên như
Biện tài, thiện xảo, kinh thư lòng mình
Bậc như vậy quả vô sinh
Vĩ non, đại trí, tuệ minh khó lường!

Kệ 353. “Ta hàng phục tất cả,
Ta biết rõ tất cả,
Không bị nhiễm pháp nào.
Ta từ bỏ tất cả,
Ái diệt, tự giải thoát.
Đã liễu ngộ viên thành,
Ai là thầy ta nữa?”

Chuyển thể lục bát

(353)

*Như Lai vượt tất cả rồi
Lại còn thông suốt, sáng soi mọi bề,
Bao nhiêu trói buộc dứt lìa,
Thoát ly tất cả còn gì vấn vương,
Chú tâm trọn vẹn một đường
Diệt đi ái dục tâm thường thế gian.
Tự mình chứng ngộ đạo vàng
Ta còn xưng tụng ai làm thầy đây!*

Kệ 354. Thí nào bằng pháp thí,
Vị nào bằng pháp vị,
Hỷ nào bằng pháp hỷ,
Diệt ái, hết khổ lụy!

Chuyển thể lục bát

(354)

Coi như bố thí hàng đầu

*Là đem Chân Lý nhiệm màu tặng nhau,
Coi như hương vị tối cao
Hương vị Chân Lý ngọt ngào dài lâu,
Coi như hoan hỷ hàng đầu
Niềm vui Chân Lý thấm sâu tuyệt vời,
Người nào ái dục diệt rồi,
Vượt qua phiền não, xa rời khổ đau.*

Kệ 355. Tài sản hại người ngu.
Không để tìm bờ kia.
Kẻ ngu ham tiền bạc,
Hại mình và hại người.

Chuyển thể lục bát

(355)

*Giàu sang, tài sản dôi dào
Chỉ làm hại được kẻ nào ngu thôi,
Dễ gì hại được những người
Đang cầu giác ngộ hướng nơi Niết Bàn,
Chỉ vì ham muốn giàu sang,
Kẻ ngu tự hại bản thân đã đành,
Hại thêm cả kẻ xung quanh.*

354.

Tài sản làm hại người mê,
Nhưng không hại kẻ "kết bè" vượt sông.
Tham giàu đã hại mình xong,
Còn đìm kẻ khác trong dòng nước đen.

Kệ 356. Cỏ dại hại ruộng vườn,
Tham dục hại thế nhân.
Cúng dường bậc ly dục,
Quả phúc lớn vô ngần.

Chuyển thể lục bát

(356)

*Cỏ dại làm hại ruộng vườn,
Tham lam gây hại nhiều hơn cho người,
Tham lam ai đã lìa rồi,
Cúng dường vị ấy chẳng nơi nào bằng,
Hưởng về phước báu vô vàn.*

356.

Cỏ dại tai hại ruộng đồng,
Tham lam nhiễm độc giữa lòng thế gian.
Quý thay, những bậc ly tham!
Cúng dường vị ấy, phúc vàng kết xây.

Kệ 357. Cỏ dại hại ruộng vườn,
Sân hận hại thế nhân.
Cúng dường bậc ly sân,
Quả phúc lớn vô ngần.

Chuyển thể lục bát

(357)

*Cỏ dại làm hại ruộng vườn,
Lòng sân gây hại nhiều hơn cho người,
Ai lìa sân hận được rồi,
Cúng dường vị ấy chẳng nơi nào bằng,
Hưởng về phước báu vô vàn.*

357.

Cỏ dại tai hại ruộng đồng,
Sân hận nhiễm độc giữa lòng thế nhân.
Quý thay, những bậc ly sân!
Cúng dường vị ấy phúc ân dồi dào.

Kệ 358. Cỏ dại hại ruộng vườn,
Ngu si hại thế nhân,
Cúng dường bậc ly si,
Quả phúc lớn vô ngần.

Chuyển thể lục bát

(358)

Cỏ dại làm hại ruộng vườn,

*Si mê gây hại nhiều hơn cho người,
Si mê ai đã lìa rồi,
Cúng dường vị ấy chẳng nơi nào bằng,
Hưởng về phước báu vô vàn.*

358.

*Cỏ dại tai hại ruộng đồng,
Si mê nhiễm độc ai không thấy gì.
Quý thay, những bậc ly si!
Cúng dường vị ấy, phước đi, phước về.*

359. Cỏ dại hại ruộng vườn,
Ái dục hại thể nhân,
Cúng dường bậc ly ái,
Quả phúc lớn vô ngần.

Chuyển thể lục bát

(359)

*Cỏ dại làm hại ruộng vườn,
Ái dục gây hại nhiều hơn cho người,
Ai lìa ái dục được rồi,
Cúng dường vị ấy chẳng nơi nào bằng,
Hưởng về phước báu vô vàn.*

359

*Cỏ dại tai hại ruộng đồng,
Ái dục nhiễm độc chẳng hòng chữa ai.
Quý thay, dục ái bỏ ngoài,
Cúng dường vị ấy phúc đài kết hoa.*

Chú thích:

[1] Ái dục có 3 thứ: dục ái, hữu ái, phi hữu ái; kết hợp với 6 căn và 6 trần thành 36 dòng ái.

XXV. Phẩm Tỷ Kheo

Kệ 360. Lành thay, điều phục mắt.
Lành thay, điều phục tai.
Lành thay, điều phục mũi.
Lành thay, điều phục lưỡi.

Kệ 361. Lành thay, điều phục thân.
Lành thay, điều phục lời,
Lành thay, điều phục ý.
Lành thay, điều phục tất.
Tỷ kheo điều phục tất,
Thoát được mọi khổ đau.

Chuyển thể lục bát

(360) - (361)

*Người nào chế ngự được ngay
Mắt, tai, mũi, lưỡi: lành thay vô ngần!
Lại thêm chế ngự được thân,
Cũng như lời nói và tâm ý mình.
Nói chung quả thật tài tình!
Ty kheo nào bản thân mình thật hay,
Chế ngự xong mọi điểm này,
Khổ đau giải thoát, đọa đày tiêu tan.*

Kệ 362. Người điều phục tay chân,
Điều phục lời và đầu,
Tâm ưa thích thiên định,
Độc thân và tri túc,
Thật đáng gọi tỷ kheo.

Chuyển thể lục bát

(362)

*Người nào chế ngự tay chân,
Giữ gìn lời nói và tâm ý mình,
Thích ưa thiên định nhiệt thành,
Độc thân, tự tại, tu hành cô liêu,
Biết đủ, chẳng ham muốn nhiều,
Xứng danh là bậc Ty kheo tuyệt vời!*

362.

Tay chân đã chế ngự rồi,
Thu thúc tâm ý, nói lời chánh chơn,

Vui thích thiên định, cô đơn,
Tri túc, tự tại, biết ơn mọi người,
Đến đi chẳng dính bụi đời,
Sống được như vậy rạng ngời Tỳ kheo!

Kệ 363. Tỳ kheo điều phục lưỡi,
Khiêm ái, không tự cao,
Diễn giải nghĩa kinh sách,
Lời hòa ái, ngọt ngào.

Chuyển thể lục bát

(363)

*Tỳ kheo ngôn ngữ thuần rồi,
Nói câu khôn khéo, tránh lời tự cao,
Lời khi giảng Pháp ngọt ngào
Muôn phần êm dịu, xiết bao rõ ràng.*

363.

Lành thay, miệng lưỡi thiện tài.
Nói năng điềm đạm, khoan thai, dịu dàng.
Nghĩa kinh khéo giảng giọng vàng,
Chẳng kiêu, chẳng mạn, xứng hàng Tỳ kheo!

Kệ 364. Tỳ kheo trụ chánh pháp,
Mến pháp, suy tư Pháp.
Tâm tư niệm chánh pháp,
Ắt không rời chánh pháp.

Chuyển thể lục bát

(364)

*Tỳ kheo chánh pháp tuân theo,
Một lòng suy tưởng, mến yêu đạo màu.
Tư duy chánh pháp thâm sâu,
Sẽ không sa đọa. Chẳng bao giờ rời
Mãi theo chánh pháp tuyệt vời.*

364.

Ăn cư với giáo pháp này,
Thỏa thích giáo pháp suy ngày, tưởng đêm.
Tỳ kheo như vậy đáng khen,
Giáo pháp cao thượng kẻ bên chẳng lia!

Kệ 365. Chớ khinh điều mình được,
Chớ ganh tỵ khác,
Tỷ kheo vọng tâm tư,
Không sao vào chánh định.

Chuyển thể lục bát

(365)

*Điều mình thọ lĩnh được rồi,
Chớ nên coi rẻ, buông lời khinh khi,
Người ta thọ lĩnh được chi,
Chớ thèm, chớ muốn thứ gì của ai,
Tỷ kheo ganh tỵ người ngoài
Khó mà an trú ở nơi tâm mình,
Bao điều thiên định tốt lành.*

365.

Điều mình chứng được, coi khinh,
Điều người chứng được lại sinh tỵ hiềm.
Tham, ganh xao động chẳng yên
Tỷ kheo như vậy, định thiên khó thay!

Kệ 366. Tỷ kheo chứng được ít,
Không khinh điều mình được,
Sống thanh tịnh, không nhác,
Được chư thiên ngợi khen.

Kệ 367. Đối với danh và sắc,
Không chấp “ta”, “của ta”.
Không chấp, không sâu não.
Thật xứng danh Tỷ kheo.

Chuyển thể lục bát

(367)

*Thân tâm, danh sắc biết ra
Cái "ta" không chấp, "của ta" chẳng màng,
Ưu tư, sâu não sẽ tan
Khi "ta" không chấp, chẳng màng "của ta".
Người như vậy thật cao xa,*

Xứng danh đáng được gọi là Tỳ kheo.

Kệ 368. Tỳ kheo an trú tâm từ,
Tín thành giáo pháp Phật,
Chứng cảnh giới tịch tịnh.
Các hạnh an tịnh lạc.

Chuyển thể lục bát

(368)

*Tỳ kheo chất chứa trong tâm
Từ bi hoa nở hương thâm bay xa,
Vui trong giáo pháp Phật đà,
Sẽ mau đạt cảnh thăng hoa Niết Bàn,
Nhanh siêu thoát, sớm bình an,
Chẳng còn phiền não, vô vàn sướng vui.*

368.

Tỳ kheo ẩn nấu tâm từ,
Hy hoan giáo pháp, an như, tín thành,
Chứng đạt trạng thái trong lành,
Thấy rõ tịch tịnh các hành hữu vi.

Kệ 369. Tỳ kheo tát sạch nước
Thì thuyền nhẹ lướt nhanh.
Diệt tham dục, sân hận,
Niết Bàn sớm viên thành.

Chuyển thể lục bát

(369)

*Tỳ kheo tát nước thuyền này,
Thuyền không nhẹ nhõm xuôi ngay theo dòng,
Tham và sân trừ diệt xong,
Thân này cũng nhẹ thoát vòng nhiễm ô,
Niết Bàn mau chóng qua bờ.*

Kệ 370. Tỳ kheo đoạn diệt năm [1],
Bỏ năm [2], tu tập năm [3],
Vượt qua năm vòng trời [4],
Xứng danh bậc vượt dòng [5].

Chuyển thể lục bát

(370)

*Tỳ kheo nào cắt đứt xong
Năm điều phiền não chẳng còn vấn vương,
Năm điều ô trược dứt luôn,
Năm căn lành tốt tìm phương trau dồi,
Năm điều trời buộc vượt rồi,
Xứng danh được gọi là người thành công
Vượt dòng nước lũ mênh mông.*

370.

Tỳ kheo cắt đứt năm dây [i]
Vượt qua năm ái [ii] bủa vây lối về
Tấn tu năm pháp bồ-đề [iii]
Vượt cơn lũ lớn, dòng mê, xứng người!

[i] tham, sân, thân kiến, giới cấm thủ, hoài nghi.

[ii] sắc ái, vô sắc ái, trạo cử, kiêu mạn, vô minh.

[iii] tín, tấn, niệm, định, huệ

Kệ 371. Tỳ kheo, hãy tu thiền,
Chớ buông lung phóng dật,
Tâm chớ đắm say dục,
Phóng dật, nuốt sắt nóng
Bị đốt, chớ than khô!

Chuyển thể lục bát

(371)

*Tỳ kheo hãy cố tu thiền
Chớ nên buông thả, chớ nên lơ là
Tâm mình ái dục tránh xa
Đừng chờ nuốt sắt nóng mà kêu than:
"Thân thiêu đốt khổ vô vàn!"*

371.

Hỡi Tỳ kheo! hãy tham thiền
Buông lung dục lạc phải nên dè chừng!

Nếu nuốt cục sắt đỏ hừng
Bị thiêu bị đốt, nhớ đừng khổ than!

Kệ 372. Không trí tuệ, không thiên,
Không thiên, không trí tuệ.
Người có thiên có tuệ,
Nhất định gần Niết Bàn.

Chuyển thể lục bát

(372)

*Khi mà trí tuệ thiếu rồi,
Thời bao thiên định trôi xuôi theo dòng,
Khi mà thiên định chẳng còn,
Thời bao trí tuệ theo dòng trôi xuôi.
Ai mà định, tuệ đủ đôi,
Sóng vàng đưa lối kẻ nơi Niết Bàn.*

Kệ 373. Tỷ kheo sống yên tĩnh,
An trú được nội tâm,
Trực quán theo chánh pháp,
Vui niềm vui siêu nhân.

Chuyển thể lục bát

(373)

*Tỳ kheo đơn độc tĩnh an
Luôn luôn an định dễ dàng nội tâm,
Bao điều chánh pháp nhận chân,
Sẽ vui hưởng thú siêu nhân hơn người.*

373.

Vào nơi ẩn nấu cô đơn
Giữ lòng an tĩnh chánh chơn ly trần,
Hân hoan phi lạc siêu nhân.
Tỳ kheo như vậy, hưởng phần pháp hương.

Kệ 374. Người luôn luôn chánh niệm,
Các uẩn đều sanh diệt,
Thọ hưởng niềm an vui,
Đạt cảnh giới bất tử.

Chuyển thể lục bát

(374)

*Ai mà suy nghĩ, nhận chân
Lẽ sinh diệt của thân tâm này rồi,
Thân tâm ngũ uẩn con người,
Hưởng ngay hạnh phúc, niềm vui tốt lành
Của người thoát khỏi tử sinh.*

Kệ 375. Tỳ kheo có trí tuệ,
Thường phòng hộ các căn,
Tri túc, giữ giới luật,
Gần gũi các bạn lành,
Sống thanh tịnh tinh cần,
Hợp chánh mạng cao thanh.

Chuyển thể lục bát

375.

Tỳ kheo có trí, chuyên cần,
Tri túc, tự chế, lục căn bảo toàn,
Tuân hành giới bổn nghiêm trang
Sống theo chánh mạng, bạn vàng kết giao
Tấn ích, lợi lạc xiết bao!
Khiêm nhu, thanh tịnh, phiền lao chẳng còn.

Kệ 376. Hành xử phải chân thành,
Hành vi thật đoan chánh.
Do vậy hưởng vui nhiều,
Dứt sạch mọi khổ đau.

Chuyển thể lục bát

376.

Tiếp giao thân thiện mọi người,
Đoan trang, nhã nhặn, ý lời thanh tao.
Hy an, niệm niệm ngọt ngào,
Tâm hồn không bận, khổ lao tận lìa!

Kệ 377. Như hoa Vassika [6],
Buông bỏ cánh úa tàn,
Cũng vậy các Tỳ kheo
Hãy buông xả tham sân.

Chuyển thể lục bát

(377)

Như hoa lìa lúc héo tàn

Buông rơi cánh úa theo làn gió kia,

Tỳ kheo cũng vậy khác chi

Tham sân buông xả hết đi mọi đường.

377.

Như cành hoa vassikà

Tự quăng bỏ lấy cánh già úa hương,

Chư Tỳ kheo cũng như đường

Tham sân tưới cọng, chẳng thương cọng nào!

Kệ 378. Thân tịnh, lời an tịnh,
Tâm an trú tam muội,
Tỳ kheo lìa dục lạc,
Xứng danh bậc tịch tịnh.

Chuyển thể lục bát

(378)

Tỳ kheo thanh tịnh bản thân,

Ôn hòa ngôn ngữ, bình an tâm hồn.

Ung dung tự tại luôn luôn,

Không màng dục lạc thế nhân thường tình,

Con người an tịnh xứng danh!

Kệ 379. Tự mình xem xét mình,
Tự mình phê phán mình,
Tự phòng hộ, chánh niệm,
Tỳ kheo sống an lạc.

Chuyển thể lục bát

(379)

Tự mình hãy kiểm soát mình

Tự mình dò xét chân thành bản thân

Tự mình giác tỉnh canh phòng

Tỳ kheo sẽ sống vô cùng an vui.

Kệ 380. Tự mình bảo vệ mình,
Tự mình nương tựa mình,
Tự mình điều phục mình,
Như khách buôn khiến ngựa.

Chuyển thể lục bát

(380)

Tự mình bảo vệ bản thân

Tự mình nương tựa chẳng cần nhờ ai,

Vậy nên kiểm chế thân người

Như là chàng lái buôn ngồi ngựa hay

Lo kiểm chế ngựa luôn tay.

380.

Chỉ ta mới bảo vệ ta,
Chỉ ta nương tựa chẳng là khác ai.
Tự mình điều phục hôm mai,
Như khách buôn ngựa khéo tài kèm cương!

Kệ 381. Tỷ kheo thường hoan hỷ,
Tin theo giáo pháp Phật,
Chứng cảnh giới tịch tịnh,
Giải thoát hết các hành.

Chuyển thể lục bát

(381)

Tỷ kheo hoan hỷ bản thân,

Tin theo Phật pháp với tâm chân thành,

Sẽ mau đạt cảnh an lành,

Thân tâm phiền não sớm thanh tịnh liền.

381.

Tỷ kheo giáo pháp tín thành,
Thọ hưởng pháp lạc trong lành hân hoan,
Để sao chúng được tĩnh an,
Các hành tịch tịnh, lạc bang nào tìm?

Kệ 382. Tỷ kheo tuy tuổi nhỏ
Siêng tu giáo pháp Phật,
Soi sáng thế gian này,
Như trăng ra khỏi mây.

Chuyển thể lục bát

(382)

Tỳ kheo tuy trẻ tuổi thôi

Nhưng mà Phật pháp tu thời siêng năng

Sẽ là ánh sáng huy hoàng

Rạng soi toàn cõi thế gian mịt mờ

Như trăng ra khỏi mây mù.

382.

Tỳ kheo nhỏ tuổi mặc dầu
Tự thân cần quán, pháp mẫu siêng tu,
Như trăng thoát đám mây lu
Chiếu soi rạng rỡ cõi mù thế gian.

Chú thích:

[1] Tham, sân, thân kiến, giới cấm thủ, nghi.

[2] Sắc ái, vô sắc ái, trạo cử, kiêu mạn, vô minh.

[3] Tín, tấn, niệm, định, tuệ.

[4] Năm vòng trời: tham, sân, si, mạn, tà kiến.

[5] Dòng nước lũ.

[6] Bông lài, còn gọi hoa nhài.

XXVI. Phẩm Bà-la-môn

Kệ 383. Hỡi các Bà-la-môn [1],

Hãy đoạn dòng ái dục,

Từ bỏ các dục lạc,

Biết được hành diệt tận,

Chứng đạt bậc Vô sanh.

Chuyển thể lục bát

(383)

Bà-la-môn đừng cảm lên

Đoạn trừ ái dục lụy phiền cho nhanh,

Một khi thấu hiểu thân mình

Là do ngũ uẩn tạo thành mà thôi,

Thân mau tận diệt rã rời,

Các người liền thấy được nơi Niết Bàn.

383.

Hỡi này, người Bà-la-môn!
Hãy mau tinh tấn cắt dòng mà đi [*]
Bao nhiêu ái dục viễn ly
Các hành đoạn diệt, vô vi chính người!

[] dòng tử sanh*

Kệ 384. Nhờ thường trú hai pháp [2]
Đến được bờ bên kia.
Bà-la-môn có trí,
Mọi trói buộc dứt sạch.

Chuyển thể lục bát

(384)

*Chính nhờ hai pháp tu thiền
Ngưng lại, quan sát, xét xem mọi bề
Bà-la-môn đến bờ kia
Bao nhiêu ràng buộc dứt lìa tiêu tan
Do nơi trí tuệ rõ ràng.*

384.

Khi người tuệ, định đủ đầy
Bờ kia sẽ đạt, ở đây, tức thì!
Bao nhiêu thẳng thức đoạn ly
Bà-la-môn đã chứng tri tỏ tường!

Kệ 385. Không bờ này, bờ kia [3]
Cả hai bờ không có,
Lìa khổ, không trói buộc,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(385)

*Không bờ này với lục căn,
Cũng không ôm giữ lục trần bờ kia,
Hai bờ mau chóng thoát ly,
Buông cho phiền não trôi đi nhạt nhòa,*

*Buộc ràng dục vọng lìa xa,
Như Lai gọi họ là Bà-la-môn.*

Kệ 386. Tu thiền, trú ly trần
Phận sự xong, vô lậu,
Đạt được đích tối thượng,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(386)

*Siêng năng ắt dật tu thiền
Nhiễm ô dứt bỏ, não phiền buông trôi
Tu tâm nhiệm vụ xong xuôi
Mục tiêu tối thượng tuyệt vời đạt nhanh
Bà-la-môn thật xứng danh!*

386.

Tu thiền ly nhiễm, vô trần
Sống đời ắt dật tinh cần sớm hôm
Hoàn thành mục đích chánh chơn
Như Lai gọi Bà-la-môn chẳng nhầm!

Kệ 387. Mặt trời sáng ban ngày,
Mặt trăng sáng ban đêm.
Khí giới sáng vua chúa,
Thiên sáng kẻ tu hành.
Riêng hào quang của Phật,
Chói sáng cả ngày đêm.

Chuyển thể lục bát

(387)

*Mặt trời chiếu sáng ban ngày,
Mặt trăng đêm xuống tỏa đầy ánh quang,
Gươm đao, nhưng giáp huy hoàng
Trận tiền chiếu sáng rõ ràng cho vua.
Bà-la-môn vốn từ xưa
Hào quang chiếu sáng khi tu hành thiền,*

Nhung hào quang Phật vô biên

Ngày đêm chiếu sáng khắp miền nhân gian.

387.

Mặt trời chiếu sáng ban ngày,
Mặt trăng soi rạng nước mây đêm dài,
Gươm đao, nhưng giáp sáng ngời
Đức vua, quân lính khắp nơi trận tiền,
Bà-la-môn lúc định thiên
Ánh sáng rục rỡ xóa miền tối đen,
Hào quang Phật suốt ngày đêm
Sáng trưng chiếu khắp mọi miền thế gian.

Kệ 388. Dứt ác gọi Phạm chí,
Tịnh hạnh gọi Sa môn,
Tự mình trừ cấu uế
Đáng gọi bậc xuất gia.

Chuyển thể lục bát

(388)

*Người mà nghiệp ác dứt xa
Xưng danh tên gọi là Bà-la-môn,
Người mà an tịnh luôn luôn
Xưng danh tên gọi Sa Môn tu hành,
Người mà ô nhiễm diệt nhanh
Mới là một bậc thuần thành xuất gia.*

388.

Dứt ác gọi Bà-la-môn,
Sống đời an tịnh - Sa môn chính là.
Tự mình cấu uế lìa xa
Tu sĩ ân dật, xuất gia, đúng từ!

Kệ 389. Chớ đánh đập Phạm chí!
Phạm chí chớ sân hận!
Xấu thay đánh Phạm chí.
Sân hận càng xấu hơn.

Chuyển thể lục bát

(389)

Chớ nên đánh Bà-la-môn!

*Bà-la-môn chớ nổi sân cùng người!
Đánh người xấu hổ một hai,
Nếu người bị đánh giận hoài không nguôi,
Nổi cơn sân hận mãi thôi
Mới là hổ thẹn gấp mười lần hơn.*

389.

Đánh đập Phạm chí, không nên!
Phạm chí đánh trả không kèm nổi sân.
Người đánh xấu hổ một phần,
Còn người đánh lại nhiều lần xấu hơn!

Kệ 390. Đối với Bà-la-môn,
Điều này lợi không nhỏ:
Tâm yêu thương từ bỏ.
Ý độc hại dứt ngay.
Khổ đau đoạn tuyệt hẳn.

Chuyển thể lục bát

*Bà-la-môn chẳng hận thù,
Lợi này không nhỏ từ xưa vậy rồi.
Khi mà luyến ái đã rời,
Khi mà tâm muốn hại người đã yên,
Mới mong diệt hết não phiền,
Và khi đó mới xa miền khổ đau.*

390.

Phạm chí không trả thù ai
Là điều lợi ích lâu dài về sau.
Khi dứt ái luyến vọng cầu
Tâm hại chận đứng, khổ sâu tự tiêu.

Kệ 391. Với người thân miệng ý,
Không làm các ác hạnh
Ba nghiệp được chế ngự,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(391)

*Người không tạo nghiệp ác chi,
Hành vi, lời nói, nghĩ suy đúng đường,
Khi thân, khẩu, ý đang hoằng
Tự mình chế ngự, sẽ mang tốt lành,
Bà-la-môn thật xứng danh!*

Kệ 392. Nhờ ai biết chánh pháp
Bậc Chánh giác thuyết giảng,
Hãy cung kính vị ấy,
Như Phạm chí thờ lửa.

Chuyển thể lục bát

(392)

*Ai mà hướng dẫn cho ta
Hiểu thông giáo lý Phật Đà cao xa,
Ta nên kính lễ thiết tha
Như người thờ lửa dòng Bà-la-môn (*)
Thành tâm kính lễ lửa thần.*

(*) Bà-la-môn: riêng trong câu này, chỉ giáo đồ Bà-la-môn.

Kệ 393. Được gọi Bà-la-môn,
Không vì đầu bện tóc,
Không chủng tộc, thọ sanh,
Ai thật chân, chánh, tịnh,
Xứng danh Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(393)

*Mệnh danh là Bà-la-môn,
Nào vì bện tóc ở luôn trên đầu,
Nào vì chủng tộc mình đâu,
Cũng không vì đã dựa vào nơi sinh,
Riêng ai hiểu biết thật tình
Bốn điều Chân Lý tâm thành nhận ra*

Tinh thông Chánh Pháp" Phật Đà

Và luôn thanh tịnh, là Bà-la-môn

393.

Chẳng vì bện tóc, thọ sanh,
Chẳng vì giai cấp, thanh danh gia đình,
Với ai chơn hạnh, tuệ minh,
Bà-la-môn ấy xứng vinh gọi là.

Kệ 394. Kẻ ngu, có ích gì
Bện tóc, mặc áo da,
Nội tâm đầy tham dục,
Mã ngoài trau chuốt sưng.

Chuyển thể lục bát

(394)

*Kẻ ngu bện tóc trên đầu,
Da dê may áo mặc đầu ích gì,
Lòng đầy tham dục chưa lìa,
Điểm trang ngoài mặt làm chi cho thừa.*

394.

Người ngu kia, có ích gì
Đầu thì bện tóc áo thì da dê,
Bên trong ác uế, u mê,
Bên ngoài trang sức thối nê chơn tu!?

Kệ 395. Người đắp y chấp vá,
Gây ốm, lộ gân xương,
Độc thân thiền trong rừng.
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(395)

*Ai tuy áo vá tầm thường,
Ốm gầy đến lộ gân xương thân hình,
Tu thiền rừng vắng một mình,
Bà-la-môn ấy xứng danh vô cùng.*

395.

Đắp y vải lượm bên đường,

Gân xanh lồ lộ trơ xương, óm gầy.
Rừng sâu thiên định tháng ngày
Cô đơn Phạm chí, ai tày danh xưng?

Kệ 396. Không gọi Bà-la-môn,
Vì thai sanh, mẹ sanh,
Mà chỉ gọi tên suông,
Nếu tâm còn phiền não.
Không phiền não, chấp trước,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(396)

*Không vì do mẹ sinh ra,
Một người được gọi là Bà-la-môn,
Nếu còn phiền não trong tâm,
Thì người chỉ được gọi bằng tên suông,
Ai mà phiền não dứt luôn,
Chẳng còn luyến ái vấn vương tâm mình,
Bà-la-môn mới xứng danh.*

Kệ 397. Đoạn hết mọi kiết sử,
Không còn gì lo sợ,
Không đắm trước buộc ràng
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(397)

*Ai mà dứt hết não phiền
Từng phen lèo lái, xích xiềng thân ta
Bao cơn sợ hãi vượt qua
Chẳng còn dính mắc, lìa xa buộc ràng
Bà-la-môn xứng tên vàng.*

Kệ 398. Bỏ đai da [4], bỏ cương [5]
Bỏ dây [6], đồ sở thuộc [7]
Bỏ trục ngang [8], sáng suốt,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(398)

*Bỏ đai da sân hận đi,
Bỏ cương luyến ái chớ hề vấn vương.
Bỏ dây tà kiến làm đường,
Bỏ đồ phụ thuộc buộc ràng quân quanh,
Bỏ đi cây trọc vô minh,
Bón điều Chân Lý thật tình hiểu ra,
Con người giác ngộ tiến xa,
Xứng danh tên gọi là Bà-la-môn.*

Kệ 399. Ai không sân, nhẫn chịu
Mọi phỉ báng, đánh mắng,
Lấy nhẫn làm quân lực,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(399)

*Ai không tức giận với người,
Chịu lời khiển trách, đòn roi, phạt hình,
Lấy điều nhẫn nhục lặng thinh
Làm quân lực bảo vệ mình một bên.
Bà-la-môn thật xứng tên.*

399.

Người không tức giận bao giờ
Trước lời phỉ báng: lặng tờ, nín thinh!
Dầu cho roi trượng phạt hình
Lấy đức nhẫn nại làm binh hộ phòng
Tâm từ rải khắp hư không
Những kẻ ấy xứng dòng Bà-la-môn!

Kệ 400. Không hận, hết bồn phận,
Trì giới, không tham ái,
Nhiếp phục, thân cuối cùng,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(400)

*Ai không nóng giận với người
Chu toàn bốn phận, sống đời trang nghiêm
Không tham ái, biết tự kiềm
Xác thân hiện tại trở nên cuối cùng
Luân hồi sinh tử chẳng còn
Bà-la-môn gọi tên không sai gì.*

400.

Người mà vô hận, vô sân,
Làm tròn bốn phận, tự tâm, tự điều,
Ly tham, cắt bước tiêu điều
Đúng bậc Phạm chí, chẳng nhiều lắm đâu!

Kệ 401. Như nước trên lá sen,
Như hột cải đầu kim,
Người không nhiễm ái dục,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(401)

*Người mà ái dục thoát ly
Không còn đắm nhiễm chút gì dài lâu
Tựa như giọt nước trôi mau
Chẳng còn dính lại trên tàu lá sen
Hay hột cải đặt đầu kim
Không còn dính lại ở trên đực nào,
Bà-la-môn xứng danh sao!*

401.

Lá sen chẳng giữ mưa sa,
Đầu kim chẳng dính hạt hoa cải vàng,
Vô y, vô nhiễm thế gian,
Những người ấy xứng làm Bà-la-môn!

Kệ 402. Ai tự trên đời này,
Giác ngộ khổ, diệt khổ,
Bỏ gánh nặng, giải thoát,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(402)

Ai tu ở thế gian này

Tự mình giác ngộ được ngay đạo màu

Diệt trừ hết mọi khổ đau

Thân tâm nặng gánh bỏ mau bên đường

Để rồi siêu thoát nhẹ nhàng

Bà-la-môn thật vô vàn xứng danh.

Kệ 403. Người trí tuệ sâu xa,
Biết rõ đường chánh, tà,
Chúng đạt đích vô thượng,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(403)

Người nào trí tuệ sâu xa

Nhận chân đường chánh, nẻo tà phân minh

Mục tiêu tối thượng đạt thành

Bà-la-môn thật xứng danh vô cùng.

403.

Người có trí tuệ thâm sâu
Nẻo tà, đường chánh đâu đâu cũng rành,
Chúng tri tối thượng pháp hành,
Những người ấy trọn lành Bà-la-môn!

Kệ 404. Không xen lẫn cả hai
Xuất gia và thế tục,
Sống độc thân, liã dục,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(404)

*Ai mà không thích kết thân
Với người thế tục hay hàng xuất gia,
Lang thang đơn độc, không nhà,
Không còn ham muốn thiết tha dục tình,
Bà-la-môn thật xứng danh.*

404.

Xuất gia, thế tục hai hàng
Đến đi chẳng luyến dãm ngàn thông dong,
Cô đơn, đoạn dục bên lòng,
Như lai bảo thật xứng dòng Bà-la-môn!

Kệ 405. Vứt bỏ hết đao trượng,
Không giết, không bảo giết
Chúng sanh mạnh hay yếu,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(405)

*Ai không dao gậy bạo hành
Trong khi tiếp xúc chúng sinh ở đời,
Dù là mạnh, yếu vậy thôi,
Không gây thương tổn hay đòi sát sinh.
Bà-la-môn thật xứng danh.*

Kệ 406. Ôn hòa giữa bạo lực,
Thân thiện giữa địch thù.
Buông xả giữa chấp thủ,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(406)

*Tỏ ra thân thiện chân tình
Giữa người thù nghịch quanh mình gần xa,
Tỏ ra thiện chí ôn hòa*

*Với người tính khí thật là hung hăng,
Không còn luyến ái vương mang
Bên người có chấp buộc ràng vây quanh,
Bà-la-môn thật xứng danh.*

406.

Thân thiện giữa đám nghịch thù,
Giữa người hung dữ ôn nhu, dịu hòa,
Vô nhiễm giữa cõi trần sa,
Những vị như vậy chính là Bà-la-môn!

Kệ 407. Dứt tham dục, sân hận,
Bỏ kiêu mạn, tị hiềm,
Như hạt cải đầu kim,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(407)

*Người mà phải sạch tham lam
Và bao sân hận, kiêu căng, tị hiềm,
Không còn bám lại gây phiền,
Tựa như hạt cải đặt trên kim này,
Mũi kim giữ cải khó thay,
Bà-la-môn thật xứng ngay tên người.*

407.

Tham sân chẳng dính vào lòng
Ngã kiêu, tạt đổ thủy dòng nước trôi
Hạt cải kia - đầu kim rơi!
Những người như vậy sống đời Bà-la-môn!

Kệ 408. Nói lên lời hòa ái,
Lợi ích và chân thật,
Không xúc phạm một ai,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(408)

Nói lời êm dịu, ôn hòa

Lại thêm lợi ích, thật thà mãi thôi

Không hề xúc phạm đến ai

Bà-la-môn gọi tên người xứng sao!

408.

Nói lời chẳng mất lòng ai
Dụng xây, chân thật, hòa hài, ôn nhu,
Nói lời thâm thiết, bi từ
Bà-la-môn ấy đúng như danh người!

Kệ 409. Vật ngắn, dài, lớn, nhỏ,
Đẹp, xấu có trên đời,
Phàm không cho, không lấy,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(409)

Thế gian hễ cứ một ai

Không hề lấy vật mà người không cho,

Dài hay ngắn, nhỏ hay to,

Dù tốt hay xấu, dù hư hay lành,

Bà-la-môn thật xứng danh.

409.

Vật kia dài ngắn hay dài
Dẫu to hay nhỏ của ai chẳng màng,
Xấu tốt không lấy, không ham,
Những bậc như vậy xứng làm Bà-la-môn

Kệ 410. Cả đời này, đời sau,
Không vọng cầu thôi thúc,
Vô dục nên giải thoát,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(410)

Dù đời này hay đời sau,

Người không dục vọng khát khao chút gì,

Để dàng siêu thoát mọi bề,

Bà-la-môn gọi tên thì xúng sao.

410.

Rõng không chẳng chút hy cầu,
Đời này, đời kẻ chẳng đâu bận lòng,
Thành thời siêu thoát trần hồng,
Những người như vậy đúng dòng Bà-la-môn!

Kệ 411. Người không còn tham dục,
Có trí, không nghi hoặc,
Thể nhập vào bất tử,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(411)

*Người nào tham ái dứt luôn,
Do nhờ có trí không còn nghi nan,
Đã mau chứng ngộ đạo vàng,
Niềm vui bất tử Niết Bàn tiến nhanh,
Bà-la-môn thật xứng danh.*

411.

Người mà tham ái tiêu vong,
Do nhờ trí tuệ đoạn lòng hoài nghi,
Thể nhập bất tử, vô vi,
Nhu lai sẽ gọi đúng vì Bà-la-môn!

Kệ 412. Người sống ở đời này,
Không nhiễm cả thiện, ác,
Không ưu lo, thanh tịnh,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(412)

*Những người sống ở đời này
Hai điều thiện, ác vượt ngay qua rồi,
Chẳng còn ràng buộc tâm người,
Chẳng còn phiền muộn rối bời vây quanh,
Không ô nhiễm, rất tịnh thanh,*

Bà-la-môn thật xứng danh gọi người.

Kệ 413. Như trăng trong không bợn,
Sáng ngời mà tĩnh lặng,
Ái dục đã đoạn tận,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(413)

*Người như bản phôi sạch rồi,
Như trăng vắng vặc sáng ngời trong đêm,
Rất thanh tịnh, rất lặng yên,
Diệt trừ ái dục quân bên hại mình,
Bà Là Môn thật xứng danh.*

Kệ 414. Vượt sinh lây, đường hiểm,
Thoát sinh tử, ngu si,
Đền bờ kia, thiền định,
Không dục ái, không nghi,
Chứng Niết Bàn, tịch tịnh,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(414)

*Vững lây tham ái tránh xa,
Con đường dục vọng vượt qua được rồi,
Si mê u tối đã rời,
Thoát ra khỏi biển luân hồi cuồng quay,
Bờ kia thiền định sang ngay,
Rũ mau nghi hoặc vương đầy trước kia,
Người không bám víu điều chi
Dặm trường hoàn tất nẻo đi Niết Bàn.
Bà-la-môn xứng tên vàng.*

Kệ 415. Từ bỏ mọi dục lạc,
Xuất gia, làm Sa môn,

Diệt trừ sạch dục, hữu,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(415)

*Ở trên cõi thế gian này,
Người nào dục lạc bỏ ngay chẳng màng,
Khước từ đời sống trần gian,
Lìa nơi nhà cửa, nhập hàng xuất gia,
Ngăn dục lạc tái sinh ra,
Như Lai gọi họ là Bà-la-môn.*

Kệ 416. Từ bỏ mọi ái dục,
Xuất gia, làm Sa môn,
Diệt trừ sạch ái, hữu,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(416)

*Ở trên cõi thế gian này
Người nào ái dục bỏ ngay chẳng màng
Khước từ đời sống trần gian
Lìa nơi nhà cửa, nhập hàng xuất gia
Ngăn ái dục tái sinh ra
Như Lai gọi họ là Bà-la-môn.*

Kệ 417. Bỏ trói buộc loài người,
Vượt trói buộc cõi trời.
Giải thoát mọi ràng buộc,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(417)

*Xa lìa trói buộc nhân gian,
Vượt qua trói buộc trên hàng trời cao,*

*Buộc ràng giải thoát hết mau,
Bà-la-môn thật tên đầu xúng bằng.*

Kệ 418. Bỏ điều ưa, điều ghét,
Thanh lương, không phiền não,
Quyết nhiếp phục thế giới [9],
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(418)

*Bỏ điều ưa ghét một bên,
Nhiễm ô chẳng vương, thản nhiên nhìn đời,
Thế gian ngũ uẩn thắng rồi,
Kiên trì, cố gắng, con người đáng khen,
Bà-la-môn thật xứng tên.*

418.

Thản nhiên: ưa ghét hai bờ!
Sanh y lìa đoạn lặng tờ tâm tư
Thế gian chiến thắng trượng phu
Bà-la-môn gọi cho dù là ai!

Kệ 419. Ai hiểu rõ hoàn toàn
Lẽ sanh tử chúng sanh,
Không nhiễm, khéo vượt qua,
Sáng suốt, chân giác ngộ,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(419)

*Người nào hiểu rõ chúng sinh
Sinh ra, hoại diệt quần quanh thế nào,
Để rồi khéo vượt qua mau
Một khi giác ngộ, xa đâu Niết Bàn.
Bà-la-môn xứng tên vàng.*

Kệ 420. Trời, người, Càn thất bà
Không biết được số kiếp

Bạc La-hán lậu diệt.
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(420)

*Ai mà sau lúc qua đời,
Dù chư thiên hoặc loài người khắp nơi,
Hay chúng sinh ở cõi trời,
Không hay biết họ về nơi chốn nào,
Họ là bậc đáng tạ hào,
Nhiễm ô, dục vọng diệt bao lâu rồi,
Chẳng còn sinh tử luân hồi,
Bà-la-môn xứng tên người biết bao!*

Kệ 421. Ai quá, hiện, vị lai
Không sở hữu vật gì,
Không sở hữu, không nắm,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(421)

*Người không sở hữu vật chi
Dù trong quá khứ hay về tương lai,
Hoặc trong hiện tại lúc này,
Chẳng ham nắm giữ trong tay chút gì.
Bà-la-môn xứng tên chi.*

421.

Ai mà quá, hiện, vị lai
Sống không sở hữu, trong ngoài sạch lau,
Sạch lau cũng chẳng mắc câu,
Những người như vậy đứng đầu Bà-la-môn!

Kệ 422. Bạc cao thượng, vô úy,
Bạc anh hùng, đại sĩ,
Bạc chiến thắng, không nhiễm,

Bạc thanh tủy, giác trí,
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(422)

*Như trâu dững mãnh đầu đàn,
Chẳng hề sợ hãi trong tâm điều gì.
Anh hùng, cao thượng kể chi,
Bao nhiêu dục vọng xấu kia đã rời,
Rửa đi ô nhiễm sạch rồi,
Sáng bừng giác ngộ hướng nơi Niết Bàn.
Bà-la-môn xứng tên vàng.*

Kệ 423. Ai biết được đời trước,
Thấy thiên giới, đọa xứ,
Đoạn sanh tử luân hồi,
Viên thành vô thượng trí,
Thành tựu bậc đạo sĩ.
Ta gọi Bà-la-môn.

Chuyển thể lục bát

(423)

*Thánh hiền không chỉ thấy rành
Cuộc đời quá khứ của mình mà thôi,
Thấy thêm nhân nhã cảnh trời,
Thấy luôn cõi khổ nơi nơi đọa đầy,
Tự sinh chám dứt đời này,
Tự mình cải tiến được ngay cho mình,
Nhờ vào trí tuệ tinh anh,
Trọn đời đạo hạnh tốt lành thiêng liêng,
Bao nhiêu dục vọng dứt liền,
Bà-la-môn thật xứng tên vô cùng.*

423.

Ai đời trước thấy rõ rang,
Cảnh khổ đọa xứ, cảnh nhàn chư thiên,
Đã tận sanh diệt các miền,
Trí tuệ cao viển, tự viên, tự thành
Mâu ni, đạo sĩ đã đành,
Là bậc bất tử, tên dành Bà-la-môn!

Chú thích:

[1] Từ Bà-la-môn ở đây để chỉ người tu hành đạo thanh tịnh, chứ không nói về giai cấp đạo sĩ Bà-la-môn.

[2] Chỉ và Quán

[3] Bờ kia chỉ sáu căn: mắt, tai, mũi, lưỡi, thân, ý. Bờ này chỉ sáu trần: sắc, thanh, hương, vị, xúc, pháp. Không chấp trước “ta” và “của ta” là không bờ này bờ kia.

[4] Sân hận.

[5] Ái dục.

[6] Tà kiến.

[7] Tùy miên.

[8] Vô minh.

[9] Khắc phục ngũ uẩn không cho tái sinh.

--ooOoo--